

91-3

559

LATVIEŠU MĀJA ALMELIJĀ

**LATVIEŠU MĀJA
ALMELIJĀ**

Hayw
Comr

ve Fm

ower
gest

un
Br

190

lan

Fernh

Castle

born

193

onhedry

ntley

Fm

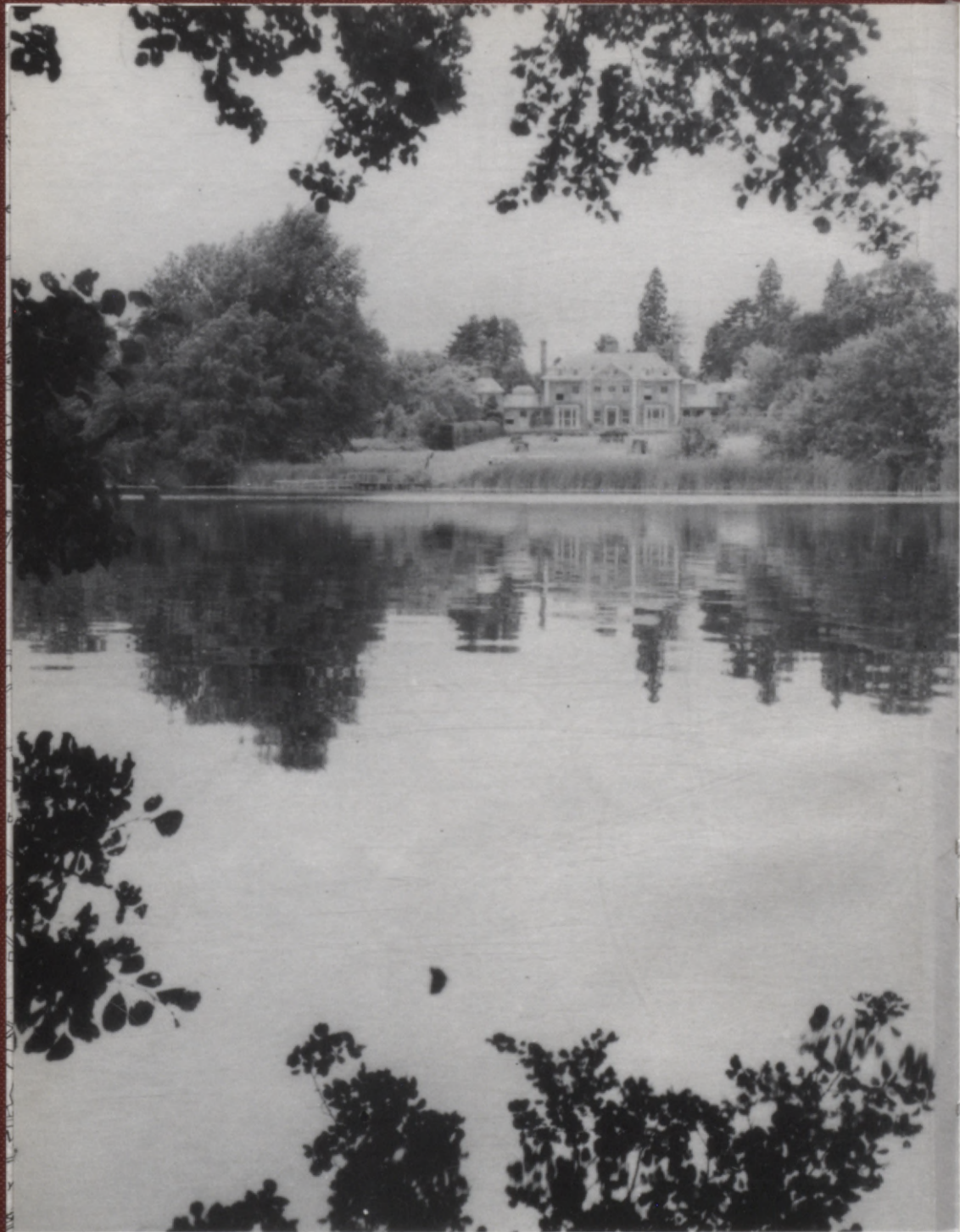
We

156

Milha

Whitne

LATVIEŠU MĀJA ALMELIJĀ

P L $\frac{91-3}{559}$

del - $\frac{L}{9}$

LATVIEŠU MĀJA ALMELIJĀ

Rakstu krājums Jāņa Andrupa redakcijā

1984

Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā izdevums

© The Latvian National Council in Great Britain, 1984

Harija Blezūra vāka attēls

Printed in Great Britain

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

~~98.23.196~~
0305034988

SATURS

Priekšvārdi	1
Tas nams	3
<i>Indra Gubiņa</i>	
Kādēļ un kā tapa Latviešu māja Almelijā	5
<i>Augusts Abakuks</i>	
Ņūportas nama vēsture	13
<i>Jānis Andrupis</i>	
Almelijā vēl daudz kas veicams	30
<i>Severīns Dūms</i>	
Baltā dāma un suņi	32
<i>Severīns Dūms</i>	
Mājas vadība, pārziņi un darbinieki	35
<i>Augusts Abakuks</i>	
Bērnu un jaunatnes pulcēšanās vieta	48
<i>Oskars Lūsis</i>	
Vasarnieki un viesi	75
<i>Marija Keņģe</i>	
Mājas iemītņieki un viņu dzīve	80
<i>Marija Keņģe</i>	
Sabiedriskā un kultūras dzīve	114
<i>Marija Keņģe</i>	
Saskare ar apkārtejo angļu sabiedrību	136
<i>Marija Keņģe</i>	
Mājas apsaimniekošana	140
<i>Nikolajs Bisenieks, Jaņa Skujevica tabulas</i>	
Bijušo kaņavīru passes, bēgļu kartotēka un botāniskā kolekcija	157
<i>Nikolajs Bisenieks</i>	
The Latvian Home	159
<i>Andris Abakuks</i>	

TABLES

Contents

The book

1. The book is a collection of papers presented at the conference on the occasion of the centenary of the birth of the late Professor [Name] in 1900.

2. The papers are arranged in chronological order of their presentation.

3. The first paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

4. The second paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

5. The third paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

6. The fourth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

7. The fifth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

8. The sixth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

9. The seventh paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

10. The eighth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

11. The ninth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

12. The tenth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

13. The eleventh paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

14. The twelfth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

15. The thirteenth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

16. The fourteenth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

17. The fifteenth paper is by [Name] and is entitled 'The [Topic] of [Subject]'. It was presented on [Date].

PRIEKŠVĀRDI

Šis rakstu krājums radies, lai atzīmētu rosības, kas risinājušās ap Latviešu māju Almelijā vairāk nekā 30 gadu posmā. Vairumu no šī izdevuma rakstiem devuši autori, kas paši aktīvi piedalījušies mājas dzīves izveidošanā, vadīšanā un darbībā. Dots pārskats arī par 700 gadus ilgo posmu, kad īpašumā saimniekoja angļi.

Izdevumā ievietotie attēli sakrāti 30 gadu laikā, kāpēc daļai no tiem autori vairs nebija konstatējami un bija jāizšķiras attēlus ievietot bez autoru vārdiem, izsakot sirsniņu pateicību attēlu autoriem.

Īpaša pateicība izsakāma Herefordas archīva (Hereford County Council Record Office) vadībai un darbiniekiem par laipno pretimnākšanu, iepazīstinot ar dokumentiem par Ņūportas namu un atļaujot dažus no tiem reproducēt šai grāmatā.

The above figures refer to the total number of persons in the
 family, and do not include the number of persons who are
 living in institutions, such as hospitals, prisons, etc.
 The figures for the year 1950 are based on the population
 census of that year. The figures for the years 1945 and
 1940 are based on the population censuses of those years.
 The figures for the years 1935 and 1930 are based on the
 population censuses of those years. The figures for the years
 1925 and 1920 are based on the population censuses of those
 years. The figures for the years 1915 and 1910 are based on
 the population censuses of those years. The figures for the
 years 1905 and 1900 are based on the population censuses of
 those years. The figures for the years 1895 and 1890 are
 based on the population censuses of those years. The figures
 for the years 1885 and 1880 are based on the population
 censuses of those years. The figures for the years 1875 and
 1870 are based on the population censuses of those years.

TAS NAMS

*Tas nams, ko sanesuši esam,
ko darbā uzcēlām un mīlestībā,
tas svešā zemē pajumti mums dod
lai savā valodā un dzīves ziņā
kā tautas daļa varam izdzīvot.*

*Tas nams,
kur sirmās galvas kopā,
ar jauno darba soļiem sparīgiem,
tas nams ir vieta svešumā, kur brīvi varam
mēs veidoties un augt par latviešiem.*

*Tur bērni apgūst senču zintis,
tur mūsu grāmatas un mākslas darbi mīt,
tur paši mācāmies un mācām citus
to tālo tēvu zemi iemilēt un saskatīt.*

*Tas nams,
kur dziesmas skan un sasiens paaudzes,
kur brāļus pieminam, kur latvju karogs plīvo,
tas neļauj aizmirst, kāpēc svešumā mēs esam,
ne arī to, kā savā zemē tagad tauta dzīvo.
Vai tikai sevi glābdami
mēs bēgļu ceļus gājām?*

*Celts nams – tas sanestais –
kur tautai un tās gara mantām pastāvēt,
līdz tiks tā atpakaļ
savās īstās mājās.*

THE HISTORY

The history of the world is a long and varied one, and it is one that has interested men of all ages and all nations. It is a story of the struggles of the human race for freedom, for justice, and for the betterment of its lot.

In the beginning, the world was a wilderness, and the human race was a small and scattered one. But as the centuries passed, the human race grew in number and in power, and it began to shape its own destiny.

The history of the world is a story of the human race's quest for knowledge, for wisdom, and for the truth. It is a story of the human race's search for a better life, for a more just society, and for a more peaceful world.

The history of the world is a story of the human race's triumphs and its failures. It is a story of the human race's courage and its cowardice, of its heroism and its villainy, of its glory and its shame.

The history of the world is a story of the human race's progress and its regression. It is a story of the human race's growth and its decline, of its rise and its fall, of its hope and its despair.

The history of the world is a story of the human race's destiny.

KĀDĒĻ UN KĀ TAPA LATVIEŠU MĀJA ALMELIJĀ

Otra pasaules kara beigu posmā Vācijā atradās par 100.000 latviešu bēgļu, ieskaitot karavīrus un ar varu dzimtenei atrautos. Pēc Vācijas kapitulācijas 1945. gada 8. maijā tikai nedaudzi izteica vēlēšanos atgriezties dzimtenē, kuŗu no jauna bija okupējusi sarkanarmija. Pārējie palika uzticīgi brīvības ideāliem un ticēja, ka dzimtene kļūs drīz brīva un tiks atjaunota demokrātiska Latvijas valsts.

Laikam ieilgstot un drīzas pārmaiņas nesaredzot, latviešu bēgli nometnēs Rietumvācijā sāka ilgoties pēc darba un cilvēka cienīgas dzīves. Pirmā Eiropas zeme, kuŗa piedāvāja darbu bēgļiem, bija Lielbritānija. Saimnieciskās dzīves atjaunošanai Lielbritānijai bija vajadzīgs darba spēks rūpniecībā, lauksaimniecībā, ogļraktuvēs, slimnīcās un mājsaimniecībā. Latvieši darbam Lielbritānijā pieteicās galvenām kārtām tādēļ, ka ar to joprojām bija nodrošināta palikšana Eiropā un dzimtenes tuvumā.

Kā pirmās uz Lielbritāniju devās latvietes slimnīcu darbam jau 1946. gadā, bet lielais latviešu vairums 1947. gadā, daudzi uz laiku Vācijā atstādami ģimenes locekļus. Ieceļošana vēl turpinājās pāris gadus, un kopējais latviešu skaits Lielbritānijā 1950. gadā varēja būt 18.000. Daudziem šis bija tikai pirmais solis tālākam ceļam tādēļ, ka palikšana Lielbritānijā nesolīja saimnieciski nodrošinātu nākotni. Darba apstākļi bija smagi un atalgojums niecīgs. Drīz vien sākās latviešu izceļošana uz Kanadu, ASV, Austrāliju un citām zemēm. Tomēr Lielbritānijā vēl joprojām palika pāri par 13.000 latviešu.

Kad kaut cik Lielbritānijā palikušie latvieši bija samierinājušies

ar šīs zemes darba un dzīves apstākļiem un bija likti pamati sabiedriskai dzīvei, nodibinātas organizācijas un pārstāvības, izveidots draudžu darbs, bija jāķeras pie citu ļoti svarīgu jautājumu atrisināšanas. Viens no tādiem bija sagādāt pajumti kara un darba invalīdiem un veciem ļaudīm, kā arī vietu, kur pulcināt bērnus vasaras brīvdienās. Bez tam, sakarā ar starptautiskā stāvokļa saasināšanos „aukstā kara” apstākļos, uz to Latviešu nacionālo padomi Lielbritānijā mudināja vairāk apdraudēto latviešu bēgļu pārstāvji Vācijā un Zviedrijā.

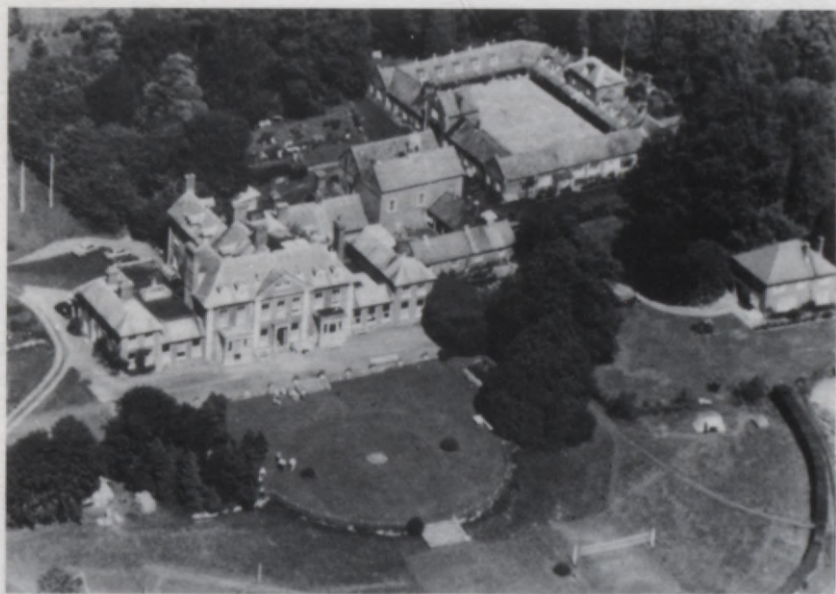
Tas nu bija LNPL pienākums, pēc tā prasīja latviešu saime un organizācijas, bet par visu vairāk to noteica nacionālā apziņa, kādas toreiz, tāpat kā tagad, netrūka. Vienīgais, kā toreiz trūka, bija līdzekļi. Lielbritānijā tad arī vēl nebija tādu iespēju kā tagad, pēc vairāk nekā 30 gadiem, kad bieži vien izdevīgāk dzīvot bez darba un saņemt pabalstus no sociālām iestādēm.

Lai tiktu soli uz priekšu, LNPL prezidijs nolēma, ka jāatrod kāda vieta, pēc iespējas Anglijas vidienē, kur jau 1953. gada vasarā varētu pulcināt latviešu bērnus. Prezidija izglītības nozares vadītājam prāv. J. Savickim tādu vietu izdevās atrast Almelijas ciemā, netālu no Herefordas pilsētas. Uz turieni devās sabiedriskie darbinieki 1953. gadā Jāņu laikā sūtņa Kārļa Zariņa vadībā un atrada vietu par piemērotu. Ēkas gan bija tukšas, ilgāku laiku neapdzīvotas un neapkoptas. Tās vispirms bija jādezinficē un jāuzpoš.

Bija vajadzīgi uzņēmīgi cilvēki, kuri būtu gatavi sava atvaļinājuma laikā māju iztīrīt un iekārtot, pie tam ar ļoti ierobežotiem līdzekļiem. Šie drosmīgie talcinieki bija: Jānis Skujevics, Marija Ķeņģe, Voldemārs Ķeņģis, Milda Zīverte, Augusts Abakuks un tikko no Latvijas ieradies zvejas kuģa kapteinis Andrejs Kairis. Ieradās arī pirmais mājas iemītnieks un pārraugis Jānis Hochbergs un saimniece vasaras mēnešiem Olga Rožkalne. Nepilnu divu nedēļu laikā smagā darbā māju uzposa un iekārtoja, un nu varēja izziņot pieteikšanos bērnu vasaras kolonijai.

Šo priekšdarbu pamatā bija šādi lēmumi: 1953.g. 26. martā LNPL prezidija sēdē prāv. J. Savickis ziņoja par iespēju irēt Almelijā pie Herefordas telpas bērnu vasaras kolonijai un atvaļinājuma pavadīšanas iespējām vecākiem.

LNPL prezidija ierosmē 1953.g. 10. jūnijā Latvijas sūtniecībā notika plašāka apspriede, kurā piedalījās sūtnis K. Zariņš, LNPL

Latviešu mājas ēkas, uzņemtas no gaisa ap 1972. gadu; kreisā pusē galvenā māja, vidū saimniecības ēkas, pa labi kvadrāta veida B bloks — veco ļaužu mitne un atsevišķi ārsta māja.

An aerial view of the home in about 1972. On the left is the main house; in the centre, the kitchen area; on the right the quadrangle of the B block; and set apart, the doctor's house.

prezidija priekšsēdis A. Abakuks, prezidija locekļi: J. Skujevics, L. Tālnora, J. Savickis, J. Andrupis, A. Alksnītis, DVF pārstāvis Fr. Kursietis, LBL pārstāvis L. Reiters, Latvijas luterāņu baznīcas pārstāvis prāvests E. Bergs, Latv. pareizticīgo baznīcas pārstāvis virspriesteris A. Grāmatiņš, un Latv. katoļu biedrību Lielbritānijā pārstāvēja LNPL prez. loc. prāv. J. Savickis.

Klātesošie vienprātīgi atzina, ka nepieciešami iekārtot latviešu mītni, kur varētu dzīvot darba spējas zaudējušie tautieši, kur būtu vieta bērnu vasaras kolonijām, kā arī atvaļinājuma pavadīšanai. Rūpīgi apsvēra iespējas īpašuma pirkšanai vai nomāšanai un atrada, ka nav līdzekļu mājas pirkšanas iemaksām. Tā kā Herefordas pašvaldības noteiktā nomas nauda bija ļoti izdevīga, klātesošie vienprātīgi atzina, ka steidzami veicama latviešu mītnes iekārtošana Almelijā un darbība jāuzsāk ar bērnu vasaras koloniju.

Nolēma, ka jaunais pasākums saucams par Latviešu māju un tā vadīšanai izraugāma Mājas komiteja. Komitejas priekšsēža pienākumus uzņēmās sūtnis K. Zariņš, priekšsēža vietnieka pienākumus LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks un sekretāra pienākumus prāv. J. Savickis. Komitejas locekļi bija J. Skujevics no LNPL, prāv. E. Bergs no Latv. ev. lut. Baznīcas pārvaldes un Fr. Kursietis no Daugavas vanagu fonda. Latvju biedrība Lielbritānijā savu pārstāvi nozīmēja vēlāk.

Saskaņā ar šo atzinumu un ar sesijas lēmumu LNPL noslēdza mājas nomas līgumu 1953.g. vasaras, jūlija, augusta un septembra, mēnešiem, bet ar 31. oktobri nomas līgumu uz 5 gadiem ar nomas maksu £250 gadā. Līdz ar to LNPL uzņēmās visu atbildību par Latviešu māju.

Latviešu mājas sākuma gads — 1953. No labās bērnu kolonijas vadītājs prāvests B. Fedders ar dzīves biedri, saimniecisko lietu kārtotājs Fr. Kursietis, Herefordas pašvaldības īpašumu pārzinis Grevils Filps (Greville Phillips) ar dzīves biedri.

The first year of the Home - 1953.

Latviešu mājas komiteja griezās ar aicinājumu — „Gādība par latviešu cilvēku” pie latviešu saimes, lūdzot ziedojumus mājas iekārtošanai un uzturēšanai. Dažos mēnešos ziedojumi sasniedza £800. Inventāra iegādei bija jāizlieto visi LNPL līdzekļi, kas apgrūtināja padomes darbību citās nozarēs.

Latviešu māja darbu uzsāka 1953.g. 18. jūlijā ar bērnu vasaras koloniju, kuŗu pārraudzīja pēc kārtas Fr. Kursietis, A. Abakuks un J. Skujevics. Saimnieces pienākumus kolonijas laikā pildīja Olga Rožkalne.

Mājas iekārtošanu pirmajā un nākošajos pāris gados sirsnīgi atbalstījuši ļoti daudzi tautieši, no kuŗiem vairāki no mums jau šķirušies: sūtnis Kārlis Zariņš, prāv. Edgars Bergs, majors Augusts Alksnītis, LKOK kavalieri Kārlis Strazdiņš un Ludvigs Ādlers, Dr.

Pirmie mājas iemītnieki 1954. gada pavasarī. No kreisās 1. rindā: Elmārs Lūsis, Jānis Kalniņš, Jūlija Kļaviniece, Emīlija Stikāne, Juris Rozenflints, Anna un Fricis Birznieki; 2. rindā Voldemārs Āriņš, Fredis Balodis, mājas pārzinis Janis Skujevics, Kārlis Bauris. (Iztrūkst toreizējie iemītnieki: Ādolfš Brunners, J. Hochbergs, Luīze Leitīš, Kārlis un Elza Frīdenbergi.)

The residents in 1954.

Augusts Silarājs, kapt. A. Strazdiņš, sūtniecības padomnieks T. V. Ozoliņš, mājas pirmā saimniece Olga Rožkalne un citi.

Atlicis bija vēl viens svarīgs uzdevums atrast Latviešu mājas pārzini. Kandidāti nebija jāmeklē, jo katram prātā bija tikai viens kandidāts — Janis Skujevics, LNPL finanču nozares vadītājs, brīvās Latvijas valsts saimniecības departamenta direktors. Ja viņš šo smago pienākumu uzņemtos, jautājums būtu nokārtots. Tā arī notika.

Nebija vēl zināms, vai LNPL izšķirsies par mājas tālāku nomāšanu, kad jau sāka pieteikties pirmie kandidāti pastāvīgai dzīvei Latviešu mājā. Kā pirmais mājā ieradās Pirmā pasaules kara invalids J. Hochbergs no Līdsas. Drīz vien viņam pievienojās Otra pasaules kara invalids, Latvijas armijas un latviešu leģiona virsnieks A. Brunners.

Kamēr mājas pārzinis J. Skujevics vēl nebija pārgājis uz pastāvīgu dzīvi Almelijā, jo citi pienākumi viņu saistīja Londonā, J. Hochbergam bija jā rūpējas par kārtību mājā, bet A. Brunners ilgus gadus darbojās saimniecībā. Mājas iekārtošanas un pārbūves darbus Janis Skujevics vadīja, būdams gan Almelijā, gan Londonā. Uz pastāvīgu dzīvi Almelijā viņš pārgāja 1955.g. sākumā.

Paklausīdami Latviešu mājas komitejas aicinājumam, pastāvīgai dzīvei un darbam Almelijā 1955.g. aprīlī ieradās Voldemārs un Marija Ņeņģi, kas kalpojuši Latviešu mājai nepārtraukti vairāk nekā 27 gadus. Ar katru gadu mājas iemītnieku un apmeklētāju skaits pieauga, līdz bija aizpildītas iespējamās brīvās vietas.

1953.g. oktobrī uz Latviešu māju dzīvot pārcēlās Fricis Birznieks ar sievu Annu un iesaistījās 1954. gadā darbā pie mājas remontiem. Pēc tam irēja no mājas zemes gabalu, kur iekārtoja vistkopību, bet vēlāk dārzniecību, kas sākumā bija ieskaitīta Nieuport mājas objektā, bet 1958. gadā atdalīta kā atsevišķs objekts. F. Birznieks no lielās mājas uz dzīvi dārzniecībā pārcēlās 1959. gadā. Reizē ar Birzniekiem mājā uz dzīvi ieradās Kārlis Frīdenbergs ar sievu Elzu. Kārlis Frīdenbergs strādāja vienu gadu pie mājas remontiem, pēc tam irēja no mājas zemes gabalu un ierīkoja paša vistkopības uzņēmumu, vēlāk nodarbojās ar dārzkopību. Elza Frīdenberga iesaistījās darbos virtuvē un vēlāk bija izpalīdzde darbiem ēdamistabā. Ar 1983.g. pārnāca mājā kā iemītnieki, izbeidzot darbu savā uzņēmumā. 1953. gada ziemā kā iemītnieki

Archibīskaps T. Grīnbergs viesojās Latviešu mājā 1956. gada 20. augustā. No archibīskapa pa labi māc. E. Rozītis, pa kreisi māc. R. Mužiks.

The visit of Archbishop T. Grīnbergs (centre) in 1956.

ieradās Kārlis Bauris, Juris Rozenflints, Luīze Leitis, Elmars Lūsis, Edmunds Kalniņš, kam drīz vien sekoja citi. 1954. gada vasarā māja bija pilna ar latviešu bērniem, viņu vecākiem un atvaļinājuma pavadītājiem. Mājai tai laikā bija jāuzņem arī igauņu bērni, tā māja bija pārpildīta līdz pēdējai iespējai.

Vairākas angļu labdarības iestādes bija uzņēmušās izmitināt savās mītnēs īsākam laikam iebraucējus no Vācijas nometnēm. Darba spējīgos izvietoja darbos, bet darba nespējīgie palika ģimenes hosteļos. Kad hosteļus slēdza, bija jāatrod iespējas to iemītniekus izmitināt citās vietās. Tā LNPL saņēma lūgumus uzņemt savā gādībā darba nespējīgos latviešus. No Vestvelsas ģimeņu hosteļa uz Latviešu māju pārcēlās dzīvot vairāki vecie ļaudis, kurus strādājošie ģimenes locekļi nevarēja izmitināt. Ar viņiem kopā ieradās bārenis Andris Lapiņš, kas mājā dzīvoja, līdz pabeidza izglītību un varēja sākt pelnīt pats.

No angļu slimnīcām un iestādēm ieradās tādi, kas bija atzīti par piemērotiem dzīvei kopmītnēs. Starp ienācējiem bija vairāki kaņavīri, kas nākot no nometnēm Vācijā, bieži pēc ilggadīga gūsta, iesaistījās Anglijā smagos, neparastos darbos, drīz vien saslima un kļuva darba nespējīgi. Pirmos mājas pastāvēšanas gados pārnāca vesela grupa vīriešu no tbc sanatorijas Iscoyd Park, Mančesteras tuvumā, atveseļošanās atpūtā, lai pēc kāda laika kā atlabuši varētu no jauna iesaistīties kādā vieglākā darbā. Daži aizbrauca uz pārskološanas centriem.

Tāpat Almelijā dzīvot vēlējās dažas gados vecākas sievietes un vīrieši vieninieki, smaga darba nespējīgi, kam dažādu iemeslu dēļ nebija iespēju dzīvot kopā ar saviem tuviniekiem. Vēlāk ieradās arī nedaudz precētu pāru, kam izbeidzās darba līgumi un nebija savas pajumtes. Tāpat mājā dzīvot pārnāca darba pensiju izkalpojušie tautieši.

Mājas 25 gadu darbības atzīmēšana 1978. gada 11. jūnijā. No labās 1. rindā: mājas pārzinis T. Strelerts, LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks, pašvaldības labklājības departamenta direktors J. Peidžs (J. Page), labklājības komitejas priekšsēde J. Kārtere (J. Carter), Latvijas lietvedis T.V. Ozoliņš, viesis A. Ozoliņš; 2. rindā vanadzū priekšniece A. Liepiņa, DVF valdes priekšsēdis L. Rumba ar dzīves biedri.

The 25th anniversary of the Home in 1978. In the front row from the right, T. Strelerts (manager of the Home), A. Abakuks (Chairman of the Latvian National Council), J. Page (Director of the Social Services Department), Mrs J. Carter (Chairman of the Social Services Committee), T.V. Ozoliņš (Latvian Chargé d'Affaires).

ŅŪPORTAS NAMA VĒSTURE

Kad ceļinieks iet pirmo reizo vienu jūdzi garo ceļu no Almelijas ciema uz Latviešu māju Ņūportas namā, šķērsojot kuplos labības laukus, viņam var likties, ka šai vietā laiks ir apstājies. Šo auglīgo lauksaimniecības zemi jau pāris gadu tūkstošus ir kopuši zemnieki, kuŗu dzīve no paaudzes uz paaudzi mainījusies ļoti lēni, tikai ar darba paņēmienu un vispārējās saimnieciskās dzīves pārmaiņām. Bet viņu vidū īpaši celtos mitekļos ir dzīvojuši šo zemes platību īpašnieki, kas nākuši no valsts vai saimniecības vadītāju aprindām un ir iesaistījuši šo novadu Anglijas vēstures vētrainajos notikumos. Tādā kārtā Almelijas vēsture, skatoties no Ņūportas nama perspektīvas, ir normaņu bruņinieku, krustkaŗu cīnītāju, ticības reformātoru, parlamenta locekļu, valstsvīru, Oksfordas zinātnieku, celtnieku, rūpniecības pamatlicēju un izgudrotāju vēsture, jo šādu interešu ļaudis ir šai namā dzīvojuši vai bijuši tā īpašnieki.

Tagad, kad nams jau vairāk par trim gadu desmitiem ir latviešu apsaimniekots un oficiālajās kartēs atzīmēts kā „Latvian Home”, varētu likties, ka Ņūportas nama agrākā vēsture uz latviešiem neattiecas. Taču ikvienas vietas vēstures pārzināšana pieder kultūras ieguvumiem, kas paplašina skata apvāršņus, un latviešiem tā var palīdzēt dziļāk ieskatīt pašiem savas zemes un tautas vēsturi. Bez tam interese un cieņa par cilvēka roku darbu, vienalga kādā vietā un zemē radušos, pieder pie kultūras sabiedrības pamatprincipiem. Lai šis konspektīvais pārskats par Almelijas īpašumu centra Ņūportas nama vēsturi kļūtu uzskatāmāks, tajā dotas dažas paralēles ar Latvijas vēsturi.

Latviešu māja, kas iekārtota Ņūportas namā (Nieuport House), atrodas Herefordas novadā pie Almelijas ciema un ir ietilpusi senajā Almelijas īpašumā, kuŗa sākumi meklējami agros viduslaikos. Almelijas vārdu skaidro kā salikteni no dāņu vārda „alme” (viksna) un angļu „Ley” (lauks), tātad Viksnu lauks. Kad Almelija kļuva par feodālu īpašumu, tajā ir uzcelta muižnieka dzīvojamā māja (Manor House), bet nedaudz vēlāk, jau normaņu bruņinieku laikos, celta jauna kungu māja, kas tā arī nosaukta par jauno vietu (Newport

House). Jaunākos laikos vārda rakstība pārgrozīta, kāda tā ir tagad — Nieuport House, liekas, ar apsvērumu, lai to nesajauktu ar daudzām citām līdzīga nosaukuma vietām Anglijā. Pirmo reizi rakstos šī vieta minēta karaļa Edvarda III tieslietu sarakstos (Close Rolls) 1347. gadā. Ilgu laiku tā bijusi Almelijas īpašumu pārvaldes centrs, bet ap Pirmo pasaules karu kļuvusi par patstāvīgu īpašumu, ietverot ap 2000 akru lauksaimniecības zemes. Nūportas namā ir dzīvojis vairums Almelijas īpašnieku vai viņiem pakļautu nomnieku, tāpēc tā vēsture ir izsekojama kopsakarā ar Almeliju.

June 18.

1347.

Roger Hillary and his fellows, justices of assize in co. Hereford for John de Veer, earl of Oxford, who is staying in the king's service in parts beyond the sea in the company of Henry, earl of Lancaster, for the assize of novel disseisin which Richard son of Richard de Hopton arrames against him and others for tenements in Neuport, Home, Wolston, Ellesdon, More in Lunhales, Yaydon, Wassayl, Hope in Lunhales and Kyngeswode in Lunhales. By C.

Pirmās vēstures liecības par Almeliju parādās tai laikā, kad Brēmenes Ādams ap 1070. gadu rakstīja par kuršiem, ka tiem ir ļoti daudz zelta un sudraba un vislabākie zirgi. Kurši tad vēl brauca vikingu gaitās un bija brīvi ļaudis. Herefordas novads piedzīvoja dāņu vikingu iebrukumu pa Vaijas (Wye) upi 912. gadā. Otrs apdraudējums šim novadam nāca no velšiem, kuŗu dzimtā puse atrodas pavisam netālu no Almelijas, tāpēc šis novads ir bieži pieredzējis kara darbus.

Pirmais dokuments, kas piemin Almeliju, ir Viljama Iekarotāja paveiktā īpašumu reģistrācija 1086. gadā — Domesday Book. Tur teikts, ka Almelija, kuŗas vārds toreiz latīņu valodā rakstīts (Elmelie) līdz ar apkārtējiem ciemiem ietilpst Sv. Gatlaka (St. Guthlac) klostera īpašumos. Tas bija benediktiniešu klosteris, kas atradās Herefordā, kur vēl tagad ir Sv. Gatlaka iela. Almelijas ciems ar piegulošo zemi kā saimnieciska vienība ir pastāvējis dažu labu gadu simteni pirms Viljama Iekarotāja ierašanās, un to no kāda vietēja zemes kunga ir savā īpašumā pārņēmis Sv. Gatlaka klosteris.

Domesday Book 1086. gadā reģistrī uzdots jaunais Almelijas īpašnieks. Tas ir Rodžers de Leisijs (Roger de Lacy), kuŗa tēvs Valters Anglijas krastā izkāpis reizē ar Viljamu un bijis viņa armijas bruņinieks. Normandijas hercoga Roberta ārļaulības dēls Viljams

(1027-1087) ar 30,000 vīru lielu armiju iebruka Anglijā 1066. gadā 14. oktobrī un sakāva karaļa Harolda spēkus pie Hēstingsas, pie kam Harolda kaujā krita. Tā paša gada Ziemsvētkos Viljama kronēja par karali, un kopš tā laika viņš saucās par Iekarotāju. Šis iekarojums pārgrozīja Anglijas vēsturi, tuvināja to Eiropas kontinentam. Viljams Iekarotājs modernizēja feodālo iekārtu, ievada rūpīgu administratīvo kārtību, maksājamās nodevas noteica īpašumu reģistrī Domesday Book.

Pirmajam Almelijas īpašniekam no normaņu baroniem Rodžeram de Leisijam Anglijā piederējušas 116 muižas, bet viņa ģimenes loceklim Hilbertam de Leisijam 160 muižas. Vēstures dokumentu gaismā Almelija tātad parādās feodālās iekārtas laikā, kad zemnieks bija piesaistīts pie zemes un pie sava kunga muižas. Šī kārtība Anglijā bija sākusies jau pirms normaņiem, kad dažs sakšu kungs nesaudzīgi izmantojis zemniekus un nebrīvībā nokļuvušajiem vergiem (dreļļiem, kas vairumā bija kara gūstekņi) bija jāstaigā ar dzelzs važām ap kaklu. Vergu tajos laikos bijis pārsteidzoši daudz. Herefordas kaimiņos esošajā Glosteršīrā „Domesday” grāmatas uzrakstīšanas laikā no visiem iedzīvotājiem 24% bijuši vergi, Kornvalā šis procents ir 21. Slavenais bīskaps Vulfstans (Wolfstan) no Vusteras (Worcester) svētdienu pēc svētdienas braucis dedzīgi sprediķot pret vergu tirdzniecību¹.

Latviešu zemnieki tad vēl bija brīvi ļaudis. Ja bija kādi vergi, tad tikai kara gūstekņi, un cik spriežams no avotiem, nelielā skaitā. Latvieši arī politiski tad vēl noteica savus likteņus un sekmīgi aizstāvēja savu zemi. Kad 1106./07. gadā Zemgalē iebruka Polockas kņazs Vseslavičs ar lielu kara spēku, zemgaļi to satrieca, un 9000 krievu palika guļam kaujas laukā. Bet jau turpmākajos gadsimtos latviešu likteņus apzīmogoja arvien biežākie vācu tirgotāju un krustnešu braucieni uz Daugavas grīvu. Zemnieku dzīve visur pasaulē ilgu gadsimtus ir bijusi sūra.

De Leisiju dzimta nav bijuši bargi dzimtkungi. Viņi bijuši ieinteresēti architektūrā, savās muižās, arī Almelijā, cēluši baznīcas un dzīvojamās ēkas, bijuši kaislīgi mednieki. Gilberts de Leisijs kā templešu ordeņa bruņinieks piedalījies 1163. gadā krusta karā.

¹ Michael Banton, Of Inhuman Bondage; The Times Literary Supplement; 9.9. 1983. 947. lpp.

Viņa dēls Jūzs (Hugh) bijis sekmīgs Īrijas pārvaldnieks. Nākamais — arī Gilberts ir pēdējais Almelijas īpašnieks ar De Leisiju vārdu, bet mantošana ir turpinājusies tālāk šai pašā dzimtā. 1231. gadā 22. septembrī Almeliju apmeklēja karalis Henrijs III, jo Almelijā atradusies karaliskā pils, no kuŗas mūsdienās nekas vairs nav palicis pāri. Par šo karaļa apmeklējumu kādreizējais Almelijas mācītājs rakstījis: „Plantagenetu nama lepnais karogs plīvoja vējā pār valni, kad karaliskā grupa, bruņinieku, muižnieku un ieroču nesēju pavadīta, bija redzama tuvojamies pa veco ceļu no rietumiem.”²

Gilberta de Leisija meita Margareta ap 1250. gadu apprecējusies ar Džonu de Verdonu (John de Verdon), kuŗa sencis Normans de Verdons piedalījies Hēstingsas kaujā un tā dēls Bertrams pavadījis karali Ričardu Lauvassirdi trešajā kaŗa gājienā uz Palestīnu 1191. gadā. Precību ceļā iegūto Almeliju Verdoni pievienoja saviem plašajiem īpašumiem Herefordšīrā, Šropšīrā un Stafordšīrā. Pēc Džona de Verdone par Almelijas īpašnieku kļuva viņa dēls Teobalds (Theobald de Verdon, īpašnieks no 1306. gada), kuŗu 1295. gadā aicināja par locekli parlamentā. Šī parlamenta sesija sastādīja un lords Verdons parakstīja iesniegumu pāvestam, kuŗā Svētais tēvs lūgts „atļaut mūsu karalim viņa brīvības, tiesības, parašas un likumus bez ierobežojumiem un traucējumiem.” Tā bija prasība, kas pieteica viduslaiku norietu un vēstīja tuvojamies jaunus laikus, kad izbeidzās varas dalījums starp baznīcu un karali. Šai attīstībā nākamajā gadsimtā priekšā vēl stāvēja ar Almeliju un Ņūportas namu cieši saistītas nīknas cīņas par gara dzīves neatkarību.

Šai laikā, kad Almelijā un visā Anglijā iezīmējās pirmās viduslaiku iršanas pazīmes, Latvijā viduslaiki īsteni vēl tikai sākās. 13. gadsimts, kad Verdoni saimniekoja Almelijā, bija kuŗšiem un zemgaļiem smagākais cīņu laiks par savu neatkarību. 1236. gadā rudenī apvienotie leišu un zemgaļu spēki sakāva Zobenbrāļu ordeni pie Saules. 1281. gadā vācu kaŗaspēks aplenca stipro Tērvetes pili, un karaļa Nameiša vadītajiem zemgaļiem bija jālūdz miers. Tad krita Rakte, Dobele un 1290. gadā pēdējā zemgaļu pils Sidrabene, pēc kam liels skaits zemgaļu devās trimdā uz Lietuvu.

² Historic Memories of the Manor & Parish of Almeley in the County of Hereford by the Rev. R. Hyett-Warner, M.A. Hereford: Jakeman & Carver, 1917: 32. 1pp.

Pēc Teobalda de Verдона par Almelijas īpašnieku kļuva viņa dēls, arī Teobalds, un tad, Verdonu ģimenes atvasei Agnesei apprecoties ar sēru Valteru Devero (Devereux), nonāca šīs ģimenes īpašumā. Devero dzimta bija Normandijas baroni un pēdējie no Viljama Iekāpotāja aprindām, kas saimniekoja Almelijā. Valtera Devero mazdēls ieguva lorda Ferrera titulu un bija priekšpēdējais šīs dzimtas loceklis, kuŗa īpašumā atradās Almelija. Normandijas baroniem un viņu pēctečiem ar saviem plašajiem īpašumiem dažādos Anglijas novados nebija daudz laika ziedot attāļajai Almelijai. Taču viņu laikā ir uzcelta baznīca, muižas ēkas, pils, no kuŗas vairs nav atlicis pēdu, un arī Ņūportas nams, kas kļuva par šīs vietas īpašumu centru.

Normaņu baronu laikā Almelijai bijuši arī vasaļi. De Leisiju dzimta pirms 1135. gada izdevusi Almeliju lēņa pārziņā Milo Pikardam (Picard), kas cīnījies blakus Viljamam pie Hēstingsas. Pikardi ilgu laiku bijuši Almelijas nomātāji, bet īpašuma tiesības palikušas De Leisiju dzimtai un pārgājušas tālāk citām normaņu baronu ģimenēm. Ar normaņu baroniem Almelijā beidzās feodālā iekārta, zemnieki pamazām atraisījās no piesaistījuma savai muižai. Radās turīga tirgotāju šķira, kas arvien lielākā skaitā uzpirka muižas, un nebrīvā dzimtniecības zemnieka vietā stājās algotais laukstrādnieks, kam bija jāstrādā ne mazāk smagi, bet viņam bija brīvība kustēties.

Latvieši 14. gadsimtā bija nonākuši politiskā atkarībā, bet viņiem vēl arvien piederēja personiska brīvība, viņi paturēja savus īpašumus un ieročus. Zemes kungiem viņi maksāja zināmus nodokļus graudā pēc saimniecības lieluma vai gāja dažas dienas klausās. No grauda došanas un klausām turīgākie atpirkās, samaksājot leidu — nodokli naudā. Laiku pa laikam zemnieki lūkoja nokratīt politisko atkarību. Tā 1321. gadā zengaliēši sacēlās pret ordeņa bruņiniekiem. 1343. gadā Jurgu dienā sacēlās visa Ziemeļigaunija. Latvija bija iekļauta Livonijā, kas nebija viengabalaina valsts, bet valstu savienība, konfederācija, kuŗā risinājās savstarpējas intrigas un cīņas varas dēļ. Arī Anglijā šai pašā gadsimtā notika plaša zemnieku sacelšanās 1381. gadā Vota Tailera (Wat Tyler) vadībā. Tās iemesls bija smaga saimnieciska krīze, sākusies kopš mēŗa epidēmijas 1348./49. g., kad Anglijā apmīra piektā daļa iedzīvotāju. Kā redzams, mēŗis sekojis nākamajos divi gados pēc tam, kad Ņūportas

nams bija pirmo reizi pieminēts karaļa Edvarda III dokumentos. Zemnieku prasības pēc dzimtniecības atcelšanas atbalstīja ticības reformu prasītājs Džons Vaiklifs (John Wycliffe, 1330. — 1384.), kuŗa ietekmētie „nabadzīgie priesteri” sprediķojuši Almelijas baznīcā, un ar šiem strāvojumiem Ņūportas nams iesaistījās ticības reformēšanas kustībā.

Jauno laiku nākšanu Anglijā pieteica brīvības centieni arī baznīcas dzīvē. Tie saistās ar Almelijas īpašnieku sēru Džonu Oldkāstlu (John Oldcastle), kas ir dzīvojis Ņūportas namā un, liekas, tur arī dzimis ap 1360. gadu. Izteiktas domas, ka viņa senči, Devero dzimtas radnieki, dzīvojuši Almelijas pils tuvumā un no pils ieguvuši savu ģimenes vārdu. Oldkāstls bija Herefordas iecirknī ievēlēts parlamenta deputāts un Herefordas šerifs. Pēc precībām ar lēdiju Kobhamu (Cobham) viņš kā lords Kobhams kļuva par lordu nama locekli. Ticības lietās Oldkāstls sekoja Džonam Vaiklifam, kas Bibli atzina par augstāko autoritāti kristietībā. Šīs kustības sekotājus sauca par lolārdiem. Vārds nāk no vācu verba, kas apzīmē dziedāšanas veidu, ko latviski dēvē par lulināšanu. Vaiklifa idejas un Oldkāstla vadītās lolārdu cīņas plaši atbalsojās Eiropā, it sevišķi Jana Husa (1369. — 1415.) mācībā, un iezvanīja reformāciju. Almelija kļuva par svarīgu lolārdu kustības centru, un tās baznīcā ir skanējušas lolārdu dziesmas.

1413. gadā martā Oldkāstlu apsūdzēja kā ķeceri un septembrī tiesāja. Nopratināšanā viņš negrozāmi palika pie savas pārliecības, un viņu izsludināja par atkritēju, kuŗus tai laikā sodīja ar pakāršanu un sekojošu sadedzināšanu. Pirms soda izpildīšanas Oldkāstlam deva 40 dienas laika pārdomāt un savus ieskatus atsaukt. Ieslodzīts Londonas tornī (Tower of London), viņš no turienes izbēga un pavadīja brīvībā gandrīz četrus gadus, slēpdamies gan Almelijā, gan citās vietās. Šai laikā notika vairākas lolārdu protesta akcijas, starp tām nesekmīgs mēģinājums arestēt karali. 1417. gadā Oldkāstlu, smagi ievainotu, sagūstīja un aizveda uz Londonu, kur parlaments viņu notiesāja ar nāves sodu pakārot un pēc tam sadedzinot. Soda izpildīja 1417. gadā 14. decembrī. Pirms soda izpildīšanas Oldkāstls nav nožēlojis savus darbus, bet lūdzis savu vajātāju grēku piedošanu.

Oldkāstla dzīve ir aprakstīta anonīma autora lugā „Henrija V slavenās uzvaras” (The famous Victories of Henry V). No šīs lugas

materiālus ir ņēmis Šekspīrs un notēlojis Oldkāstlu savās lugās Henrijs V, 1. un 2. daļā, kā arī Jautrajās vindzorietēs (*The Merry Wives of Windsor*), bet oficiālās naida kampaņas ietekmē raksturojis viņu kā korpulentu uzdzīvotāju un viltnieku. Kad Oldkāstla piederīgi pret to protestēja, Šekspīrs pārmainīja viņa vārdu, likdams vietā vārdu Falstafs, kas kļuvis par tipa apzīmējumu. Ar Oldkāstla nāvi izbeidzās lolārdu kustība, bet viņu ietekme turpinājās, darot cilvēkus ticīgākus un pārliecinātus, ka visi cilvēki ir dzimuši brīvi. Oldkāstls pārdzīvoja savu mocekļa nāvi, palikdams tautas atmiņā kā cildens cīnītājs par cilvēka gara brīvību. Tādu viņu savā poēmā ir notēlojis Tenisons.

Pēc Oldkāstla nāves valsts atņēma šai ģimenei Ņūportas īpašuma tiesības, bet Oldkāstla dēls Henrijs 1424. gadā tās pa daļai atguva. Tā kā Henrijam nebija mantinieku, tad īpašumu ieguva Devero dzimtas mantinieki Milborni (*Mylbournes*). Sēra Saimona Milborna meitu Elizabeti vētrainajā dinastiju maiņas posmā apprecēja Tomass Monningtons. Tas bija vēstures gadskārtu maiņas laiks ar drāmatiskiem notikumiem un dzīves veida pārgrozībām. Ar 1485. gadu, kad Henrijs Tjudors pie Bosvortas bija uzvarējis un sakautais Ričards III izmisīgi sauca: „Zirgu, zirgu, karaļvalsti par zirgu!”, Anglijā skaita viduslaiku beigas. Par aizvadīto posmu Almelijas kādreizējais mācītājs R. Haiets-Vorners ļoti gleznaini raksta: „Iztēlē no pagātnes var atsaukt priecīgus medību viesus krāšņās drēbēs ap veco Ņūportas kungu māju, kad nama jaunavas no rokas laida gaisā medību vanagus, un daža gracioza deja tika izgriezta mauriņā, jo netrūka galantu kavalieņu no Tillingtonas un Sārnsfildas, un saldas madrigāļu melodijas no mandolīnu stīgām aizskanēja vasaras debesīs. Bet tam visam bija lemts aiziet un pazust, nama kungam ar viņa meitām un znotiem; un kad Elizabete nāca baznīcā, uz sava vīra sēra Tomasa Monningtona rokas balstīdamās, viņa pārkāpa pār sliekšni jaunā Anglijā.”³

Arī Latvija tai laikā pārdzīvo lielas pārmaiņas. No austrumiem atkārtoti iebrūk jaunās Maskavas valsts mežonīgie spēki, sākas 25 gadus ilga Livonijas karš, kuŗa iznākumā izirst Livonijas konfederācija. Vidzeme un Latgale kļūst pār Polijas-Lietuvas valsts

³ *Historic Memories of the Manor & Parish of Almeley*; 116. lpp.

sastāvdaļu, un latviešu zemnieki tur nonāk arvien smagākās dzimtniecības važās. Viduslaiki Latvijā ir beigušies, bet nebrīvība pieaugusi.

Karaļa Čārlza I laikā sērs Ričards Monningtons pārdeva Almeliju Frānsim Pemberam, kas apmetās uz dzīvi Ņūportas namā. Viņš piederēja tā laika turīgajiem tirgotājiem un ir bijis Herefordas šerifs 1649. gadā, kā arī 1658. gadā, kad karalis Čārlzs I zaudēja troni un galvu. Frānsis Pembers meklējis jauninājumus lauksaimniecībā, sācis kultivēt linus. Par viņu 1640. gadā rakstīts: „Jaunais Ņūportas īpašnieks ir ieinteresēts šajā stādā, kuŗa sekmīga kultivēšana prasa sevišķus klimata un augsnes apstākļus. Pemberu zemē ir redzama linu eža.”⁴ No Pemberiem vairāki bijuši ar Oksfordā iegūtiem grādiem, Roberts Pembers bijis zinātnieks Oksfordā, Džons — mācītājs Almelijā un citās vietās.

⁴ Turpat, 124. lpp.

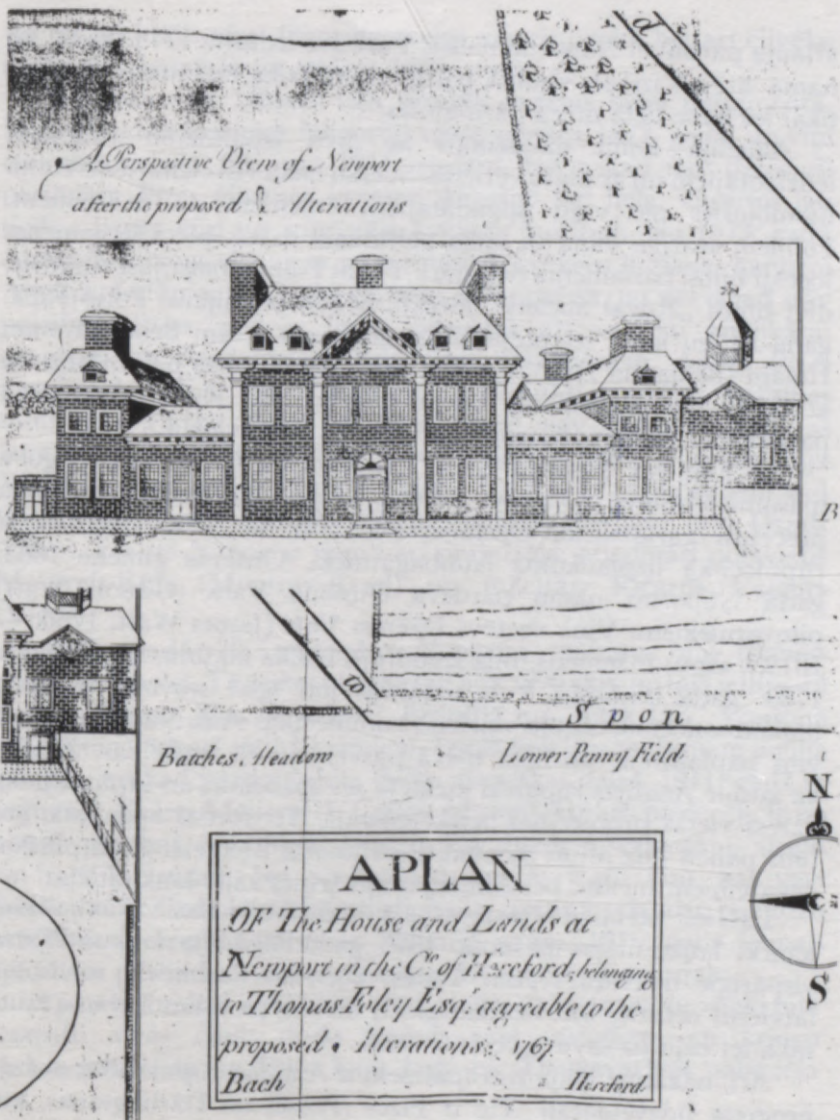
Ņūportas (Newport) nams 1680. gadā.

Newport House in 1680.

Kad Pemberu dzimtas saimniekošana Ņūportas namā tuvojās beigām, Latvija pārdzīvoja smagus laikus. 1710. gadā Rīgu ieņēma krievu cara Pēteris I spēki, Vidzemē $\frac{3}{5}$ no latviešiem bija izdeldējis mēris. Cara valdība sadarbibā ar vācu muižniekiem nospieda zemniekus vēl nepieredzēti smagā dzimtnieciskā atkarībā. Taču cauri nelaimei jau atplaiksnījās jauna laika zīmes. Latgalē jezuiti kopa ne tikai ticību, bet arī latviešu gara mantas. Vidzemē brāļu draudzes teicēji sludināja Dieva vārdu kā atpestīšanu no visām važām.

1712. gadā četri Pemberu dēli pārdeva Ņūportas namu, Almeliju un Apkotu (Upcott) lordam Folijam (Foley). Tad bija sācies jauns vēstures posms, ko Anglijā sauc par rūpniecisko revolūciju, un Foliji bija šī laikmeta aktīvi līdzveidotāji. Viens no šīs dzimtas locekļiem 17. gadsimtā labi spēlēja vijoli un strādājis Sturbridžas (Stourbridge) dzelzs lietuvē. Lai mācītos uzlabot dzelzsrūpniecības metodes, viņš devies uz Holandi un Zviedriju, pa ceļam pelnīdams iztiku ar vijoles spēli. Atgriezies Sturbridžā ar jaunām darba metodēm, nodibinājis pats savu dzelzsrūpnīcu, kas gadu gaitā Foliju ģimeni padarījusi turīgu un ietekmīgu visā Anglijā. Līdzīga rosības atmoda un jaunu pieeju meklēšana notiek citās rūpniecības nozarēs, kas vairo turību, un četri turpmākie Ņūportas īpašuma ieguvēji ir par tādiem kļuvuši šī uzplaukuma rezultātā.

Foliju ģimene pelnījusi no Sturbridžas dzelzsrūpniecības 5000 mārciņas gadā, kas tajos laikos bija liela nauda. Daudz līdzekļu tā devusi labdarībai, slimnīcas celšanai un skolu atbalstam. Tomass Folijs 1660. gadā kļuvis par parlamenta locekli. Viņa dēls Pols Folijs 1679. gadā ievēlēts parlamentā no Herefordas iecirkņa un kļuvis par parlamenta spikeru. Pola dēls Tomass 1712. gadā ieguva lorda Folijs titulu un tai pašā gadā nopirka Ņūportas īpašumu. Almelijai un Ņūportas namam vislielāko vēribu veltījis lorda Folijs trešais dēls Andrejs, kuŗa ģimene Ņūportas namā arī dzīvojuši. Viņš 44 gadus ilgi bijis parlamenta loceklis, atstājis kuplu bērnu pulku, bijis visu cienīts un mīlēts Almelijā, un apkārtņē, miris 1818. gadā. Ņūportas īpašumu mantoja viņa vecākais dēls Tomass, kas arī bijis parlamenta loceklis, pārdzīvojis savu tēvu tikai par 4 gadiem un apbedīts Almelijā. Pēdējais Foliju ģimenes loceklis, kas bijis Ņūportas īpašnieks, ir Tomasa brālis mācītājs Viljams Andrejs Folijs, kas miris 1828. gadā. 1767. gadā Foliju ģimene saņēma

Tomasam Folijam (Thomas Foley) piešķirtās Ņūportas nama pārbūves atļaujas plāns 1767. gadā.

Permission to rebuild Newport House was granted to Thomas Foley on the basis of this plan of 1767.

atļauju pārbūvēt Ņūportas namu. Pārbūve izdarīta 1774. gadā, un nama ārējais izskats visumā pastāv no tā laika līdz mūsu dienām, tikai iekšpuse lielā mērā pārmainīta.

Almelijā Foliji daudzinauti ar savu izpalīdzību vietējiem iedzīvotājiem un ar plašo vērienu. Svētku laikā visi ciema iedzīvotāji līgsmojušies pie viņu apgādātajiem ēdieniem un dzērieniem. Folijiem svarīga loma tā laika politiskajā dzīvē, pieci šīs ģimenes locekļi bijuši parlamenta deputāti. Tāpat Foliji atbalstījuši zinātnes, divi bijuši „Royal Society” locekļi. Mācītājs Viljams Folijs 1823. gadā uz īsu laiku izrentēja Ņūportas namu sēram Bendžaminam Holam (Benjamin Hall), kas bija valsts celtniecības pārzinātājs un atbildīgs par parlamenta torņa celšanu. No Hologa priekšvārda parlamenta torņa pulkstenis ieguvis „Big Ben” vārdu.

No Folijiem Ņūportas namu un Almeliju uz īsu laiku ieguva īpašumā Onslovu (Onslow) ģimene, jo Andreja Folija meita bija precējusi garīdznieku Onslovu. Pēc tam tur atkal saimniekoja rūpnieciskā uzplaukuma jaunbagātņiki. Onslovu ģimene 1863. gadā Ņūportas namu pārdeva Gibsona Vata (Gibson Watt) pilnvarniekiem. Viņa vectēvs Džēmss Vats (James Watt, 1736. — 1819.), skotu inženieris, bija izgudrojis tvaika mašīnu, ko patentēja 1769. gadā. Gibsons Vats uzturējis ļoti labā stāvoklī īpašuma lauksaimniecību, uzcēlis vairākas saimniecības ēkas. Ņūportas namu viņš paplašinājis un lielā mērā pārveidojis tā iekštelpas. Zīmīgi, ka jaunie Anglijas rūpnieki meklēja sev īpašumus un atpūtas laika dzīves vietas rūpniecības neizkropļotajā Herefordas apgabalā, kas tāds palicis līdz mūsu dienām. Piedūmotās Ziemeļanglijas pilsētas deva viņiem turību, bet Almelijas apkārtnes zaļie lauki atelpu.

Latvieši tai laikā bija tikuši vaļā no dzimtniecības važām, sākuši iepirkt lauku mājas īpašumā. 1873. gadā Rīgā bija notikuši Pirmie vispārīgie dziesmu svētki. Tautas atmodas darbinieki mudināja latviešus censties būt neatkarīgiem, un soli pa solim latviešu tauta sāka iet ceļu uz savu suverēnu valsti.

Arī nākamie Ņūportas īpašnieki ir Anglijas rūpniecības straujā progresa līdzveidotāji. Tie ir Pīzes (Pease) no Dārlingtonas, kur kāds viņu sencis darbojies vilnas rūpniecībā un piedroņies kvēkeru kustībai. Viņa mazdēls Edvards Pīze 1817. gadā projektējis pirmo dzelzceļa līniju, kas gāja no Dārlingtonas uz Stoktonu. Viņš sadarbojies ar dzelzceļu pionieri Robertu Stīvensonu (Stephenson)

un pārliecinājis viņu lietot dzezeļus nevien preču, bet arī cilvēku satiksmei. Jaunā līnija atklāta 1825. gadā.

Edvarda dēls Džozifs bija pirmais kvēkers britu parlamentā. Pīzes ģimenes īpašumā Ņūportas nams nonāca 1877. gadā, un viņi tur saimniekoja līdz pat 1911. gadam, bet nekad nav dzīvojuši pastāvīgi. Pīzes ģimenes ietekme Almelijā ļoti liela, vispirms jau ticības lietās: viņi tur stiprināja kvēkeru kustību⁵. Jau 1673. gadā Almelijā bija uzcelts viens no pirmajiem kvēkeru lūgšanas namiem Anglijā. Ieslēpies tumšzaļu dzīvības koku paēnā, tas vēl tagad stāv pakalnē. Pīzes ziedoja lielus līdzekļus arī vietējai anglikāņu draudzei un daudziem sabiedriskiem pasākumiem. Astoņi Pīzes ģimenes locekļi ir bijuši parlamenta deputāti un viens izglītības ministrs. Tā kā Pīzes Ņūportas namā nav dzīvojuši, tad tas izīrēts. Līdz 1911. gadam bijuši pieci īrnieki. Pirmais bija Mančesteras rūpnieks Viljams Tailors (Taylor) ar kuplu ģimeni, tad Glazgovas rūpnieks Gardiners-Mjurs (Gardiner-Muir), ārsts Džails (Giles), kas no Ņūportas nama arī praktizēja; atvaļināts pulkvedis Montrejs-Rīds (Montray-Read) un mācītājs Ričards Vaigors (Vigor).

1909. gadā 28. septembrī Ņūportas īpašums bija izziņots publiskai izsolei. Tā zemes platība tad bija 3890 akri, un tajā ietilpa 14 farmas, krogī „The New Inn” Ērdislījā un „Buck Inn” Vontonā (Wooton), kā arī staļi 19 zirgiem. Izsolē lielajam īpašumam nebija pircēja, un kad pārdotas bija dažas atsevišķas daļas, 1911. gadā to ieguva J. Kolets-Meisons (J. Collett-Mason), kuram piederēja lielas zemes platības Argentīnā. Viņš turēja daudz apkalpotāju, zirgus un medību suņus, bet no īpašuma centās iegūt visu, kas vien pārdodams. Tādā kārtā krietni vien tika izretināts daudzu paaudžu stādītais un koptais parks ap Ņūporta namu. 1916. gadā jaunais īpašnieks pārdeva atsevišķi Apkotas (Upcott) īpašuma daļu.

Ap to laiku, kad jaundibinātās Latvijas valsts bruņotie spēki bija iesaistīti sīvās cīņās divās frontēs pret vāciešiem un krievu sarkanarmiešiem un britu kaŗa kuģi pie Daugavgrīvas palīdzēja

⁵ Draugu vai kvēkeru — drebētāju vārds dots 1650. gadā pēc Svēto rakstu vārdiem:

„Tev būs drebēt Dieva vārda priekšā!”

Kvēkeri piekopj pieticīgu dzīves veidu, atzīst visus cilvēkus par vienādi svarīgiem un uzsver, ka Dievs iemājo katra cilvēka sirdi.

NOTE.—The Estate will be first offered in its entirety, and if not sold in that manner, Lots 1 to 5 inclusive and Lots 21 and 24 will next be submitted together, and falling a sale, the Lots will be offered separately.

LOT 1.

A SINGULARLY COMPACT AND DESIRABLE

Sporting and Residential Property,

situate in the Division of Albany, Esplanade, Ipswich and Kingston, about a mile South-East from Kingston, 2 miles West from Waverley, 12 miles South from Ipswich, and 14 miles North-West from Brisbane.

The Property comprises

AN EXCEPTIONALLY ATTRACTIVE FAMILY RESIDENCE,

situate at

NEWPORT HOUSE,

Comprising a charming situation in the middle of most fine grounds of Park Lane, about three-quarters of a mile West from the family residence of the Hon. the Viscountess Grey, and the largest and most beautiful of the South of Brisbane Mansions, and the finest of the Brisbane Branch of the Millionaire Club, and between the most magnificent of golf courses, the Royal Brisbane Golf Course, and the finest of the Brisbane Branch of the Millionaire Club, and between the most magnificent of golf courses, the Royal Brisbane Golf Course, and the finest of the Brisbane Branch of the Millionaire Club, and between the most magnificent of golf courses, the Royal Brisbane Golf Course, and the finest of the Brisbane Branch of the Millionaire Club.

THE MANSION

Is surrounded by highly carriage driven from the main roads on the East and West sides of the Park, the front being graced by a picturesque canopy. Lodge of four Rooms, and back Drive comprising in a bold carriage drive on the North-Western side of the House.

The Residence is built of brick, copper tiled, and has a tiled roof. It has an exceptionally pleasant South-Eastern aspect, overlooking the Pleasure Grounds and Park Lane with the Lake beyond, at an altitude of about 400 feet above sea level.

Access is gained from the Main Entrance under an imposing Porch, flanked by a well-balanced Colonnade on either side.

THE OUTER HALL,

is 12 ft. by 13 ft. 6 in., having a tiled floor of pleasing design, while the walls are decorated with a raised pattern design.

On the right of this Hall a Corridor leads to

A GUN ROOM,

12 ft. 6 in. by 11 ft. 6 in., with tiled floor, having a hot and cold water supply, and Water Closet with flushing appliances. A Shower bath leads from the Corridor to

TWO WELL-APPOINTED BACHELORS' BED ROOMS,

with Bath Room having hot and cold water supplies. The Corridor also leads to

A COSY SMOKING ROOM,

15 ft. by 12 ft. 9 in., lighted by two windows with South-Eastern aspect, while the Apartment is appropriately decorated and has a polished oak floor.

Along the South-Eastern side of the Residence are conveniently arranged the following Reception Rooms, all self-lighting and communicating—

A MAGNIFICENT BILLIARD ROOM,

14 ft. by 11 ft. 6 in., simply lighted by three windows, having South-Eastern aspect. This Apartment has a polished oak floor with raised ceiling at the end, while the walls are decorated with a raised pattern design, and a finely moulded cornice, the furniture being set with decorative lines of harmonious design.

THE ELEGANT PRINCIPAL DRAWING ROOM,

20 ft. by 12 ft. 9 in., with square bay window, 11 ft. by 9 ft., with South-Eastern aspect overlooking the Grounds, and lighted by two windows with South-Eastern aspect, while the walls are decorated with a raised pattern design, with tiled floor and ceiling, and the walls are hung with richly patterned wallpaper, and the furniture is decorated by a tastefully designed cornice with lines of similar design.

Forming the centre of these Reception Rooms is the imposing

SOUTH OR LOUNGE HALL,

21 ft. 9 in. by 21 ft., with plate glass door affording access to the Pleasure Grounds in front. This Hall has a heavy tiled floor and fireplace, while the walls are finely paneled to the height of the ceiling.

From this Hall access is gained to

THE SMALLER DRAWING ROOM,

13 ft. 6 in. by 12 ft. 6 in., with square bay 9 ft. by 9 ft., overlooking and affording access to the Pleasure Grounds to the South-East. The Room is tastefully decorated in dark green and gold with finely moulded cornice and handsome marble mantelpiece.

A pair of balconies-moulded and paneled doors lead to the

NOBLE DINING ROOM,

22 ft. 9 in. by 11 ft. 6 in., lighted by three windows, having South-East aspect, and having polished oak floor with mahogany mantelpiece and tiled fireplace, and tiled floor, and the walls are decorated with a raised pattern design, and the furniture is decorated with mahogany inlaid with brass, designed in

THE CHEERFUL BOUDOIR,

11 ft. 9 in. by 11 ft., lighted by two windows, having a polished oak floor with pressed-tile fireplace. On the left of this Reception Hall is

THE MIDDLE OR STAIRCASE HALL,

lighted from the roof and divided by a handsome pair of pillars with arched opening, affording convenient access to

THE PRINCIPAL STAIRCASE.

This is very finely ornamented throughout with polished oak, with spiral balustrade, and is lighted by a handsome dome-shaped roof of stained glass. It is ornamented by a Gallery on three sides, and which is lined with a polished oak floor.

Paziņojums par Ņūportas nama pārdošanu izolē 1909. gada 28. septembrī.

Notice of the sale by auction of Newport House on 28 September 1909.

padzīt no Rīgas bermontiešus, Ņūportas īpašums 1919. gada beigās nonāca Herefordas pašvaldības piederībā. Pašvaldība lauksaimnieciski izmantojamo zemi sadalīja 50 akru lielās vienībās un iznomāja Pirmā pasaules kara veterāniem. Paturēta bija tikai Pils farma (Castle Farm), kas piegādāja produktus sanatorijai, kuŗu pašvaldība 1920. gadā iekārtoja Ņūportas namā. Pēc Otrā pasaules kara bija lielas grūtības sanatorijai dabūt darba spēku, tāpēc 1950. gadā sanatoriju likvidēja. Ņūportas namā pašvaldība plānoja iekārtot lauksaimniecības skolu, bet kad nedabūja atļauju papildēku celšanai, izšķīrās Ņūportas namu nojaukt un zemi iznomāt farmeriem. Vēsturisko namu no pazušanas paglāba LNPL pieprasījums izīrēt to bērnu vasaras nometnes vajadzībām 1953. gada vasarā.

Ap Ņūportas namu kā plaša īpašuma centru pēdējā gadu tūkstoša laikā zināmā izgriezumā ir saistījušies Anglijas vēstures notikumi. Dažkārt šī saistība bijusi tik cieša, ka tā īpašnieki attēloti divu izcilu angļu rakstnieku — Šekspīra un Tenisona darbos, kaut pilnīgi pretējā apgaismojumā. Bet beidzot laiks bija pagājis šai vietai garām un atstājis to bez uzdevuma. Šādu likteni pēc Otrā pasaules kara Anglijā piedzīvoja daudzas lepnās kungu mājas, kas bija par plašām un dārgām šiem laikiem.

Šādā vēstures maiņas stundā Ņūportas namu atrada un pārņēma latvieši, kuŗiem okupētajā tēvzemē bija nolaupīta brīvība un tiesības. Viņiem vajadzēja vietas, kur pulcināt jaunus un vecus latviešus savas tautas gaisotnē. Un tā viņi šajā tūkstoš gadus ilgi koptajā vietā kā pilskalna galotnē sāka veidot savu slāni — latvisko dzīvi ar tās tradīcijām un kultūras vērtībām. Iespējams, ka šis slānis būs pēdējais ilgu un vētrainu vēstures gaitu pārdzīvojušā Ņūportas namā, pirms tas nozudīs no zemes virsus. Arī tāpēc bija pienākums atzīmēt šīs vietas vēsturi, kas angļu avotos ir ļoti nepilnīgi dokumentēta. Neviena visus laikus aptveroša Ņūportas nama vēsture vēl nav rakstīta, un šē dotais konspektīvais pārskats tāpēc nenovēršami ir ar dažiem nenoskaidrotiem faktiem un jautājumiem, kuŗiem atbildes nav atrodamas līdz šim pieejamos vēstures avotos un dokumentos.

IZMANTOTĀ LITERĀTŪRA

- Historic Memories of the Manor & Parish of Almeley in the County of Hereford by the Rev. R. Hyett-Warner, M.A. Hereford: Jakeman & Carver, 1917.
- History from Marble by Thomas Dingley, Gent. The Camden Society, 1867.
- N. Pevsner, Buildings of England. Herefordshire. Penguin Books, 1963.
- Maxwell Fraser, Benjamin Hall's Youth: 1802-1823. The National Library of Wales Journal, Vol. XII, No. 3, Summer, 1962.
- Colliers Encyclopedia. Vol. 18. Macmillan Educational Co. London, 1981.
- Orlando Patterson, Slavery and Social Death: a Comparative Study. Harvard University Press, 1983.

Ņūportas nams 1919. gadā.

Newport House in 1919.

ALMELIJĀ VĒL DAUDZ KAS VEICAMS

Rakstnieks Pauls Kovaļevskis apmeklēja Latviešu māju 1954. gada pavasarī, nedaudzus mēnešus pēc mājas atklāšanas, un vēroja tās iekārtošanu un sākuma grūtības. Viņa vērojumi ar pseidonimu Severīns Dūms iespiesti laikraksta Latvija 1954. gadā 28. jūlija un 7. augusta numuros.

Šī vasara daudziem mazajiem latviešiem Anglijā dažā ziņā bijusi skaistāka nekā agrākos gados, un daudziem tādas izredzes vēl priekšā — par to kolektīvi rūpējušās tās daudzās organizācijas (ev. lut. un katoļu baznīca, LNPL, DV un LBL ar sūtni K. Zariņu kā pārvaldes komitejas priekšsēdi priekšgalā), kas garantējušas Almelijas mītnes idejas izdošanos. Nu jau otru gadu kopš jūnija tur skan smieklī un čalošana, un arī augustā vēl turpināsies bērnu vasaras kolonija, ko pārzina māc. Mužiks ar trim skolotājiem un vienu sporta instruktoru. Almelija, kuŗas uzņemšanas kapacitāte ir 130 cilvēku, vienā reizē uz 3 nedēļu posmu var dot pajumti un uzturu bērniem un to pavadoņiem līdz 75 personu lielās grupās; bez tam pastāv arī iespēja Almelijā pavadīt nedēļas nogales un atvaļinājumus, ko īpaši tuvākās apkārtnes latvieši labprāt izmanto, bet netrūkst arī tādu, kas brauc pat no attālākām vietām. Bērniem šī iespēja maksā 35, viņu vienam pavadoņim 60, visiem pārējiem 70 šiliņu nedēļā, saņemot par to uzturu, dzīvokli, gultas veļu un apkopšanu. Un kur tad ekskursiju iespējas pa Velsas kalniem, pļavas, ezers ar gulbju pāri un makšķerēšanas tiesībām!

Vasaras sākumā Almelijā ts. B blokā bija arī jau 14 pastāvīgi iedzīvotāji — kaŗa un darba invalidi, kā arī veci ļaudis, un divas ģimenes, kas telpas Almelijā irē un ir palīdzīgas pils iekārtošanas un remonta darbos. Telpas ilgstošiem iedzīvotājiem izbūvētas ap 20 personu vajadzībām, bet šo skaitli varētu palielināt uz 30, ja izremontētu vēl dažas istabas. Vēl tālāki projekti šajā virzienā saistīti ar grūto centrālapkures problēmu pils galvenajā ēkā, resp. A blokā, kur ir kamīni, kas prasa daudz ogļu. Taču nākotnē arī te gaidāms atrisinājums, kas dotu iespēju uzņemt vēl vairāk invalidu.

Saruna ar Almelijas pārvaldnieku J. Skujevicu, ko šis Latviešu mājas iedzīvotāji labsirdīgi dēvē par pilskungu, atklāj, ka vēl būtu vajadzīgi līdzekļi par apm. 400 mārč., lai aizpildītu pašreiz visvairāk jūtamos rōbus. Ar ziedojumu akciju savā laikā, kas ienesa ap 1300 mārč., izdevies gan segt pašus nepieciešamākos izdevumus, taču vēl daudz kas nepieciešams tieši iekārtas izveidošanā. Viesis, kas Almelijā gan dabū savu skaistu, atsevišķu istabu ar augstiem griestiem un lielisku skatu pa logu, tomēr arī atzīst, ka vēl mājīgāk te būtu, ja logus rotātu aizkari, ja uz grīdām būtu kaut nelieli paklāji, ja pie sienām redzētu kādu mūsu mākslinieku gleznu. Un kad šajās vajadzībās iedziļinās, tad tikai īsti redzams, kur vēl ir robī — trūkst ap 100 segu un ap 50 palagu, tāpat matraču. Tām 8 istabām, kas domātas pīcaugušo atpūtai, derētu arī pilnīgāks apmēbelējums — kumodes, kāds miksts krēsls, galda lampas. Bet bērnu istabu vajadzībām — krēsli (kuŗu visai Latviešu mājai pietrūkst pavisam ap 150), kāda bērniem piemērota tautiska ainava ar figūrām sienu dekorācijai, un galvenais — pašiem mazajiem viesiem — laiviņa ezerā.

Kā šos rōbus aizpildīt? Pastāv nodoms rīkot LNPL organizētu loteriju. Varbūt tā ienestu ja ne visus, tad daļu vajadzīgo līdzekļu. Turklāt pieredze rāda, ka par skaidru naudu pērkamās lietas maksā visai daudz. Bet ir arī vēl kāda papildu iespēja — mūsu pašu atrastais paņēmiens un līdzeklis, kas emigrācijā veicis ne vienu vien brīnumu: dāvināšana. Mācītājs Bergmanis Līdsā šai virzienā jau rādījis ļoti skaistu priekšzīmi. Anglijā ļoti populāri ir draudžu un organizāciju groziņu vakari, — bez tiem, gaidot visu vienīgi no šīm organizācijām pašām, nekad tik bieži nebūtu izdevies satikties Anglijas latviešiem no tuvienas un tālienes. Ja šo ierašu vēl padziļinātu, ja katrs, kam laba griba, nosūtītu Almelijai tādu

groziņu, kuŗā būtu kāds palags vai sega, vai arī pieteiktu savu groziņu ar vēstuli, novēlot kādu mēbeli, galda lampu vai citu Latviešu mājai derīgu priekšmetu, tad būtu pakalpots ne tikai kādam priekšzīmīgam pasākumam, bet vēlreiz tiktu nostiprināta arī mūsu solidaritāte — pamatakmens, uz kuŗa balstās visa mūsu dzīve emigrācijā.

BALTĀ DĀMA UN SUŅI

Tajā vakarā es iebēru lieku spaini ogļu kamīnā. Lai guļot būtu gaišāks. Man, starp mums runājot, bija drusku neomulīgi ap dūšu. Turpat 100 tukšās istabās mēs bijām tikai četri cilvēki . . .

Uz šādu atziņanos mani spiež īsti angliskas atmosfāras pieredze. Suvenīri noveco un apnikst, tos var pirkt par naudu vai ļaut sev uzdāvināt — arī Vācijā. Bet personīgs pādzīvojums — tas ir īsts un noder par pierādījumu paveiktam ceļojumam tāpat kā viesnīcas rēķins vai līdzī dots ciema kukulis. Pret Almelijas viesiem — tagadējiem un nākošajiem, bet jo īpaši pret tās saimniekiem man jau tūliņ jāatvainojas par šo stāstu, kuŗa nolūks, kā tas vēlāk būs redzams, gan nekādā gadījumā nevar kaitēt ne vieniem, ne otriem. Bet es nedrīkstu sākumā pateikt to, kas jāpasaka beigās, citādi izjūk viss stāsts.

Tātad es iebēru kamīnā lieku spaini ogļu. Bet iekām tas notika, mums dienā, gaišā, saulainā dienā bija saruna ar Almelijas pārvaldnieku Jani Skujevicu. Interesēdamies par Almelijas vēsturi, viņš no vietējās pašvaldības bija saņēmis vēstuli ar dažām ziņām par to. Tā es izlasīju, ka pils celta ap 1660. gadu, ka tā savā laikā nodegusi, atskaitot labo spārnu. Un jau trešajā rindā bija sacīts: „Pilij, protams, ir arī savs spoks. Balta dāma uz sirma zirga, vai sirma dāma uz balta zirga — tas, dear sir, lai paliek jūsu izvēlei.”

Kā zināms, Anglijā pils ir reģistrētas īpašos sarakstos, un katrai īstai pilij ir savs spoks. Ir tādēļ pamats pieņemt, ka daļa laba ļoti veca un pils paskata celtne nav uzņemta minētajā sarakstā vienīgi tādēļ, ka tai nav sava spoka. Ar Almeliju, tātad, viss bija kārtībā. Īsta pils ar īstu spoku. Bet ja tā, tad kādam taču vajadzēja būt arī sastapušam balto, tas ir — sirmo dāmu?

Jums, jāzina, ka oktobrī un novembrī, tātad pašā veļu laikā, Almelija bija pilnīgi un absolūti tukša un tajā pa abām simtsgadējām ēkām ar visām pāri par 100 istabām nebija neviena cilvēka, izņemot nama uzraugu, ko šeit vienkāršības labad dēvēsim par Mr. Augstkalnu. Šis sirmais, bet droširdīgais vīrs bija tas, kas man vakarā laipnā kārtā ienesa minēto ogļu spaini. „Kā te īsti ir ar spokiem?” es viņam vaicāju, un viņš, drusku pastostījies, atklāja man lūk ko:

Kādā novembra pievakarē Mr. Augstkalns atgriezās no netālās pilsētas, izmantojot pils agrākā pārziņa Mr. Jēra piedāvāto vietu viņa automobili. Kad viņi jau bija Almelijas lauku galā un iegriezās pils ceļā, Mr. Jērs pēkšņi pieturēja mašīnu un norādīja uz krēšļaino pļavu. Tur zem resna ozola ganījās balts zirgs. „Redziet,” pasmaidīdams teica Mr. Jērs, „tas būs viņas zirgs. Jādomā, ka pati dāma jau atrodas pili.” Pēc tam viņi atvadījās, un Mr. Jērs aizbrauca savu ceļu, bet Mr. Augstkalns uzkāpa savā Almelijas istabiņā un tovakar nezin kāpēc pieslēdza durvis.

Viņš uzvārija sev tēju uz elektriskās plītiņas un ar gandarijumu atcerējās, ka vēl taču, paldies Dievam, balss sniedziena attālumā te dzīvoja arī apriņķa ārsts ar savu ģimeni. (Tā ir skaista māja, starp kokiem ieslēpusies un atrodas pilnīgi savrup no Almelijas.) Viņš apgūlās un laidās snaudā, taču domas par zirgu un tā dāmu arvienu no jauna atgriezās un pa laikam lika ieklausīties divainajos pils trokšņos. Te man jāpiebiedrojas Mr. Augstkalna modrībai, jo šajā simtgadīgajā ēkā — ar neskaitāmajām istabām, kurās jūs nekad neesat bijis, ar viņu augstajiem griestiem, ar gaiteņu labirintiem, kāpnēm un mansardiem, ko jūs nekad neesat redzējis un nezināt, kā tur izskatās, — nakts klusumā te visai spalgi skan un atbalsojas no griestiem nokritusi apmetuma druska vai grīdas dēlis, kam patīk noknakstēt. Īpaši, ja pili nav cilvēku. Bet tas, ko izdzirda Mr. Augstkalns, lika viņam stāvus pietrūkties no snauda. Pili atskanēja pēkšņs un elļišķīgs troksnis. Tik briesmīgs un stiprs, it kā tur kāds ar izmisuma spēkiem laužtos laukā no varmācīga ieslodzījuma. Tas bija tā, it kā nevis viens, bet vismaz desmit zirgu auļotu pa Almelijas skārda jumtu, kas taču vispirms nebija iespējams, un otrkārt — Almelijas jumti ir no bieza, miksta svina, kas skaņas slāpē. Sliktākais bija tas, ka šausalīgajam troksnim pusnaktī izbiedēts cilvēks nekādi nevarēja atrast izskaidrojumu.

Viņš atvēra logu, izlicās pagalmā un sauca:
„Hellou! Hellou!”

Varbūt viņš tiši sauca drusku stiprāk, nekā spokam tas būtu bijis vajadzīgs. Taču tādā kārtā bija iespējams, ka arī ārsts savā skaistajā mājā izdzirda Mr. Augstkalna balsi, pavēra arī savu logu, un abi kopā viņi konstatēja, ka Almelijas akmens pagalmā patiesi notiek kaut kas briesmīgs. Skaņas kāpa gar vecajiem mūriem uz augšu kā no akas un spiedās logos un nervos.

Pēc neciešami garām četrām minūtēm viņi sastapās pils priekšā, pie kam Mr. Augstkalns bija iežņaudzis rokā solida svara kamīna kruķi, bet doktors nesa azotē medību bisi. Mēs nezinām, vai viņi drebēja tikai drusku vai ļoti, katrā ziņā viņi plecu pie pleca apmeta loku ap pils spārnu un pa senlaicīgu virtuves vārtu velvi ienāca pagalmā. Tur bija akla tumsa, un kad ārsts tam aplaida savas laternas staru kūli, pēkšņi atvizēja divas spožas, fosforiskas acis. Tad vēl divas un vēl divas . . .

„Suņi!” iesaucās doktors.

Tā un ne citādi tas bija. Suņi bija atklīduši no kaimiņu farmas. Atklīduši un pēmušies meklēt barības atliekas milzīgajās skārda atkritumu tvertnēs. Nelaime bija tā, ka tvertnes bija patukšas un viena uz otras saslietas. Kad tāda plāna metalla konstrukcija ar dobtu vidu gāžas, aizraudama līdzī citas, kad viņu vāki, suņu vazāti, sitas pret akmens klonu, tad tur var gan rasties savs troksnis, īpaši naktī.

Anglis ar latvieti sadevās rokām, novēlēja viens otram mierīgus sapņus un šķīrās.

Kā jau teikts, es šī stāsta vakarā uzbēru drusku vairāk ogļu nekā vajadzēja. Varbūt tādēļ baltā dāma pie manis neienāca. Bet vēl vairāk jādomā, ka suņu saceltais tracijs uz visiem laikiem padzinis viņu no Almelijas.

MĀJAS VADĪBA, PĀRZIŅI UN DARBINIEKI

Nacionālās padomes statūtu I daļas (uzdevumi) 8. pants nosaka, ka padomes uzdevums ir: „gādāt par kara invalidu, veco un darba nespējīgo tautiešu labklājību, uzturot Latviešu māju”. Tātad māju nomā, apsaimnieko un pārvalda un visu atbildību par to nes Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā.

Latviešu mājas Almelijā pārvaldīšanas un apsaimniekošanas noteikumu 1. pants nosaka, ka „Latviešu māja ir Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā uzņēmums un tā pakļauta LNPL prezidijam”.

Latviešu mājas iekšējo jautājumu kārtošānai, iedzīvotāju labklājības celšanai, jaunu pastāvīgu iemītnieku uzņemšanai un citu jautājumu kārtošānai pie LNPL pastāv Latviešu mājas komiteja. Tā izrauga arī kandidātu mājas pārziņa amatam, bet to amatā apstiprina LNPL prezidijs.

Mājas komitejas priekšsēdi uz padomes pilnvaru laiku izrauga padomes sesija, bet LNPL prezidijs izrauga vēl 2 komitejas locekļus. Bez minētiem mājas komitejā pa vienam pārstāvim dod Daugavas vanagu fonda valde, DVF Vanadzū nozare, Latviešu ev. lut. Baznīcas pārvalde Lielbritānijā, Latvju biedrība Lielbritānijā, Latviešu katoļu biedrība Lielbritānijā un Eiropas latviešu jaunatnes apvienības Anglijas nodaļa.

Latviešu mājas pastāvēšanas pirmajos gados Latviešu mājas komitejas priekšsēža pienākumus uzņēmās sūtnis Kārlis Zariņš. Darba slodzes dēļ viņš no pienākumiem Latviešu mājas komitejas vadībā atsacījās un šos pienākumus līdz 1980. gadam pildīja Augusts

Abakuks. 1980.g. padomes sesijā par Latviešu mājas komitejas priekšsēdi ievēlēja Jāni Grīnbergu.

Sūtni Kārli Zariņu, pēc atteikšanās no Latviešu mājas komitejas priekšsēža pienākumiem, ievēlēja par komitejas goda priekšsēdi, tā izsakot viņam pateicību un atzinību par atbalstu Latviešu mājai. Šos pienākumus pēc sūtņa Kārļa Zariņa nāves uzņēmusies Henriete Zariņa. Viņa daudz pūlējusies Latviešu mājas labā kopš pirmajiem mājas pastāvēšanas gadiem.

MĀJAS PĀRZIŅI

Janis Skujevics — 1954.-1964., 1965-1976.

Pirmais Latviešu mājas pārzinis Janis Skujevics māju vadījis ar viena gada pārtraukumu, vairāk nekā divdesmit gadus un visgrūtākajos apstākļos, kad māja bija jāiekārto, jāremontē un jāpārbūvē telpas ar ļoti minimāliem līdzekļiem, pašu spēkiem. Viņš bija Nacionālās padomes un prezidija loceklis, pārzināja finanču nozari un grāmatvedību, un sākuma gados tas viņa kā mājas pārzina darbu atvieglāja. Viņa laikā izbūvēta jaunatnes mītne. Par Latviešu māju Almelijā viņš rūpējies kā par savu paša māju. Viņam nav bijis nekādu prasību par atalgojumu un ērtībām. Pēc Latviešu mājas 30 darbības gadiem, sasniedzis 91. mūža gadu, Janis Skujevics turpina kalpot Latviešu mājai kā grāmatvedis.

Arvids Strazdiņš Latviešu mājas pārzina pienākumus uzņēmas 1964. g. un varēja tos pildīt tikai vienu gadu, jo saslima un bija spiests no tiem atteikties. Viņa dzīves gaitas izbeidzās Latviešu mājā 1966. gada 23. novembrī. A. Strazdiņš bija ilggadīgs LNPL loceklis.

Teodors Strelerts pārnāca uz dzīvi Latviešu mājā 1968. gadā un uzņēmas bibliotēkāra pienākumus, bet ar 1973. gadu mājas sekretāra pienākumus, kādus pildīja līdz 1976. gadam. Mājas

Ilggadīgais mājas pārzinis Janis Skujevics.

Janis Skujevics, manager of the Home for over 20 years.

pārziņa pienākumus viņš pildīja no 1976.-1979. gadam. Pēc tam turpināja pildīt mājas sekretāra pienākumus līdz 1980. g. jūlijam, kad smagi saslima un viņa dzīves gaitas izbeidzās 1981. g. 1. septembrī. Arī Teodors Strelerts bijis ilggadīgs Nacionālās padomes un prezidija loceklis. Viņa darbības laikā 1973. g. Latviešu māja Almelijā reģistrēta kā veco ļaužu mītne ar atļauto iemītnieku skaitu 50.

Jānis Veperis par Latviešu mājas pārzini izraudzīts 1978. gada decembrī un pienākumus uzņēmis ar 1979. g. 6. janvāri. Viņa darbības laikā 1980. gadā noslēgts jauns mājas nomas līgums uz 12 gadiem. Jaunā nomas līguma noteikumi ļoti atšķirīgi no iepriekšējiem. Ar sociālo iestāžu atbalstu, mājas apstākļu uzlabošana turpinās, izdarot iekšējos remontus, atjaunojot un papildinot inventāru.

MĀJAS DARBINIEKI

Pirmajos mājas pastāvēšanas gados lielas rūpes sagādāja līdzekļu trūkums. Nevarēja būt runas par mājas darbinieku pienācīgu atalgošanu vai parasto darba stundu noteikšanu. Ļaudis strādāja, ja bija vajadzīgs, no agra rīta līdz vēlam vakaram un kā atlīdzību saņēma brīvu istabu, uzturu un niecīgu atalgojumu, ko drīzāk varēja apzīmēt par kabatas naudu.

Ļoti daudzas mājas iedzīvotājas ilgus gadus palīdzēja mājas algotiem darbiniekiem virtuvē, pie galdiem, trauku mazgāšanas un citos mājas apkopšanas darbos, saņemot tikai nelielu atlīdzību naudā.

Jānis Hochbergs. Pirmā kaŗa invalids. Ieradās uz dzīvi Almelijā 9.7.1953. g. kā pirmais mājas iemītnieks un uzņēmās sākumā, līdz pārziņa J. Skujevica atnākšanai, mājas uzrauga pienākumus, vēlāk arī sekretāra pienākumus. Smagi saslima 1961. gada sākumā un mira 30.7.1961. g.

Ādolfs Brunners. Ieradās uz dzīvi Almelijā 5.9.1953. g. Kaŗa invalids, leģionārs. Virsnieks. Uzņēmās pavāra pienākumus, kuŗus pildīja līdz saslimšanai 1977. gadā. Mira 16.6.1979. gadā.

Marija Keņģe. Ilggadīga LNPL un DV darbiniece. No paša Almelijas mājas sākuma iesaistījās palīdzībā iekārtot un izveidot šo latviešu mītni. Latviešu mājas komitejas un LNPL aicināta, ieradās uz dzīvi Almelijā 30.3.1955. g. Uzņēmās mājas saimnieces un labklājības darbinieces pienākumus. Mājas mātes pienākumus pildīja līdz 6.1.1979. g. un mājas labklājības darbinieces pienākumus līdz 1.4.1982. g.

Voldemārs Keņģis. Pārnāca uz dzīvi Almelijā reizē ar sievu 30.3.1955. g. Uzņēmās mājas ārējo darbu dārzā, pie vistu kopšanas un mazāku mājas iekšējo remontu darbus. Vēlāk, 1963. g., viņam deva palīgus un darbus pakāpeniski samazināja. Vēl tagad pilda dažus sīkus mājas darbus.

Pēteris Leimanis. Pārnāca uz dzīvi Almelijā kā strādājošais 2.10.1958. g. Uzņēmās sākumā darbus vistkopībā un no 1961. gada sekretāra pienākumus, ko pildīja līdz 1970. gadam. Mira 7.1.1975. g.

Elizabete Silarāja, dz. Freimanis. Sākot ar 1959. gada vasaru,

Ilggadīgie mājas darbinieki Voldemārs un Marija Keņģi.

Voldemārs and Marija Keņģis, on the staff for over 20 years.

ik gadus ieradās vasaras sezonā un uzņēmās mājas apkopējas pienākumus. Ar 1966. gadu pārcēlās uz dzīvi Almelijā un turpināja strādāt līdz 1979. gadam. Pēc tam dzīvo kā mājas iemītniece.

Olga Rožkalne. Divas pirmās vasaras Almelijā līdz vēlam rudenim (1953. un 1954. g.) pildīja virtuves saimnieces pienākumus. Mirusi.

Elza Fridenberga. Ieradās uz dzīvi Almelijā 3.11.1953. g. Nākamajos divos gados strādāja virtuvē. Vēlāk reizēm palīdzēja pie galdiem vasarā.

Mājas pavārs Ādolfs Brunners ap 1958. gadu.

The cook, Ādolfs Brunners, in about 1958.

Kārlis Frīdenbergs. Ieradās Almelijā 3.11.1953. gadā. 1954. gadā strādāja mājas remonta darbos. Vēlāk nomāja no mājas zemes gabalu, kur iekārtoja vistkopību, pēc tam zemeņu audzētavu. Dzīvoja kā mājas īrnieks un kopš 1983. g. kā mājas iemītnieks, pensionārs.

Fricis Birznieks. Ieradās Almelijā kopā ar sievu Annu 3.11.1953. Iesaistījās mājas remonta darbos 1954. gadā. Pēc tam irēja no mājas zemes gabalu kopā ar K. Frīdenbergu, bet vēlāk patstāvīgu dārzniecību, kas sākumā ietilpa Nieuport House objektā, bet ar 1959. gadu bija no tā izdalīta.

Žanis Dobelis. Atnāca uz dzīvi Almelijā 20.5.1959. g. un iesaistījās darbā pie putnu kopšanas un dārza darbos. Mira 1973. gadā.

Mājas virtuves darbinieki un izpalīgi 1955. gadā; no kreisās: E. Stikāne, A. Gribuste, E. Frīdenberga, M. Kalniņa, M. Ķeņģe, A. Ciekurc, Ā. Brunners un V. Ķeņģis.

Kitchen staff in 1955.

Hermanis Piebalgs. Ieradās Almelijā 1.1.1963. gadā kā bezdarbnieks. Kādu laiku aizstāja M.Ķeņģi kā labklājības darbinieks un slimo pārzinis, kamēr M. Ķeņģe bija slimnīcā 1969. g. Saslima un pārcēlās uz veco ļaužu mītni Kingsvudā 15.8.1977. gadā. Mīra 21.10.1979. gadā.

Jānis Cirponis. Ieradās Almelijā 1.2.1963. g. kā strādnieks dārza darbos. Darbu izbeidza septembrī 1964. gadā.

Aina Cirponis. Ieradās Almelijā kopā ar vīru. Iesaistījās darbam virtuvē. Izbeidza darbu 1964. g. rudenī.

Vilis Miķelsons. Ieradās kā bezdarbnieks Almelijā 20.10.1963. g. Iesaistījās par virtuves strādnieku, pēc vairākiem gadiem par pavāra palīgu. Darbu virtuvē izbeidza 1980. g. un pārgāja dzīvot kā mājas iemītņiks. Šajā laikā iesaistās dažādos izpalīga darbos mājā.

Pēteris Soika. Ieradās Almelijā 25.4.1964. g. no slimnīcas. Uz ārsta ieteikumu iesaistījās mājas āra darbos un strādā citīgi vēl līdz šim laikam. Ir viens no labākiem un uzticamākiem strādniekiem.

Jānis Aleksandrs Balodis. Ieradās Almelijā 1965. g. pavasarī. Iesaistījās darbā dārza kopšanai. Slimības dēļ no darba atteicās 1966. gadā.

Jēkabs Tavors. Ieradās Almelijā 10.4.1969. g. Strādāja par dārzkopi. Slimības dēļ no darba atteicās 10.6.1972. g. Mira 13.12.1973. gadā.

Edīte Rence, dz. Baltābols. Atnāca Almelijā 10.11.69. g. Iesaistījās darbā par mājkalpotāju pie telpu tīrīšanas. Pārgāja dzīvot kā iemītniece 1981. gadā un veic izpalīdzes darbus pie trauku nokopšanas.

Tekla Bite, dz. Plēksna, Almelijā no 1.4.1970. g. Iesaistījās kā virtuves saimniece, pavāre. No Almelijas aizbrauca 1972. g. jūnijā uz Mūsmājām. Precējās ar R. Kamerādu.

Lilija Mežsarga, dz. Kasvants. Strādāja, sākot ar 1971. gadu, vairākas vasaras par pavāru.

Arnolds Apinis. Ieradās Almelijā 19.5.72. g. kopā ar sievu Irēni. Iesaistījās dārzkopības darbos, vēlāk īsu laiku kārtoja bibliotēku. Mira 17.8.1978. g.

Alberts Mellis. Invalids, leģionārs. Atnāca Almelijā 9.5.1971. gadā. Pildīja daļējus darba pienākumus mājas darbvedībā. Pārcēlās uz Straumēniem 7.9.1975. gadā.

Rasma Birkhane, dz. Gulbis. Ieradās Almelijā 22.9.1973. gadā un strādāja par māsu, slimnieku kopēju. Saslima un aizbrauca uz Šveici 1978. gada oktobrī.

Herta Zakovica, dz. Ansbergs. Ieradās Almelijā 28.10.1975. g. Iesaistījās virtuves darbos. Mira 6.4.1978. gadā.

Pēteris Vrublevskis. Atnāca Almelijā 8.6.74. g. Iesaistījās darbā par virtuves strādnieku. Darbu izbeidza 1981. gadā.

Jānis Jūlijs Aprups. Almelijā no 3.12.1974. g. Iesaistījās darbā par dārznieku. Darbu dārzā izbeidza 1980. gadā rudenī. Pēc tam strādā daļēju darbu kā bibliotēkārs.

Eduards Antiņš. Ieradās Almelijā 11.7.76. g. Iesaistījās darbā par telpu aptīrītāju. Izbeidza darbu 23.1.1978. g., pārcēlās uz Straumēniem 1981. gadā.

Mājas darbinieki un izpalīgi 1962. gada vasarā; no kreisās 1. rindā: Ārija Silinska, Pauline Rutemberga, Karlīne Aboliņa, Marija Ķeņģe, Elizabete Silarāja, Edmunds Kalniņš; 2. rindā: Aleksandra Gulbe, Karlīne Burberga, Zanis Dobelis, Peteris Leimanis, Voldemars Ķeņģis, Aina Ciekure, Elizabete Skuja, Elena Harlamova.

The staff in 1962.

Paulis Ozoliņš. Atnāca uz Almeliju 29.12.1977. g., strādājot āra un remonta darbos. Izpalīgs pie galda klāšanas un apkalpošanas.

Lilija Vepere, dz. Kakstiņš. Ar 6.1.1979. g. ir mājas labklājības darbiniece un mājas saimniece.

Imants Veiss. Ieradās Almelijā 16. sept. 1980. g., strādā āra darbos.

Anna Veiss, dz. Klampe. Ieradās Almelijā 16.9.1980. g. Iesaistījās darbā mājsaimniecībā, telpu tīrīšanā, virtuvē un ēdamistabā.

Jānis Pitāns. Ieradās Almelijā 26. septembrī 1980. gadā. Iesaistījās darbā pie telpu remontiem, vēlāk slimnieku kopšanā un ir kluba pārzinis.

Brigita Pitāne, dz. Plīts. Ieradās Almelijā 26. septembrī 1980. gadā. Iesaistījās darbā sākumā mājsaimniecībā un virtuvē. Ar 1982. g. vasaras beigām kā pavāre, virtuves saimniece.

Voldemārs Kalniņš. Ieradās Almelijā 20.7.1979. gadā. Strādāja 2 gadus dārza darbos, vēlāk citos izpalīga darbos mājsaimniecībā.

Īsāku laiku darbā Almelijā bija iesaistīti **Aleksejs Missa**. Ieradās Almelijā 25.8.1962. g. virtuves darbiem un darbu atstāja gada beigās.

Alfreds Pinne. Atnāca Almelijā virtuves darbos no marta līdz rudenim 1977. g.

Janis Rubenis. Atnāca Almelijā janvārī 1955. gadā par telpu tīrītāju. Pēc gada aizgāja darbā uz Herefordu par sulaini. Bieži mainījis darbu. Beigās strādāja Straumēnos, kur mira 1980. gadā.

Viktors Kuprijanovs. Almelijā no pavasara līdz rudenim 1979. g. kā telpu tīrītājs, kad pārcēlās uz dzīvi Birminghamā.

Bez latviešu strādniekiem Almelijā strādājuši arī daži angļi. Par pavāriem 2 gadus strādāja John Mac-Loughlin un Zoe Clark, vēlāk precēta Morgan. Abas mājā nedzīvoja. Par strādniecēm virtuvē 6 gadus strādā Lila Hancock, ēdamistabā 3 gadus Betty Bound un pie telpu tīrīšanas 2 gadus Gilian Hall. Visas trīs mājā nedzīvoja.

Izpalīgi

Daudzas mājas iemītnieces un arī vīrieši labprātīgi piedalījušies dažādos izpalīgu darbos mājsaimniecībā un dārzā. Tas it īpaši sakāms par mājas darbības sākuma un vidējo posmu. Mājas saimniecībā tas bija liels un neatsverams atbalsts, par ko izpalīgiem pienākas atzinība un pateicība. Māja izpalīgiem maksāja mazu atlīdzību. Citīgākie izpalīgi bija: **Anna Ciekure**, dz. Bērziņš, kas sākot ar 1955. gadu uzticīgi palīdzēja mājas, dārza un vistkopības darbos, čakli darinot arī rokdarbus mājas vajadzībām. Mira 94 gadu vecumā 1976. gadā.

Karline Burberga, dz. Lācis, strādāja virtuves, mājas tīrīšanas, ēdamistabas un dārza darbos no 1956. līdz 1981. gadam. Darināja daudz rokdarbu. Mira 1983. gadā.

Anete Eigenfelde, dz. Zakovics, palīdzēja no 1959. līdz 1980. gadam dažādos mājsaimniecības un dārza darbos. Mira 1983. gadā.

Jani Skujevicu 90. dzimšanas dienā 1982. gada 7. jūlija rītā apsveic (no kreisās): M. Ķeņģe, mājas pārzinis J. Veperis, L. Vepere, J. Pitāns un LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks.

Mr Skujevics' 90th birthday on 7 July 1982.

Aleksandra Gulbe, dz. Zalcmanis, kopš ierašanās Almelijā 1959. gadā nepārtraukti strādā izpalīgu darbus mājsaimniecībā. Labprāt uzņemas slimnieku kopšanu un aprūpēšanu, palīdzot daudziem nespējīgākiem mājas iemītniekiem.

Amilda Steina kopš ierašanās Almelijā 1966. gadā palīdzēja 10 gadus pie darbiem ēdamistabā.

Marija Markitante no 1967. gada palīdz ēdamistabas darbos.

Marianna Trēde, dz. Bukelders, no 1966. gadā kādus 8 gadus palīdzēja mājsaimniecībā. Strādāja daudz rokdarbu mājas vajadzībām.

Jaņa Skujevica ozola iestādīšana mājas karoga laukumā.

The planting of a commemorative oak tree on Mr Skujevics' birthday.

Alma Molnāre, dz. Gulbis, kopš 1978. gada vairākus gadus palīdzēja pie trauku nokopšanas.

Īsākus posmus izpalīgu darbos mājsaimniecībā, īpaši vasaras sezonā ir pildījušas Karlīne Āboliņa, Paulīne Rutenberga, Anna Gribusts, Marija Vāvere, Jevdokija Mūrniece, Anna Rone, Irene Apine, Anna Strelevica, Lidija Vikse, Marija Zeibote, Natalija Vilciņa, Emilija Stikane, Lizete Zauere, Anna Jaunbrāle, Elizabete Kasvante, Marija Uijerte.

Elmārs Lūsis, kaŗa invalids, kopš 1954. gadā līdz 1969. gadam daudz palīdzēja mājas remonta darbos. Mira 1970. gadā.

Arturs Asarītis, palīdzēja pēc vajadzības kopš 1962. gada dažus gadus mājas remontos.

Jānis Kalniņš, kopš 1954. gadā vairākus gadus palīdzēja elektriķa darbos un mājas remontos. Mira 1961. gadā.

Jānis Izaks, kopš 1978. gada vairākus gadus palīdz trauku nokopšanā.

Konstantins Sipko kopš 1979. gadā palīdz trauku nokopšanā. Dažus izpalīgu darbus mājsaimniecībā vai citur ir veikuši mājas iemītnieki: Pēteris Avotiņš, Edmunds Kalniņš, Oskars Zariņš, Jānis Gulbis, Jānis Mūrnieks, Roberts Kamerāds, Pēteris Dorilis, Rudolfs Lintiņš, Pēteris Skrīvelis, Alberts Dancmeisters, Raimonds Grants, Arturs Siliņš, Voldemārs Gailis. Vasaras sezonā, īpaši bērnu kolonijas laikā, mājsaimniecības darbos ir jāiesaista papildus strādnieki — **sezonas darbinieki**. Pirmajās vasarās šos pienākumus uzņēmas bērnu vecāki: M. Kļavniece, I. Cālīte, A. Kreichberga, A. Bulle un citas.

Vēlākos gados kā sezonas strādnieces ēdamistabas darbos visai vasarai iesaistījās Valija Biseniece, 5 gadus, un Ārija Silinska, 10 gadus. Īsāku laiku virtuves darbos palīdzēja A. Lācīte, A. Kobzarenko, O. Plīts, E. Liepiņa, E. Harlamova un ēdamistabas darbos G. Eksts, A. Jaunzeme, Ks. Bidiņa, E. Skuja, L. Jansons, H. Strauss, R. Vanags, J. Kešane, A. Sīle, A. Dēzis, jaunietes Daina Vītola, Brigita Kviļuma un daudzi citi zēni un meitenes, kā arī daži bērnu vecāki, īpaši bērnu kolonijas laikā.

Šie izpalīgi ir bijuši lieli mājas labvēļi, jo jāpateicas šiem sezonas darbiniekiem, ka virtuvē un citur mājsaimniecībā viss varēja noritēt sekmīgi bez traucējumiem.

BĒRNU UN JAUNIEŠU PULCĒŠANĀS VIETA

Daudzi no Anglijā iebraukušajiem latviešiem bija ģimenes cilvēki ar dažāda vecuma bērniem. Kamēr vecākā paaudze pulcējās latviešu draudzēs, kopās un organizācijās un rada tur apmierinājumu sabiedriskajām tieksmēm, bērni, sevišķi skolu brīvlaikā, bija atstāti svešā vidē. Bija tādēļ jārada iespēja arī bērniem un jauniešiem tikties un būt latviskā vidē. Dedzīgi šīs domas īstenotāji bija prāvests E. Bergs ar citiem latviešu garīdzniekiem. Jau 1951. un 1952. g. latviešu bērni varēja pulcēties pirmajās kolonijās, poļu nometnēs, blakus poļu un igauņu bērniem Huntingdonas un Glosteras apkārtnē. Telpas nebija piemērotas lielāku bērnu grupu novietošanai, un ar 1953. gadu tās vairs nebija pieejamas. Prāvests E. Bergs lūdza LNPL palīdzēt sagādāt citas telpas un uzņemties kolonijas lietu kārtošānu. Toreizējais LNPL izglītības nozares vadītājs prāvests J. Savickis bija arī drīz atradis piemērotu māju Velsas pierobežā, pie ezeriņa, lauku klusumā, un tā jau kopš 1953. g. 18. jūlija Almelijas latviešu mājā ikvasaru skan latviešu bērnu čalas. Bērnu koloniju idejas pamatā bija latviešu bērnu pulcēšana angļu skolu brīvlaikā, lai sagādātu viņiem veselīgu atpūtu lauku apstākļos, latviskā vidē, veicinot viņu sapazīšanos, draudzēšanos un ļautu izjust piederību savai tautai. Šīs bērnu sagaitas sākotnēji saucām par kolonijām. Vēlāk par nometnēm. Ja arī pēdējais vārds ir latviskāks, jāatceras, ka arī Latvijā abi vārdi tika lietoti, bet ar zināmu atšķirību. Mums bija bērnu vasaras kolonijas, piem. Stropos un Durbes pilī, un bija skautu un vanagu nometnes — parasti brīvā dabā, teltīs, mežā vai jūrmalā.

Sākumā koloniju organizēšanu un vadīšanu Almelijā uzņēmās latviešu baznīcu pārstāvji, mūsu garīdznieki: prāvesti E. Bergs, B. Fedders, mācītāji P. Namgauds, R. Mužiks (tagad prāvests), K. Zuika (sk. pielikumu). Par skolotājiem darbojās bijušie Latvijas skolotāji un audzinātāji. Pirmajos gados kolonijā uzņēma visus bērnus, nešķirojot tos pēc vecuma. Nodarbības bija ļautas vairāk vai mazāk pašplūsmai pēc apstākļiem un iespējām. Notika dievkalpojumi, filmu izrādes, pārrunas, mācīja latviešu valodu un tautas dziesmas. Sporta un spēļu nodarbības vadīja I. Kažociņš un H. Niķelis.

Kolonijas laikā notika arī bērnu svētki ar dziesmu, instrumentālās mūzikas priekšnesumiem, deklamācijām, teātra izrādi un sporta spēlēm. Svētkus apmeklēja sūtnis K. Zariņš ar ģimeni, Herefordas pašvaldības pārstāvji un garīdznieki. Jāpiemin, ka Almelijas kolonijā pirmajos divi gados bija arī 36 igauņu bērni ar trim audzinātājiem, un tikai pirmajā gadā vēl pieci vācu bērni ar savu audzinātāju. Bērnu vecāki, kas arī šai laikā uzturējās Almelijā, piedalījās mājas darbos, kā arī palīdzēja audzinātājiem pie bērnu nodarbībām.

Kopš 1955. gada kolonijā ir bijuši tikai latviešu bērni. Līdzekļus kolonijai jau no paša sākuma deva LNPL, Daugavas vanagi, draudzes un privāti labvēļi. Vienmēr gan Latviešu mājas kasei bija jāatvēr lielāka vai mazāka summa budžetā neparedzētā iztrūkuma segšanai. Sākot ar 1956. gadu, kolonijas lietu kārtošānu pārņēma LNPL Izglītības nozare. Šīs nozares vadītāji: prāv. J. Savickis (1953-1957), M. Ķeņģis (1958-1970), A. Grigulis (1970-1975) un Dz. Purmale (kopš 1975. g.) ir gādājuši par kolonijas vadītāju un audzinātāju izraudzīšanu un izpalīgu apzināšanu. Viņi ir saskaņojuši un sekojuši mācību programmām, nodarbībām un bijuši palīdzīgi koloniju vadītājiem tehnisko lietu izkārtšanā uz vietas, kā arī rūpējušies par līdzekļu sagādi balvām un mācībām.

Koloniju ilgums bija trīs nedēļas, uzņemot bērnus vecumā no 6-17 gadiem. 1963. g. kolonijas ilgumu samazināja uz divām nedēļām, bet 1978. g. atgriezās pie trim nedēļām. Mainīti tika arī uzņemamo bērnu vecumi no 6-14 gadiem. Pēdējā maiņa kolonijas ilguma pagarināšanai notika ar nolūku pulcināt pirmajā nedēļā tikai latviski nerunājošos bērnus. Ar 1983. gadu sākta 2 nedēļu ilga 3 x 3 nometne visu vecumu bērniem kopā ar vecākiem.

Izglītības nozares vadībā un pārraudzībā kolonijas darbs ievirzījās daudz nopietnākā gultnē. Nobrieda uzskats, ka bērniem kolonijas laiks ir jāpavada nodarbību spraigumā, ne dīkdienībā, un ka pulcēšanās laiks ir izmantojams lietderīgi un mērķtiecīgi, sevišķu vērību veltījot bērnu latviešu valodas izkopšanai un uzlabošanai. Kaut arī daudzās ģimenēs un latviešu skolās notika tīri latviska audzināšana, piedzīvojumi rādīja, ka kolonija var daudz ko darīt latviskās apziņas radišanai, stiprināšanai un latviskās stājas izveidošanai. Audzinātāju uzdevums bija radīt bērniem sapņu tēlu par to zemi, kur viņi paši nebija redzējuši, bet kuŗas nākamā audze tie ir, un tāpēc šis mantojums jāmil un jāpaliek tam uzticīgi.

LNPL izstrādātie noteikumi par latviešu vasaras kolonijām skaidri saka, ka kolonijas mērķis ir izkopt un padziļināt jaunatnes nacionālo apziņu un savas tautas un tēvzemes mīlestību. Noteikumos tālāk teikts, ka kolonijā sevišķu vērību veltī: 1. Latviešu valodas izkopšanai; 2. zināšanu paplašināšanai un nostiprināšanai par Latviju, tās zemi, dabu un tautu un likteņgaitām; 3. tautas tradīciju kopšanai, tautas dziesmu un deju mācīšanai un 4. jaunatnes fiziskās attīstības veicināšanai (ar spēlēm, rotaļām un sacensībām). Šiem noteikumiem sekojot, koloniju vadītāji ikgadu, jau vairākus mēnešus pirms darba sākuma, sevišķās sanāksmēs kopā ar skolotājiem, audzinātājiem, izstrādāja sīkāku darbības plānu. Viņi sadalīja mācāmo vielu un uzdevumus, lai katrs varētu savlaicīgi un pienācīgi savam uzdevumam sagatavoties. Cik vērojams no koloniju darba atskaitēm, pie šīs kārtības, vairāk vai mazāk, ir turējušies visi kolonijas vadītāji un audzinātāji. Kā tas dabīgi sagaidāms, dažu gadu vairāk vērības veltīts valodai, citu koklēšanai un dziedāšanai, citu vairāk spēlēm un atpūtai.

Kolonija ievēroja iekšējās kārtības noteikumus (sk. pielikumu), iedalot laiku un telpas un apkārtnes izmantošanu tā, lai to saskaņotu ar visas mājas kārtību, dzīvi, darba spēku, iemītņiekiem un viesiem. Ir grūti dot pārskatu par visu šajos 30 gados notikušo, taču vairums koloniju sekoja ierastajam dienas un darba iedalījumam un tradīcijām, kas turpina ikgadus veidoties. Vai kolonija ir ilgusi divas vai trīs nedēļas, tā ir bijusi no sestdienas līdz sestdienai, pirmajā bērniem sabraucot, pēdējā aizbraucot. Pirmās svētdienas rītā vienmēr ir noticis dievkalpojums. To visā šajā laikā ir vadījuši prāvesti E. Bergs, R. Mužiks un mācītāji: K. Zuika, A. Dzenītis, J. Jurgis, A. Celms,

Kolonijas bērni dejo bērnu svētkos 1958 gadā. Koloniju vadīja Indulis Kažociņš.

Children's fête, 1958.

E. Bergmanis, A. Putce, G. Abakuks un kand. K. Siliņš. Parasti otrs dievkalpojums ir noticis arī otrā svētdienā, bērnu svētkus ievadot, un dažkārt arī kolonijas darbu beidzot. Koloniju atklājot un ikrītus ir mastā uzvilks Latvijas karogs, dziedot mūsu valsts himnu „Dievs svētī Latviju,” un vakaros karogs ir nolaists, dziedot „Dievs Kungs ir mūsu stiprā pils”.

Nodarbības audzinātāju vadībā ir ritējušas ikdienas, izņemot svētdienas. Rīta cēliena pirmās divas nodarbību stundas bija veltītas latviešu valodai un dzimtenes mācībai, izvairoties no parastā skolas darba veida, bet mācot attiecīgo vielu vairāk pārrunu veidā un ar vislielāko bērnu līdzdalību. Latviešu valodas labošanai un izkopšanai lietāti praktiski vingrinājumi, vispirms ļaujot bērniem

izteikties, stāstot pasaku vai piedzīvojumu, un tad labojot izteiksmi. Lai bērņus iepazīstinātu ar latviešu rakstniekiem un literātūru, katram gadam ir ticis izvēlēts latviešu rakstnieks, kuŗa dzīves stāsts un darbi tad ir mācīti un pārrunāti. Viela sarīkojumu priekšnesumiem parasti ir izvēlēta no šo rakstnieku darbiem. Vēlākos gados ir lietātas kolonijas vajadzībām sevišķi sakopotas un izdotas grāmatiņas par izvēlēto rakstnieku. Dzimtenes mācības vielai parasti ir izvēlēti populārāki temati, kā: dižie latvieši, latvju svētnīcas, Latvijas daba, vēsturiski notikumi u.t.t. Pārrunājamā viela iespēju robežās ilustrēta ar foto attēliem, gatavojot modeļus, vācot kolekcijas, kā arī ar mūziku šim nolūkam uzņemtās skaņu lentās.

Latviskās stājas un rakstura veidošanai un stiprināšanai dažas stundas ir veltītas jautājumiem par uzvešanos, kārtību, latviešu tikumiem un parašām. Trešajā rīta cēliena stundā bija dziesmu dziedāšana un tautas deju dejošana. Ja laika apstākļi atlāva, nodarbības ir notikušas brīvā dabā, izmantojot sauli un svaigo Almelijas gaisu. Visumā debesis ir bijušas kolonijas bērņiem labvēlīgas, jo atmiņas ir tikai par dažām īsti nelabām vasarām kad lietus neļāva pilnībā izmantot dabas veltes. Peldēšanās, sauļošanās un bumbu spēles aizpildīja pašu bērņu izvēlēto nodarbību laiku.

Vismaz divas stundas katru pēcpusdienu bija nozīmētas vai nu priekšpusdienas darba turpinājumam, vai galvenokārt praktiskām nodarbībām, priekšnesumu gatavošanai, ilustratīvā materiāla vākšanai, kā arī apģērbu un dekorāciju gatavošanai. Pievakares stunda pirms gulēt iešanas ir bijusi atvēlēta rotaļām un sacensībām atlikušās enerģijas nolietošanai.

Vidējā svētdiena ir bērņu svētku svētdiena, sacensībām spēļu laukumā un nodarbībām zināšanu un atjautības novietnēs, kā arī priekšnesumiem bērņu vecākiem, mājas ļaudīm un lūgtajiem viesiem. Svētkus parasti ir nobeigusi uzvarētāju apbalvošana un mielasts. Loterija ir rīkota līdzekļu gūšanai kolonijas darba atbalstam. Otrā kolonijas nedēļā ir turpinājies iesāktais darbs, bet daļu laika arvien ir aizņēmušas LNPL Izglītības nozares ierosinātās sacensības — latviešu valodas zināšanā (vārdos un rakstos), zināšanās par Latviju, tautas melodiju prašanā, dzejoļu teikšanā un vispārējā kārtībā un uzvedībā. Gandrīz ikgadus otrā nedēļā ir noticis arī kopējs izbraukums uz Velsas jūrmalu, zooloģisko dārzu,

Pirmā Latviešu mājas gada viesu un bērnu kolonijas grupa 1953. gadā. Aizmugurē baltā tērpā virtuves saimniece O. Rožkalne un pirmais mājas uzraugs J. Hochbergs.

A group of children from the summer school with visitors and staff, 1953.

kaļķakmeņu alām, kalniem vai vēsturiskām vietām. Bieži ir rīkoti ugunsкура vakari ar priekšnesumiem un kartupeļu cepšanu. Sirsnīgi un sajūsmas pilni parasti ir bijuši kolonijas darba nobeiguma vakari ar bērnu priekšnesumiem un atskaiti par padarīto. Bērnu novietošana kolonijas laikā, pirms jaunatnes mītnes uzcelšanas, bija jāizkārtu lielajā mājā, tās otrā un trešajā stāvā, kā arī sētas mājas tā saucamajā „B” blokā. 1953./54. gados vēl liels vairums bērnu mitinājās „B” blokā, jo tur tad vēl nedzīvoja mājas pastāvīgie iemītnieki, un tur bija plašāka telpa bērnu pulcēšanai un mācībām. Kādu laiku lielās mājas istabas bija nosauktas Rīgas, Valmieras, Cēsu un citu pilsētu vārdos.

Mājas pastāvīgo iedzīvotāju skaitam pieaugot, tāpat vasarnieku un kolonijas bērnu skaitam nemazinoties, nopietns kļuva telpu jautājums. Tā 1963. g. 21. septembrī mājas komitejas sēdē ir lemts par bērnu kolonijas paplašināšanu, minot, ka no pieredzes bērnu skaits kolonijā turpina augt, kālab jau laikus jādome par bērnu novietošanas iespējām nākamajos gados. Ja nepieciešams, tad jādome par atsevišķas ēkas iekārtošanu šīm vajadzībām. 1965. g. 11. septembra sēdē LNPL uzdod mājas pārzinim skaidrot iespējas par atsevišķas mītnes celšanas iespējām, lai tā būtu izmantojama bērnu vasaras kolonijai un citām sabiedriskām vajadzībām. Vēl 1966. g. astoņi bērni ir jānoraida telpu trūkuma dēļ, bet tā paša gada 10. septembra LNPL sēdē mājas pārzinis J. Skujevics iepazīstina sēdes dalībniekus ar rūpīgi izstrādātiem vasaras mājas celšanas projektiem, tāpat ar līdz šim veiktajiem priekšdarbiem. Pēc garākām pārrunām vienojas par „L” veida vasaras mājas celšanu ar klases telpām, istabām audzinātājiem un 40 bērnu izmitināšanai. Uzdeva mājas pārzinim atrast uzņēmēju, kas māju celtu. 1967. g. mūsu laikraksti jau ziņo: „Almeliņa ir augusi”. Bērnu un jauniešu vajadzībām uzceltā mītne iepriecina skatu un sirdi. Mājas pārzinis, mītņi atklājot, saka: „Šī jaunatnes mītne ir domāta Latvijas nākotnei, kuŗas nesēji ir latviešu jaunieši. Ar jaunatnes mītnes uzcelšanu mēs esam paveikuši kādu nacionālu pienākumu. Nākotne rādīs, ko tas nesīs nacionālā ziņā.” Visu atklāšanas svinībās klātesošo vēlējumiem toreiz bija, lai šai mītnei arī turpmāk netrūktu jauno siržu, kas savā dzīvē, domās un darbos gribētu izaugt un palikt par latviešiem.

Sekojoš draudzīgam aicinājumam kaut ko dāvināt jaunās mītnes izdaiļošanai, kolonijas vadītājs pasniedza mājas pārzinim liela apmēra izsūtu Latvijas ģerboni, kuŗa izgatavošanā, kaut vai ar vienu adatas dūrienu, bija piedalījušies ikviens tā gada (1967.) kolonijas audzēknis, audzinātāji un bērnu mātes. Lielāko darba daļu gan bija veikusi audzinātāja Rasma Bite. Ģerbonis kopš tās dienas daiļo mītnes lielākās telpas sienu. Ar jaunās mītnes radišanu visas grūtības nebūt nebija novērstas. Lielākajās istabās bija divstāvu gultiņas astoņiem bērniem. Mazgāšanās un ateju lietošana rītos un vakaros bieži vien radīja sastrēgumu. Vislielākās grūtības bija ar virsdrēbju un veļas uzglabāšanu, bet ar pieticību un pacietību viss bija pārvarams. Saspiestība pat radīja lielāku kopības apziņu un sirsniņu bērnu starpā. Viņiem pašiem tagad bija sava māja! Almeliņa

bija kļuvusi par triju paaudžu pulcēšanās vietu, kā LNPL pārstāve un ilggadīgā mājas saimniece M. Ķeņģe, koloniju atklājot, toreiz teica: „Tagad Almelijā ir trīs mītnes, kuŗas apdzīvo trīs paaudzes — jauniešu mītne, centra mājā vidējā paaudze un aiz tās veco ļaužu mītne.” Bērnu ēdināšana, dievkalpojumi un sarikojumi joprojām notiek lielajā mājā.

Par spīti dažām praktiskas dabas grūtībām, bērni Almeliju ir iemīlējuši, atzinīgi izteikušies par tur pavadīto laiku un vēlējušies tur gadu no gada braukt un paciemoties. Bērnu sastāvs arvien ir bijis labs un devis audzinātājiem prieku ar viņiem strādāt. Tikai ar dažiem retiem izņēmumiem bērni vienmēr ir viegli iekļāvušies kolonijas kārtībā. Kādreiz zināmas grūtības radīja daži bērni virs 14 gadiem, kuŗiem bija grūtāk iekļauties stingrajā dienas kārtībā un naktsmiera noteikumos. Pa daļai šeit bija vainojams tā sauktais „padsmitnieku kults”, kuŗa ietekmē bērni sagaida vairāk brīvības un mazāk pienākumu. Saspilējumus ir radījuši Almelijā kolonijas laikā esoši vecākie jaunieši kā vasarnieki, kas nav pakļauti kolonijas noteikumiem. Dažkārt audzinātājiem rūpes ir sagādājuši apkārtnes jaunieši, uzturoties kolonijas tuvumā un traucējot tās darbu, bet droši vien vietā ir sakāmvārds, ka „viena pagale jau nedeg”. Nedaudzie pārkāpumi ir arvien nokārtoti „mājas kārtībā” un nav sagādājuši nekādas grūtības, ne rūgtas atmiņas.

Mēdz teikt, ka aizliegtie augļi ir tie gardākie, un tādēļ vairums no mums, ieskaitot kolonijas bērnus, ir savā laikā tos mēģinājuši nogaršot. Prātā nāk kāds audzinātāja stāsts par klusu, tumšu augusta vakaru, kad viņš kārtējā vakara apgaitā nostaigājis līdz ezermalai un tur neviena neatradis, domājis izbaudīt vakara klusumu, apsēdies uz laipām. Kaut kur ezerā tomēr šļakstējis ūdens, un vairākas mazas, sārtas uguntiņas kā jāptārpiņi nākuši arvien tuvāk laipām. Jāptārpiņi bijuši četru vai piecu meiteņu „pirmie dūmi”, ko izmēģināt viņas bija nodomājušas laivā un vakara tumsā.

Atmiņā nāk arī kāda cita vakara apgaita, kad bērni gulēja „stallīšos”. Ejot gar mītnēm, likās, ka kaut kas smagi izvelas pa logu. Uzspīdinot laternu, staru gaismā, celiņa vidū balts stāvs, sastindzis kā sālsstabā pārvērstā Lata sieva, viens no kolonijas vecākajiem audzēkņiem. Jautāts, kur viņš tik vēlu vēl iet, nāk atbilde: „Es dienā zem ozoliem pazaudēju trīspensu gabalu un eju to tagad meklēt”. Dabīgi, ka šāds aizbildinājums netika

pieņemts un vēlāk noskaidrojās, ka viņš gājis apciemot jauniešus, kam zem ozoliem bija uzcelta telts.

Nezinu, vai kāds ir pilnībā izpratis to atbildību, ko skolotāji uzņemas, audzinot citu bērnus. Varbūt, ka taisnība kādai latviešu māmuļai, kuŗa bija teikusi: „Sunīti un kaķīti vēl var pieskatīt, bet ne jau dzīvus bērnus”. Kolonijas bērni ir straujas attīstības vecumā, tāpēc tie ir dzīvi, kustīgi un ideju pilni. Viss viņiem ir jāredz, viss ir jāizmēģina. Neviens koks nav par augstu, pat lielie Almelijas ciedri, kuŗa galotnē reiz audzinātāji pamanīja tumšu kamolu. Sākumā likās, ka tur uzlaidies ērglis, bet tad atklājās, ka tas viens no kolonijas mazajiem puikām. Ko darīt? Birst padomi un brīdinājumi. Vai saukt, lai kāpj zemē, vai kādam pieaugušajam kāpt pakaļ, vai pat izsaukt ugunsdzēsējus? Likās, ka pareizākais lēmums bija zēnu neuztraukt un ļaut pašam mierīgi nokāpt. Almelijas ezeriņš ir mājas dārgums. Tā klusais ūdens ar ūdens rozēm un meldriem iepriecina kā pieaugušu, tā bērnu. Nav brīnums, ka tikko Almelijā iebrāukušiem viesiem pirmais solis ir uz ezeriņu, tāpat atvadu solis, no Almelijas aizbraucot. Kolonijas sākuma gados pastāvīgi vasaras viesi ezeriņā bija gulbju pāris Pēteris ar Margarietu. Tie gadu no gada izperēja mazuļus un ar savu cēlumu, baltumu un uzvedību sagādāja prieku visiem, tos skatot un ēdinot. Kāpēc gulbji pēkšņi pazuda, neviens skaidri nevar pateikt. Liels prieks bērniem vienmēr ir bijis ēdināt dzīvniekus, sevišķi, ja tie ir droši, pie cilvēka pieraduši, vai tās ir pīles, vai ūdens visticīgas ezerā, vai Herefordširas vērsēni aiz jauniešu mītnes sētas. Mājas saimniecībai gan tas par labu nav nācis, jo stipri audzis maizes patēriņš.

Ezeram ir arī cits pievilksanas spēks — iespējas vizināties ar laivu un peldēties. Tās ir divas pašas par sevi ļoti jaukas un iepriecinošas nodarbības, bet tās prasa jo lielu atbildību no audzinātājiem. Liekas, ka ne viens vien vadītājs vai audzinātājs savus sirmos matus ir dabūjis pie Almelijas ezeriņa, tur karstā vasaras dienā skaitot bērnu galviņas, vai tās visas vēl ir virs ūdens. Paldies Dievam, nekādas nelaimes koloniju nav piemeklējušas, un koloniju beidzot, audzinātāji varēja atviegloti un pateicībā atelpot.

Tiešā saskare ar dabu, kas ir tik nepieciešama pilsētās dzīvojošiem bērniem, ir pavērusi viņiem skatu uz daudziem brīnumiem un ļāvusi tos iemīlēt. Vēl pēc gadiem bijušie kolonijas audzēkņi atgriežas Almelijā un tur no jauna pārdzīvo bērnībā gūtos

Bērnu svētku viesi 1954. gadā. No kreisās 1. rindā: LNPL prezidija priekšsēdis ar dzīves biedri un dēlu Andri, E. Jera kundze, sūtnis Kārlis Zariņš ar kundzi, rindas galā prāvests E. Bergs ar mazdēlu Mārtiņu; 2. rindā otrs V. Jers (Yere), rindas galā J. Skujevics un māc. R. Mužiks.

Visitors at the children's fête, 1954.

iespaidus. Daudzi sūta tagad savus bērnus uz koloniju, pie kam paši ir kļuvuši rosīgi darbinieki latviešu sabiedrībā. Ja arī latviešu valodu ne ikreizes bērni lietoja savstarpējās sarunās, tās līmenis visumā bija augsts, liecinot par darbu un pūlēm, kas ziedotas latviešu ģimenēs un skolās. Tomēr jāsaprot, ka ne visiem ir pieticis gribas un prāta saviem bērniem mācīt latviešu valodu, un ikgadus starp kolonijas dalībniekiem ir audzis latviski nerunājošo skaits. Kamēr sešdesmitajos gados tikai daži no bērniem neprata latviski, 1972. gadā tādu bija jau divas piektdaļas no dalībnieku skaita, un 1982. gadā tikai daži bija latviešu valodas pratēji. Kolonijas uzdevums ir pulcināt visus

latviešu bērnus, bet latviski nepratēji rada grūtības, jo gribot vai negribot, lai saprastos, ar viņiem ir jārunā svešā mēlē, un tas atstāj nevēlamu iespaidu uz tiem, kas gribētu runāt tikai latviski. Pirmie iebildumi nāca no bērniem pašiem, kad puisēns, kuņš kolonijā bija pirmo reizi, nedēļas nogalē, tiekoties ar tēvu, asarām acīs sūdzējās: „Bet, tēti, tu man teici, ka te visi bērni runās latviski — viņi tikai angliski vien”.

Var gadīties, ka šiem bērniem zūd iemesls, kāpēc viņiem latviski jārunā, ja visi var saprasties angliski un pat skolotāji šo valodu saprot. Panākums, ko ģimenes varbūt ar pūlēm bija ieguvušas, šeit tika atšķaidīts. Nelaime, ka arī audzinātāju starpā nav katrreiz bijis vienprātības, un vēl tagad ir uzskats, ka jaucot latviski runājošos ar tiem, kas nerunā, mēs it kā pēdējiem palīdzam iemācīties latviski. Kolonijas īsajā laikā nav iespējams valodu iemācīt, to tikai var uzlabot, papildināt un radīt interesi un apziņu to mācīties. Ar nožēlu jāsaka, ka bieži mēs šo interesi esam palīdzējuši nokaut. Bērnu veselības stāvoklis ir bijis visumā labs, ja neskaita lapseņu dzēlienus un sasāpējušos vēderus.

Kaut arī mums nav trūcis ne arodizglītotu skolotāju, ne izpalīgu, kuņi ir apzinājušies savu sūtību nākt un strādāt latviešu bērnu mācīšanai, arvien tomēr ir bijušas grūtības sadabūt vajadzīgo audzinātāju sastāvu. Vairums skolotāju strādā savu maizes darbu, un ja arī atvaļinājums iekristu tieši kolonijas laikā, tad cik būtu tādu, kas bez apdomāšanās to gribētu ziedot dažkārt vēl intensīvākam un ar lielu atbildību saistītam darbam? Dažiem skolotājiem kolonijas nedēļas arī tiešām ir bijušas viņu gadskārtējais „atvaļinājums” vai vienkārši pārmaiņa no ikdienas darba. Skolotāju un audzinātāju vidū ir bijuši savu arodizglītību baudījuši un sava aroda pratēji, gan arī bērnu mātes vai tēvi, kas pēc gūtajiem piedzīvojumiem, audzinot savus bērnus svešumā, šo pieredzi teicami pielietoja kolonijas darbā. Varbūt katram bija savi uzskati, sava pieeja. Dažs uzsvēra vairāk disciplīnu, nacionālo audzināšanu, dažs brīvāku, modernāku pieeju, bet kopējie centieni visumā iekļāvās iecerētā mērķa sasniegšanā.

Gadiem ejot, skolotāji kļuva vecāki, un bija jādomā par jauno maiņu. Atgādinājums par aiztecējušo laika posmu dažam nāca gan kā izteikta piezīme: „Cik ilgi tad viņš tā vēl domā strādāt? Viņam jau vajag būt pāri piecdesmitiem”, vai arī ar paaudžu

Bērnu kolonijas grupa 1956. gadā. Vidū kolonijas vadītājs R. Zuika ar palidzi Veru Rulliņu. Aizmugurē vidū no kreisās: J. Skujevics, M. Keņģe, sūtnis K. Zariņš ar dzīves biedri, A. Abakuks.

A group of children from the summer school with visitors and staff, 1956.

maiņu pašā kolonijā, kad to sāka apmeklēt bijušo kolonijas dalībnieku bērni. Angļu skolas ir sagatavojušas vairākus mūsu jauniešus par skolotājiem savām vajadzībām. Tikai daži no viņiem ir paklausījuši sirdsbalsij un ir ziedojušies latviešu lietai. Reizēm pat radās ideja sagatavot audzinātājus un koloniju darbiniekus sevišķosursos. Tādi kursi arī notika un ir bijis kā svētīgs pamudinājums vairākiem jauniešiem strādāt tautas druvā. Daži no viņiem pat atkārtoti ir bijuši kolonijas vadītāji un audzinātāji.

Piecdesmitajos un sešdesmitajos gados, kad koloniju apmeklēja vairums latviski runājošu bērnu, arī audzinātāju darbs bija manāmi vieglāks, tā ka pat tikai 3 vai 4 skolotāji ar izpalīgu varēja

sekmīgi strādāt ar 50-60 bērniem. Vēlāk vajadzēja papildspēkus, un par tādiem iesaistīja ne tikai skolotājus, bet arī vairākus izpalīgus no bijušo kolonijas audzēkņu vidus. Atsaucība nākt talkā bija laba, par ko liecina lielais audzinātāju un izpalīgu skaits septiņdesmitajos gados. Vai šīs pūles devušas cerētos panākumus — rādīs nākotne, lai gan jau tagad liekas, ka koloniju darbs kļūs arvien grūtāks, arī mazāk ražīgs, vienkārši latviski runājošu bērnu trūkuma dēļ.

Vecāki ir visumā izpratuši kolonijas nozīmi un to atbalstījuši, ne tikai uzticot savus bērnus audzinātāju centieniem, bet arī atbalstot koloniju ar ziedojumiem un citādā veidā. Skatot koloniju dalībnieku sarakstus, gadu no gada tur parādās mūsu latvisko ģimeņu vārdi. Nav iespējams visus tos pieminēt, tāpēc jāmin tikai to „lielģimeņu” vārdi, kuŗu vismaz trīs bērni ir koloniju apmeklējuši. Tādi ir: Blezūri, Zivtiņi, Dāles, Ozoli, Vanagi, Akermaņi, Jefimovi, Zaķi, Lieģi, Līcieši, vēlākā laikā Svenes, Bērziņi un vēl citi. Bieži vien vecāki kolonijas laikā pavadīja Almelijā arī savu atvaļinājumu. Tur viņi sapazinās, iedraudzējās, svinēja dzimšanas dienas, iedzēra „bērzu sulas” un bērnu svētkos pat cītīgi vilka virvi. Ir gan arī bijuši daži savādi domājoši vecāki, kam vai nu ticība latviskai audzināšanai ir zudusi, vai arī tos pārņēmis dzīves pagurums. Tā ir dzirdēti jautājumi: „Kāpēc jūs vēl te cīnāties? Vai tad jums nav skaidrs, ka jūs velti šķiežat laiku un enerģiju?”

Koloniju sākot un beidzot, bērni ar prieku dažas stundas piedalījās mītnu un apkārnes uzpošanā. Likās, ka tas ir tīri derīgi no audzināšanas viedokļa, pieradinot bērnus pie darba un kārtības tikumiem. Diemžēl to nedomāja visi vecāki, un izraisījās kritika un pretestība, jo, lūk, viņu bērni šeit esot nākuši atpūsties, ne ravēt no celiņiem zāles un uzlasīt papīrus, kuŗus viņi paši bija nometuši. Ir arī dzirdēts, ka bērni ir sūtīti uz koloniju cerībā, ka tiem būs iespēja pavingrināties angļu valodā un pat vēl vairāk — lai kāds tos uzskatītu, kamēr vecāki paši pavada atvaļinājumu Spānijā vai citur. Dievs ir radījis visādus latviešus!

Arī sabiedrības interese par kolonijas darbu Almelijā arvien ir bijusi liela, rādot to gan ar ziedojumiem, gan apmeklējot jo kuŗplā skaitā bērnu sarīkojumus. Bērnu ierašanās Almelijas mājas dzīvē ikreizes ienesa troksni, nemieru un pastiprinātu darba slodzi

1958. gada bērnu kolonijas dalībniekus pie karoga uzrunā vadītājs Indulis Kažociņš; skolotāji P. Asmane, Š. Kažociņa, V. Grigulis.

Summer school, 1958.

saimniekiem, darbiniekiem un visai mājas saimei, bet viss tas liekas ir ticis pieņemts ar labu prātu, un katra grūtība ir pārvērtusies par mazu pārvaramu grūtību. Bērni, kaut uz pāris nedēļām atnesa pārmaiņas un dzīvību, iesaistot tanī mājas pastāvīgos iemītniekus, tā ka daži pat ar lielu interesi un sirsnību ir sekojuši kolonijas darbam. Dažs pat ziedojis stundām laiku, vizinot laivā bērnus pa ezeru vai dāvinot pašaudzētus rožu stādus sacensību godalgām.

Latviešu māja Almelijā savā pajumtē ir uzņēmusi arī mūsu pusaudžus, latviešu jaunatnes organizācijas un īslaicīgus latviskās audzināšanas pasākumus. Audzinātāju novērojumi liecināja un pusaudžu vēlēšanās bija, ka bērni, kas pārsnieguši kolonijas

dalībnieku vecuma robežas, turpinātu pulcēties atsevišķās sanāksmēs. 1966. g. LNPL Izglītības nozares vadītājs A. Grigulis ierosina turpmāk kolonijas laiku pagarināt uz trim nedēļām, trešo aizpildot ar nodarbībām jaunatnei. Šis ierosinājums izkārtojās vēl labāk, jo LNPL Jaunatnes padome uzņēmās šādu sagaitu noorganizēšanu ar nolūku pulcināt vienkopus latviešu jauniešus vecumā no 14-18 g., pārrunāt viņu dzīves problēmas un rosināt kā viņu domāšanu, tā darbību Latvijas brīvības centienos. Šādas sagaitas ar iepriekš izstrādātu programmu notika trīs gadus (1967., 1968. un 1969. g.). 1970. g. iecerētā sagaita vairs nenotika. Jaunatnes mītne kalpoja kā ideāla sagaitu vieta. Sagaitu vadība deva jauniešiem iespēju palīdzēt iekšējās kārtības un disciplīnas jautājumos, gan organizējot sporta nodarbības. Sagaitas deva atziņas, ka latviešu jaunatnei ir stingra lojalitāte pret latviešu tauta, ka tai ir nopietni Dieva atziņas meklējumi un ka, izvēloties laimīgai dzīvei nepieciešamus elementus, jaunieši ilgojas pēc kopības un drošības kopībā.

Bērnu kolonija 1968. gadā. Aizmugures rindā no kreisās: J. Skujevics, L. Krieva, kolonijas vadītājs A. Ozoliņš, M. Bugniusa, M. Keņģe, O. Lūsis.

Summer school, 1968.

Bērnu vasaras kolonijas dalībnieki un audzinātāji 1961. gadā; 2. rindā no kreisās: V. Avotiņš, Š. Kažociņa, LNPL izglītības nozares vadītāja M. Ķeņģe, I. Kažociņš, P. Asmane, M. Eksts, V. Grigulis.

Summer school, 1961.

Almelijas latviešu māja ir vairākkārt uzņēmusi ELJA's biedrus gan Anglijas nodaļas sanāksmēm, gan Eiropas kongresam (1959. g.). Lasot latviešu laikrakstu atsauksmes par šīm jauniešu sanāksmēm, atrodam virsrakstus: „Svētīga nedēļa”, „Skatījās patiesībai acīs”, „Labu sekmju zīmē” un „Jaunā maiņa ir jau klāt”. Visi tie liecina par noskaņojumu, kas šajās sanāksmēs valdījis, un par šo sanāksmju nozīmību. Tās ir stiprinājušas dalībnieku piederību latviešu tautai un paplašinājušas viņu izpratni par šo piederību. Sanāksmes liecināja, ka mums ir jaunieši ar asu prātu un pietiekamām zināšanām, lai varētu debatēt un pierādīt savu uzskatu pareizību. Vairāki jaunieši šeit guvuši ierosmi darbam politiskajā un sabiedriskajā laukā. Sanāksmes Almelijā ir bijušas labvēlīgas domu izmaiņai un draudzības saišu siešanai. Dažs tur izsapņoja savu vasaras sapni, un dažs varbūt arī atrada papardes ziedu. Ja arī dažkārt ir izpaudusies draiskulība un jauneklīga pārgalvība, tad mierinājums ir bijušā mājas saimnieka vārdi ELJA's kongresam noslēdzoties: „Tik traki jau viņi nemaz nebija”.

Latviešu māja Almelijā ir godam pildījusi savu uzdevumu latviešu bērnu un jauniešu pulcināšanā un gādībā par tiem. Pašreizējai rokai iekārtota, tā svešumā ir bijis latviskas vides stūrītis un aizstājusi kaut daļu no tām dāvanām, ko savai jaunatnei bagātīgi reiz deva mūsu valsts.

Kaut šis svētīgais pasākums turpinātu kalpot un mūsu bērni saņemtu atbalstu tam latviskās audzināšanas darbam, kas joprojām notiek daudzās latviešu ģimenēs. Kaut mums vēl ilgi būtu vieta, kur tēviem būtu izdevība tikties un pārrunāt bijušos un nākošos karus un vērtēt gan mūsu, gan pasaules politiķus. Kaut skaistie dzīvības koki vēl ilgi zaļotu un savās pazārēs uz spoži nogludinātajām saknēm un likumainiem zariem šūpotu latviešu bērnus un mājas pagalmos skanētu latvju valoda.

Karoga pacelšana bērnu vasaras kolonijā 1976. gada augustā. Malā pa kreisi kolonijas vadītājs V. Grīgulis, māc. A. Putce, Andris Vītoliņš.

Summer school, 1976.

IEKŠĒJĀS KĀRTĪBAS NOTEIKUMI

Jaunatnes kolonijas dalībnieki:

1. Pakļauti audzinātāju vadībai un uzraudzībai, kas nosaka dienas sadalījumu, vada un uzrauga nodarbības.
2. Disciplinēti un ar cieņu izturas pret audzinātājiem, mājas vadību, viesiem un pārējiem mājas iedzīvotājiem, draudzīgi sadzīvo un sadarbojas ar citiem jauniešiem.
3. Tura kārtībā apģērbu un gultiņas, un vienmēr un visur saudzē mājas inventāru. Mājai nodarītie zaudējumi atlīdzināmi.
4. Atsevišķos gadījumos veic sabiedriskos darbus un pienākumus audzinātāju noteiktā kārtībā.
5. Telpās noliegta ikkatra skriešana, trokšņošana un staigāšana pa citu kolonijas dalībnieku guļamtelpām. Uz visstingrāko jāievēro noteiktais atpūtas laiks un naktsmiers.
6. Nodarbībās un rotaļās var izmantot tikai mājas vadības norādītās vietas un laukumus, saudzējot apstādījumus un puķes.
7. Noliegts staigāt pa kaimiņu īpašumiem, kāpt pāri žogiem, staigāt sakņu dārzos.
8. Izejot ārpus mājas robežām izprasāma audzinātāju atļauja un atgriežoties pie tiem jāpieteicas.
9. Peldēšanās ezerā atļauta tikai noteiktos laikos un audzinātāju uzraudzībā. Tāli peldējumi noliegti.
10. Laivas lietošana izprasāma audzinātājiem un ar to drīkst atrasties ezerā tikai pieaugušo pavadībā. Laivā nedrīkst būt vairāk par 4 personām.
11. Makšķerēšanas atļauja ikreizes izprasāma kolonijas vadītājam un mājas pārzinim.

12. Kāršu spēle noliegta.
13. Kolonijas dalībniekiem jāpieturas pie audzinātāju noteiktā sekojošā dienas sadalījuma.

Bērnu kolonija 1965. gadā; otrā rindā no augšas trešais no kreisās kolonijas vadītājs Dr. O. Lūsis.

Summer school, 1965.

KOLONIJAS DALĪBNIĒKU DIENAS SADALĪJUMS

Plkst.	7.30	Celšanās. (svētdienās — plkst. 8.00)
Plkst.	7.30 — 8.15	Mazgāšanās, gultiņu apklāšana un telpu uzkopšana.
Plkst.	8.20 — 9.00	Brokastis. (svētdienās — plkst. 9.00)
Plkst.	9.00 — 9.15	Karoga uzvilšana.

Bērni dejo bērnu svētkos 1967. gadā.

Children's fête, 1967.

Jaunatnes mītne, ko atklāja 1967. gadā.

The summer school building, opened in 1967.

Plkst.	9.15 — 9.30	Telpu kārtošana.
Plkst.	9.30 — 12.30	Nodarbības audzinātāju vadībā. Svētdienās plkst. 10.00 dievkalpojums.
Plkst.	12.30 — 12.50	Sagatavošanās pusdienām.
Plkst.	12.50 — 1.30	Pusdienas.
Plkst.	1.30 — 2.30	Atpūtas laiks.
Plkst.	2.30 — 3.30	Peldēšanās un pašu izvēlētas nodarbības.
Plkst.	3.45 — 4.00	Launags.
Plkst.	4.30 — 6.30	Nodarbības audzinātāju vadībā.
Plkst.	6.50 — 7.30	Vakariņas.
Plkst.	7.30 — 7.45	Karoga nolaišana.
Plkst.	7.45 — 9.00	Rotaļas, sacensības un t. t.
Plkst.	9.30	Nakts miers jaunākiem.
Plkst.	10.00	Nakts miers vecākiem.

Par atkārtotu nepaklausību un noteikumu pārkāpšanu kolonijas audzinātāji un mājas vadība lemj par uzturēšanās pārtraukšanu mājā, nenogaidot uzturēšanās termiņa izbeigšanos.

LNPL Izglītības nozare.

Andrejs Pommers vada kori bērnu svētkos 1969. gadā.

Andrejs Pommers conducting the children's choir in 1969.

Imants Balodis diriģē bērnu grupu bērnu svētkos 1969. gada 17. augustā.

Imants Balodis conducting the children's choir in 1969.

Komponists Andris Vitolīšs apmāca bērnu grupu Almelijā 4. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem, kas notika Londonā 1977. gadā.

Andris Vitolīšs rehearsing a group of children for the 1977 Latvian Song Festival, which took place in London.

Virves vilkšanas sacensības kolonijas bērniem 1962. gadā. Sacensības vada I. Kažociņš un J. Bērziņš.

Tug-of-war, summer school, 1962.

PĀRSKATS PAR BĒRNU VASARAS KOLONIJĀM ALMELIJĀ

Gads	Datumi	Bērnu skaits	Vadītājs	Skolotāji un izpalīgi
1953	18. jūl. — 12. sept.	84	Prāv.B. Fedders Māc.P. Namgauds	E. Bulle, I. Blāķis, M. Bugniusa, A. Bugniuss, P. Piņķe-Asmane, H. Niķelis.
1954	nezināms	143	Māc.R. Āboliņš	I. Blāķis, M. Bugniusa, V. Berga, B. Petroviča, I. Kažociņš, H. Niķelis.
1955	No jūn.sākuma līdz aug.beigām	263	Māc.R. Mužiks	L. Paševska, P. Piņķe (Asmane), S. Endzeliņa, B. Petroviča, B. Fedders.
1956	21. jūl. — 18. aug.	160	R. Zuika	P. Piņķe (Asmane), V. Rulliņa, R. Priede.
1957	26. jūl. — 17. aug.	60	U. Skrīns	A. Balodis, M. Bugniusa, A. Liepiņa, T. Sinka.
1958	27. jūl. — 16. aug.	60	I. Kažociņš	M. Bugniusa, P. Asmane, J. Bērziņš.
1959	2. aug. — 22. aug.	35	I. Kažociņš	M. Bugniusa, Š. Kažociņa, J. Bērziņš, Izpalīgi 4 jaunieši vecāki par 14 g.
1960	1. aug. — 20. aug.	38	K. Zuika	M. Bugniusa, P. Asmane, Š. Kažociņa, V. Grigulis.
1961	29. jūl. — 19. aug.	44	I. Kažociņš	P. Asmane, Š. Kažociņa, U. Avotiņš, V. Grigulis.
1962	29. jūl. — 18. aug.	47	I. Kažociņš	P. Asmane, Š. Kažociņa, V. Grigulis.
1963	28. jūl. — 17. aug.	41	A. Račevskis	M. Bugniusa, T. Sinka, V. Grigulis, Z. Meija, A. Freimanis, S. Skrastiņa
1964	15. aug. — 29. aug.	38	A. Račevskis	M. Bugniusa, V. Grigulis, A. Bugniuss, I. Alksne.
1965	7. aug. — 21. aug.	51	O. Lūsis	M. Feldmane, V. Grigulis, D. Celmiņa.
1966	6. aug. — 19. aug.	47	O. Lūsis	M. Feldmane, R. Bite, E. Zivtiņš, J. Kažociņš.
1967	6. aug. — 19. aug.	63	O. Lūsis	M. Feldmane, R. Bite, A. Grigulis, J. Kažociņš.
1968	10. aug. — 24. aug.	45	A. Ozoliņš	M. Bugniusa, L. Krieva, V. Grigulis, J. Kažociņš, E. Krieva.
1969	10. aug. — 22. aug.	49	O. Lūsis	M. Feldmane, I. Balodis, G. Feldmane, A. Ozola.

Kolonijas bērnu sacensības skriešanā vada V. Grigulis.

Summer school races.

Eiropas latviešu jaunatnes apvienības 15. kongress notika Latviešu mājā 1969. gadā no 1. līdz 7. augustam. Pie runātāju pults A. Tērmanis; klausītāju solos no kreisās J. Andrupis un A. Abakuks.

Congress of the Latvian Youth Association in Europe, 1969.

Gads	Datumi	Bērnu skaits	Vadītājs	Skolotāji un izpalīgi
1970	8. aug. — 22. aug.	27	A. Ozoliņš	M. Ūdre, G. Feldmane, G. Abakuks, E. Krieva, J. Zaķis.
1971	7. aug. — 21. aug.	25	A. Ozoliņš	M. Bugniusa, L. Zaķe, I. Strauss, J. Zaķis.
1972	30. jūl. — 12. aug.	58	A. Ozoliņš	Dz. Purmale, L. Zaķe, D. Vitola, A. Vitoliņš, A. Pommers, J. Zaķis, D. Ozoliņa, A. Blezūra.
1973	4. aug. — 18. aug.	33	A. Ozoliņš	Dz. Purmale, I. Strauss, L. Zaķe, D. Vitola, J. Zaķis, G. Turciņa, A. Strausa, A. Krūmiņš, A. Vanags, U. Ludeks.
1974	3. aug. — 17. aug.	52	R. Jefimova	Dz. Purmale, Z. Blezūra, G. Turciņa, J. Zaķis, A. Pommers, I. Bankevica, J. Feldmanis, U. Ludeks, R. Dāle.
1975	9. aug. — 23. aug.	44	R. Jefimova	A. Freimanis, A. Pommers, H. Libietis, I. Uskale, N. Pūce, A. Užane, M. Dāle, Z. Blezūra.
1976	1. aug. — 14. aug.	53	V. Grigulis	Dz. Purmale, A. Vitoliņš, L. Zaļkalne, T. Grigule, J. Grinbergs, B. Blezūra, D. Vanaga.
1977	6. aug. — 20. aug.	32	A. Ozoliņš	Dz. Grinberga, J. Lūsis, G. Turciņa, J. Zaķis, N. Pūce, M. Purmalis.
1978	5. aug. — 26. aug.	51	R. Jefimova	K. Uskalis, I. Uskale, J. Zaķis, J. Pālitis, A. Freimanis, G. Turciņa, K. Grinbergs, D. Pētersons, E. Piķelis, I. Purmale.
1979	28. jūl. — 17. aug.	31	L. Zaķis	U. Grasis, G. Turciņa, J. Zaķis, A. Krūmiņš, H. Libietis, R. Zaķe, Z. Zaķe, I. Purmale, Z. Dreifelde, A. un D. Pētersoni.
1980	26. jūl. — 16. aug.	40	R. Jefimova	I. Uskale, G. Abakuks, A. Mantinieks, A. Mellakauls, J. Pālitis, A. Jefimova, G. Pipistrelli-Balode, K. Krūmiņš, A. Lēruma, B. Eglisons, R. Blezūrs.
1981	1. aug. — 22. aug.	36	J. Zaķis	U. Grasis, M. Grase, M. Andersone, G. Miervaldis, A. Svenne, G. Abakuks, J. Filks, E. Uskalis, R. Zaķe, D. Zaķe, I. Auziņš, I. Purmale, L. Speakman.
1982	2. aug. — 21. aug.	17	L. Speakman-Brown-Zaķe	U. Grasis, M. Grase, D. Vitola, G. Feldmane, G. Miervalde, E. Užans, I. Auziņš, J. Speakman-Brown, E. Uskalis.

Latviešu valodas kursu dalībnieki un mācību spēki 1972. gadā. Pirmās rindas vidū kursu vadītāja Terēza Lazdiņa.

Latvian language course, 1972.

Pie jaunatnes mītnes paceļ jaunatnes dāvāto karogu Latviešu mājas 30 gadu darba svētkos 1983. gada 17. jūlijā. No kreisās: mācītāji A. Dzenītis un A. Putce, prāvests R. Mužiks, virspriesteris A. Cernejs.

The raising of the flag, the gift of Latvian young people, on the 30th anniversary of the Home in 1983.

VASARNIEKI UN VIESI

Latviešu māja Almelijā daudziem tautiešiem ir iemīlota atpūtas vieta, kur pavadīt atvaļinājumus, nedēļas nogales vai svētku dienas. Šī vieta īpaši piemērota tiem, kas pēc pilsētas drūzmas, trokšņa un kņadas mīl lauku klusumu, mieru un daiļumu.

Mājai tuvākā dzelzceļa stacija ir Hereforda. Pirmajos desmit gados, braucot uz Almeliju, varēja Herefordā pārsēties mazākā vilcienā, kas pa ceļam uz Brekonu pietāja mājai tuvākajā stacijā Erdislejā (Eardisley). Agrākie mājas apmeklētāji atceras šos romantiskos braucienus mazajā vilcienā, kas atgādināja mazos, lēnos vilcienus dzimtenē no Meitenes uz Bausku, no Valmieras uz Zilo kalnu vai citur. Tagad šī dzelzceļa līnija ir slēgta. Vēlāk vairākas dienas nedēļā satiksmes autobuss uz Herefordu pietāja pie Latviešu mājas vārtu sarga mājiņas, un tagad rēgulāra autobusa satiksme ar Herefordu un tuvāko mazo pilsētiņu Kingtonu ir no Almelijas vai Erdislejas ciema. Kad viesu pieplūdums bija lielāks, nepieciešami bija noorganizēt irētu autobusa satiksmi ar dzelzceļa un autobusa stacijām Herefordā. Tas mājas dzīvē bija interesants periods.

Tad katru sestdienu pēc brokastīm plkst. 9. mājas galvenās ēkas priekšā pietāja liels „Yeoman” firmas autobuss, kurā pulcējās tās dienas aizbraucēji. Palicēji un mājinieki sirsnīgi viņus izvadīja. Tad visi strādājošie ar lielu skubu steidzās sakārtot istabas nākošajiem viesiem, lai pēcpusdienā ap plkst. 16 ierastos mājas priekšā sagaidīt jaunatbraucējus. Tā katrs mājas apmeklētājs tika draudzīgi sagaidīts un izvadīts. Kad vēlākos gados tautiešiem bija vairāk

privātu mašīnu, atkrita īpaši mājas organizēta autobusa satiksme no mājas uz staciju, izmantojot to tikai dažos retos gadījumos. Beidzamos gados māja iegādājās braucēju vajadzībām mazu autobusu. Vasaras mēnešos īslaicīgi mājas apmeklētāji ierodas arī riteņmājās (karavānās) vai kādā aizvēja vietā ceļ savas teltis.

Attālāk dzīvojošiem ir jāmēro tāļš ceļš, līdz sasniedz Latviešu mājas zaļo lauku klusumu, bet arī tas nekavē mājas cienītājus apmeklēt šo kluso lauku stūrīti ikgadus vai biežāk. Daži viesi stāsta, ka tos sākumā pārsteidzis neparastais vakara un nakts klusums, kavējot pat pirmajā naktī iemigšanu, bet vēlāk atzinīgi novērtējot spirdzinošas atpūtas izbaudīšanu. Daudzi vasarnieki brauc uz Almeliju rēgulāri katru gadu noteiktos laikos atkarībā no darba vietas un pilsētu noteiktiem brīvlaikiem. Citi, kas atvaļinājuma laikus var noteikt pēc patikas, sarunā to pavadīt kopā ar paziņām un draugiem no citām vietām. Mājas viesmīlīgajā gaisotnē apmeklētāji var pilnīgi atraisīties no ikdienas darba steigas un sasprindzinājuma, justies brīvi, ērti un pavadīt laiku savrup vai tīkamā sabiedrībā. Izklaidēšanās iespēju ir daudz. Pēc vēlēšanās katrs var piedalīties vai organizēt dažādas sabiedriskas spēles, sporta nodarbības, sacensības, pastaigas, izbraukumus. Uzņēmīgākie vasarnieki kopā ar mājas darbiniekiem organizē jautrus sadraudzības vakarus ar mūziku, dziedāšanu, priekšlasījumiem, slidišu rādīšanu vai citiem priekšnesumiem un pārrunām. Lauku dzīves mīļotāji labprāt piedalās mājas darba talkās — zāles pļaušanā, ogu lasīšanā, dārza kopšanā un citur.

Lielāko tiesu mājas apmeklētājiem pirmā pastaiga ir gājiens uz ezeru, kam liels pievilksanas spēks patīkamai laika pavadīšanai. Populāri ir arī „pierakstīšanās” un „izrakstīšanās” vakari interesantajos vecajos apkārtnes krodziņos vai mājas klubā. Tad siltos vasaras vakaros jau no tālienes skan latviešu dziesmas vai ļoti populārās jauniešu rotaļas „Rupmaizes kukulis” dziedāšana un dejošana, kas rada dzīvību un jautrību visā mājā. Dažkārt kādam viesim gadās atvaļinājuma laikā vārda vai kāda cita goda diena, ko pēc vēlēšanās atzīmē plašākā vai šaurākā draugu pulkā. To pašu dara arī mājas iedzīvotāji, it īpaši, ja ir sasniegta kāda zīmīga gadskārta.

Kādu vasaru daudzi vasarnieki bija klāt retā gadījumā, kad bērnu kolonijas laikā prāvests E. Bergs kristīja trīs lielus Helmaņa

1958. gada augustā Latviešu mājā kristīja trīs Helmaņu ģimenes bērnus. No kreisās: krustmāte M. Keņģe ar mazo Ieviņu, prāvests E. Bergs, krusttēvs J. Kalniņš ar Juri Helmani; stāv J. Skujevics, Baiba Helmane un Helmaņa kundze.

The christening of the three Helmanis children in August 1958.

ģimenes bērnus. Helmaņa kundze pēc vīra nāves bija nonākusi materiālās grūtībās un kopā ar bērniem Almelijā ieradusies no tālās Durhamas, lai strādātu mājsaimniecībā. Izdevīgā reizē viņa lūdza bērnus nokristīt, kam vīrs agrāk bija pretojies. Aizkustinoši bija redzēt, kā bārenīši — 10 gadus vecā Baiba ar 7 gadus veco brāli Juri un vēl jaunāku māsu Ieviņu pie rokas, nopietnām sejām nostājās mācītāja priekšā saņemt svētību. Krusttēvu un krustmātes pienākumus uzņēmās mājas darbinieki un daži vasarnieki. Pēc tam bērnus bagatīgi apdāvināja. Ilgus gadus šos bērnus vana-dzes kopēji atbalstīja, it īpaši mazo Ieviņu. Pēc mātes nāves iestādes neizdeva bērnus latviešu ģimeņu gādībā, un tos adoptēja kāds baptistu mācītājs.

Citā reizē divas jaunietes — Gundega un Ilze, bijušās bērnu kolonijas dalībnieces, bija iecerējušas laulāties ciema baznīcā un kāzas svinēt Almelijā, ko pārvarot dažas grūtības, arī izdarīja. Kāzas noritēja pēc latviešu parašām sirsnīgā un ligsmā gaisotnē.

Līdzīgi pieaugušiem arī daudzi bērni un jaunieši vēlas kādu laiku gadā pavadīt Latviešu mājā, kur var tikt ar iepriekšējo gadu draugiem, iepazīties un noslēgt jaunas draudzības. Interessants un īpatnējs ir kāds gadījums. Vecāku pāris pieteica savus bērnus pirmo reizi kolonijā, kam bērni pretojās. Ceļā uz Almeliju dēls un meita visu laiku kurnēja un rūgti pārmeta vecākiem, ka viņi gribot no saviem bērniem atbrīvoties, lai paši varētu pavadīt jaukas brīvdienas ārzemēs, bet bērnus novietojot „koncentrācijas nometnē”, kā viņi apzīmēja vasaras koloniju. Nelīdzēja vecāku apgalvojumi, ka kolonija Almelijā ir jauka uzturēšanās vieta. Gadījās, ka iebraukuši

Liels autobuss aizved Latviešu mājas vasarniekus un viesus uz Herefordas staciju 1959. gada augustā.

The coach taking departing guests to the station in August 1959.

mājas pagalmā, kurnētāji kā pirmos satika dažus iepriekšējās kolonijas dalībniekus, kas atbraukušos bērnus steidzīgi veda rādīt ezeru un citas jaukas vietas. Vecāki vēl nebija paspējuši izkravāt somas, kad zēns aizsies pieskrēja klāt un aizrautīgi lūdza „pierakstiet mani lūdzu tūliņ kolonijā jau uz nākošo vasaru”. Pēc tam šis zēns bija ilgus gadus kolonijas dalībnieks un viņa māsa pēc kolonijas beigšanas izpalīdzēja kolonijas audzinātājiem.

Almelijas tuvākā un tālākā apkārtnē ir daudz skaistu un vēsturisku vietu, piemērotu īsiem vai garākiem izbraukumiem. Vasarnieki paši vai mājas darbinieki rīko ekskursijas uz ievērojamām vietām, lai skatītu pili, pilsdrupas, senlaicīgas celtnes un ciemus, alas un dabas īpatnējo krāšņumu Velsas kalnos, ielejās, pie ezeriem, upēm, jūrmalā vai mežos. Daudzas no šīm vietām atzīmētas tūristu grāmatās, un tās brauc skatīt arī citu zemju iebraucēji. Apkārtnē ir daudz mākslas studiju un galeriju, un īpašos veikalos var iegādāties slavenos velšu audumus, īpatnējos daiļamatniecības izstrādājumus, keramiku, gleznas, mājas iekārtas priekšmetus un citu.

Pareizam līdzī mūsu tautiešiem mājā īsāku vai garāku laiku uzturas arī kāds viņu ģimenes loceklis vai draugs — sveštautietis. Arī tiem ir jāiekļaujas latviskā vidē, iepazīstoties ar latviskām īpatnībām, valodu, parašām un garu. Lielākam vairumam uzturēšanās Latviešu mājā ir patikusi, un tādi vēlas iegriezties arī citu reizi. Tos visvairāk saistījusi latviskā vienkāršība, sirsnība un viesmīlība.

MĀJAS IEMĪTNIEKI UN VIŅU DZĪVE

Latviešu mājā kopā dzīvo pilsētnieki un laucinieki no dažādiem apvidiem, sabiedriskiem slāņiem, katrs ar savu raksturu, īpatnībām, tieksmēm un interesēm. Kopā dzīvo ilggadīgi iemītnieki un tādi, kas atnākuši daudz vēlāk. Katram mājas iemītniekam ir savs dzīves stāsts ar grūtām un vieglām dienām, priekiem un bēdām. Daži iemītnieki pārnākuši uz dzīvi Latviešu mājā pusmūža gados vai nedaudz vēlāk kā darbinieki vai viegla darba spējīgi un tagad var jau atskatīties uz 70, 80 un daži pat 90 un vairāk dzīves gadskārtām. Tie ir mājā nodzīvojuši jau 15, 20 un daži jau tuvu 30 gadiem. Ilggadīgie iemītnieki ir tā saauguši ar šo vietu, ka uzskata to par savām otrām mājām, tik klusībā pieminot tās mājas, ko atstājuši dzimtenē. Tie labi izprot šejienes dzīves apstākļus un iespējamības, ir pieticīgi savās prasībās, no sirds aizstāv mājas intereses, saudzē un sargā mājas iekārtu un apkārtnes daiļumu, arvien gatavi brīvprātīgi atbalstīt un palīdzēt savām spējām atbilstoši pienākumos un darbos, neprasot, vai viņiem par to būs kāda atlīdzība. Vēlākiem ienācējiem ir dažkārt grūti šādu nostāju izprast. Tie, pārnākot no savas iekārtotās un nostabilizētās dzīves, meklē ērtāku mājas vietu vecuma dienām, uzstādot lielākas prasības savām ērtībām.

Daži iemītnieki ir vairāk vai mazāk sabiedriski, ātri saistās draudzībās, interesējas par visiem notikumiem mājā, citi ir klusi, mierīgi, atturīgi, sevī noslēgušies, vienaldzīgāki pret apkārtējo mājas dzīvi un notikumiem. Ilggadīgā vai īsā kopdzīvē veidojas savstarpējas attiecības, ikdienas kopā pārdzīvoti, jautri vai mazāk

priecīgi notikumi. Visiem mājas iemītniekiem ir jāiekļaujas kopdzīvē, jāpadodas mājas noteikumiem un kārtībai. Viņu ikdienas dzīve norit pēc noteikta laika iedalījuma.

Katram mājas iemītniekam ierādīta atsevišķa istaba, bet precētiem pāriem kopējas telpas, ar visu nepieciešamo iekārtu. Savas telpas izdaiļošanu katrs var veikt individuāli, pēc savas patikas, papildinot dažkārt iekārtu ar savām privātām mēbelēm vai citām lietām. Tā iemītnieki nesajūt sabiedriska īpašuma nonivilēto bezpersonisko vēsumu, bet savas mājas siltumu un patvērumu. Kopējai lietošanai ir sanāksmju telpas, ēdamistaba, bibliotēka un citas koptelpas.

Šajā kopdzīvē mājas vadītājs un atbildīgie darbinieki pārzina, vada un kārtu mājas saimniecību, ar izpratni un rūpību gādā par iemītnieku labklājību un draudzīgu sadzīvi, izlīdzina radušos pārpratumus un eventuālos konfliktus, novērš nevēlamas sadzīves parādības un traucējumus un ir atbildīgi par mājā valdošo garu.

Vairums iemītnieku ar savu dzīvi Latviešu mājā ir apmierināti un pateicīgi, ka var būt savu tautiešu vidū un mājas gādībā pavadīt bezrūpīgu dzīves novakari. Te kāds piemērs: kad kādas vecākas māmiņas meita aicināja māti pārcelties pie viņas uz dzīvi Kanadā, tā aicinājumu strikti noraidīja, sacīdama: „Ko es tur tālā Kanadas pilsētā darīšu? Man te, Latviešu mājā, ir labi, jo esmu tuvāk dzimtenei. Man te ir sava atsevišķa gaiša un silta istabiņa, mana puķu dobīte, kur varu audzēt iemīļotās puķes, palīdzēt saimniekam kopt viņa bišu dravu, un kad apnik būt vienai, izeju koridorā iztriekties vai izstrīdēties ar savām kaimiņienēm, un tā dienas paiet nemanot.”

Pirmais pastāvīgais iemītnieks Latviešu mājā bija Pirmā pasaules kara invalids Jānis Hochbergs. Viņš ieradās mājā 1953. gada jūlija sākumā, lai palīdzētu grupai talcinieku savest tukšās telpas kaut cik lietojamā kārtībā bērnu un viņu vecāku uzņemšanai vasarā.

Pirmā vasara ar visiem raibajiem notikumiem un darbiem, bērnu un vasarnieku izdarībām bija pagājusi un kņada rimusies. Nedaudzie palicēji atviegloti nopūtās, ka viss, par spīti daudzām grūtībām, bija noritējis apmierinoši. Tad aizbrauca arī tie. Lielajā mājā palika dzīvot Jānis Hochbergs viens pats. Viņa uzdevums bija māju pārraudzīt un sargāt. Iestājās tumšas, vējainas rudens dienas. Tukšā mājā katrs solis dunēja, katrs vārds atbalsojās lielajās istabās,

koridoros un augsto kāpņu telpās.

Te kādā vēlā, tumšā rudens vakarā pie virtuves durvīm atskan spalgs klauvējiens. Hochbergs dzird aicinājumu ielaist vēlo viesi un ir neziņā, kas tas varētu būt. Atkārtoti skan: „Lūdzu ielaist!” Kad durvis lēni atveras, pa tām ienāk pajauns cilvēks, savainotu kāju un, kareiviski sveicinot, min savu vārdu: Brunners Ādolfš. Izrādās, ka tas ir Otra pasaules kara invalids, leģionārs, kas vēlas apmesties uz dzīvi Almelijā, braucis uz labu laimi no Londonas uz nezināmu vietu. Hochbergs bailīgi vēro svešo ienācēju. Viņu pilnīgi sabiedē ienācēja rīcība, kad tas sāk izsaiņot atvesto somu un rindā uz galda novieto dažāda lieluma spožus nažus. Izrādās, ka Brunners vēlētos strādāt mājā par pavāru, jo šo amatu, kaut būdams virsnieks, iebraucot Anglijā, piesavinājies vairākās privātās vietās un viesnīcās Londonā. Hochbergam pirmais izbīlis pāriet un, dabūjis piekrišanu no vadības Londonā, viņš ierāda Brunneram apmešanās telpu.

Vanadzēs savā 3. salidojumā 1954. gada 19. jūnijā dāvāja mājai Latvijas karogu, kuŗu Latviešu mājas komitejas goda priekšsēdis Kārlis Zariņš nodod mājas pārzīnim J. Skujēvicam. Karogu iesvētīja prāvests E. Bergs.

The 1954 congress of the women's section of the Latvian Welfare Fund organisation.

Viesi jaunatnes mītnes atklāšanā 1967. gada 7. jūlijā; no kreisās 1. rindā: mājas komitejas goda priekšniece H. Zariņa, M.A. Zariņa, Bossoma kundze, I. Ozoliņa, M. Ausala, V. Silarāja; 2. rindā: N. Bisenieks, E. Licis, prāv. R. Mužiks, V. Ranka, M. Krūmiņa, sērs Klaivs Bossoms (Sir Clive Bossom), lietvedis T.V. Ozoliņš, A. Grigulis, J. Skujevics, Kr. Krūmiņš.

Guests at the opening of the summer school building on 7 July 1967. Third from the left in the front row is Lady Bossom and standing behind her is Sir Clive Bossom.

Vēlāk rudenī un ziemā Latviešu mājā ierodas daži citi iemītnieki, un Brunners sāk pildīt pavāra pienākumus. Pirmās ziemas saimniekošanu abi pirmie mājas iemītnieki veica kopīgi ar istu latvisku uzņēmību, sikstumu un izmaņu. Sākumā negāja viegli, jo darbs lielajā, plašajā mājas virtuvē bija jāveic ar trūcīgiem virtuves piederumiem, stipri ierobežotiem līdzekļiem un pārtikas produktiem. Tajā laikā daudzi pārtikas produkti vēl bija normēti uz kartiņām vai dabūjami, sarunājot ar vietējiem lauksaimniekiem. Vēlāk mājas saimnieciskais stāvoklis nostabilizējās un līdzekļi pakāpeniski vairojās. Mājā un virtuvē tika uzlabots un papildināts inventārs ar dažām mašīnām, ledus skapi, traukiem un siko inventāru, kas darbus atvieglāja.

Ar gadiem mājas iedzīvotāju skaits pieauga un viesu skaits vairojās. Klāt nāca jauni darbinieki. Arī darbos virtuvē, sevišķi vasaras sezonā, bija jāiesaista vairāk darbinieku un izpalīgu.

Latviešu mājas pastāvīgie iemītnieki un vadība 1956. gadā. No kreisās 1. rindā: M. Šteine, Z. Tutase, A. Reinholde, J. Uijerts, K. Burberga, L. Zauere, M. Ķeņģe, A. Biseniece, A. Rone; 2. rindā: E. Lūsis, O. Hibe, M. Uijerte, E. Kalniņš, J. Skujevics, vīdies Jursons, K. Cekuliņa, V. Ķeņģis un jauniētis A. Lapiņš.

The residents in 1956.

Kopēji bija jāgādā par uztura sagatavošanu un pasniegšanu ap 40-45 pastāvīgiem iemītniekiem, daudziem vasarniekiem, sanāksmju un svētku dalībniekiem un kolonijas bērniem. Bieži šie skaitļi vasarās pārsniedza dienā 100-150 un dažkārt arī vairāk. Bija jāstrādā maiņās. Brunners ar lielu interesi veica savus pavāru pienākumus kopā ar saimnieci, un droši var teikt — bija viens no labākajiem pavāriem Almelijas mājā. Viņš par pavāru nokalpoja mājā līdz savai saslimšanai, nepārtraukti 24 gadus. Brunnera vadībā vēlāk par pavāru izmācījās viņa palīgs Vilis Miķelsons.

Mājas apkārtnē ir plaši zālāju laukumi, sakņu, ogulāju, augļu koku un košuma dārzi. Visos šajos gados ir mainījušies vairāki dārzu kopēji, katrs ar savu interesi kādā atsevišķā nozarē, atstājot kādu zīmīgu savas darbības pēdu kāda koka, košuma krūma vai

ilggadīgas puķes veidā. Pirmajos gados dārzkopis mājā bija Volde-mārs Keņģis, kas ar lielu citību gādāja par dažādo dārzāju un citu dārzu ražojumu izaudzēšanu un piegādāšanu virtuvei, blakus vēl pārzinot putnu farmu. Lielas pūles ziedotas dārza iekārtošanai, kurā arī iebraucēji, viesi, ar lielu interesi piedalījās, atvedot līdz no saviem dārziem ogulāju vai ilggadīgu puķu vai dārzāju stādus un sēklas. Te ar lielu pateicību jāmin Konstance Berga, J. Zalāns un J. Mūrnieks, kas dāvāja lielāku daudzumu rožu stādu un, ciemojoties Almelijā, tos arī palīdzēja kopt. Pirmās rozes lielās mājas galā jau sasniegušas rožu koku apmērus. Tāpat jāpiemin profesors A. Apinis, kas bija liels stādu un puķu mīlotājs un, ierodoties mājā, veda līdz kādu interesantu stādu, J. Āpša iestādīja pirmos upeņu un ērkšķogu krūmus, Ksenija Bidiņa, A. Zeps, V. Ābele, A. Ozoliņš un daudzi citi no saviem dārziem iestādīja ziemciešu puķes. Daudz pavasaļa un citas puķes vestas no tuvākā meža vai kaimiņu dārziem. Tā pakāpeniski veidojās tagadējās puķu dobes un sakņu dārzs, un neviens vien mājas viesis savukārt ir saņēmis kādu stādu iestādīšanai savā dārzā.

Vecie ļaudis ēdamistabā 1975. gadā.

The residents in the dining room, 1975.

Daudzas vasaras no vietas dārznieki, īpaši Jēkabs Tavors, pūlējās ar lielu ķirbju audzēšanu un, ieejot dārzā, mums priecīgi raudzījās pretim starp treknām lapām lieli ķirbji ar iegriestiem uzrakstiem: „Almelijas prieks”, „LNPL”, „DVF valde” vai kāda iemītnieka vārdā nosaukts. Ķirbju pietika visai ziemas sezonai. Tāpat bija ar citām saknēm un dārzeņiem, īpaši kāpostiem, salātiem, vaska pupiņām, sīpoliem, melnajiem rutkiem un citiem, kas ļoti noderēja kopgaldam. Pagrabā ikgadus stāvēja daudzas mucas skābēto kāpostu un citi sakņu krājumi un plauktos ievārijumu podi un ābolu kastes.

Citus gadus dārznieks Jānis Aprups blakus dārzeņiem cītīgi audzēja košas puķes, kas līdz vēlam rudenim iepriecināja acis ar savu krāsu bagātību, V. Ķeņģis rūpīgi kopa košo ģerāniju podu rindu lielās mājas priekšā un A. Apinis asteru un dāliju dobes. Visiem dārzkopjiem neatsverams palīgs bija Pēterītis Soika, kas nevērojot nelabvēlīgus laika apstākļus vai spiedošo karstumu, rūpīgi un apzinīgi raka un tīrīja dobes un celiņus, izplāva krūmājos nātras un stūma smagas ķerras no dārza uz pagrabu.

Pēdējos gados iemītnieku bloka mājas pagalmā ierīkoja zālāja laukumu ar dažām puķu dobēm. Katrs iemītnieks, kas vēlējās, vienmēr varēja saņemt no mājas kādu zemes gabaliņu savai personīgai vajadzībai zemeņu, iemīlotu sakņu vai puķu audzēšanai. Tie, kas spēja savu zemes gabaliņu apkopt, to cītīgi darīja, cenšoties pārspēt cits citu ar īpatnību un košumu. Viscītīgākā sava zemes stūrīša apkopšanā bija Amilda S., kas ar lielu piepūli apgādāja savas dobes ar kompostu un citiem augšanu veicinošiem līdzekļiem un katru rītu noliekusies nepacietīgi vēroja katra stāda uzdīgšanu un augšanu. Jāmin arī J. Pētersons ar puķu zirnīšu un asteru dobēm, E. Kasvante ar lieliem saules puķu stādiem, „Zaļo pirkstu” īpašniece Anete Eigenfelde un citi. Tomēr viskošāk ziedēja Jāņa Mūrnieka rožu krūmu lauks, kas, ar lielu izpratni audzēts un kopts, sagādāja prieku nevien mājas iemītniekiem, bet no tā stādus dāvāja vai pārdeva citiem rožu mīļotājiem. Ievērojamu vietu dārzā ieņem pirms 17 gadiem iestādītais ozola kociņš, ko atveda no Latvijā iegūtās zīles izdīgušā stāda. Tagad tas jau sasniedzis prāva, stalta ozola apmērus tā saucamās „ārsta mājas” zālājā. Tam nozīmē līdzīgs ir cits ozols, kas 1982. gada 7. jūlijā iestādīts lielās mājas priekšā, ilggadīgajam mājas pārzinim J. Skujevicam par godu viņa 90.

Caklā rokdarbnieces 1968. gadā gatavojas izstādei; no kreisās: K. Burberga, M. Keņģe, K. Āboliņa, N. Vilciņa, P. Rutenberga. Iztrūkst E. Silarāja, A. Gailis, A. Ciekurs, M. Trēde un M. Markitante.

The Home's needlewomen preparing for an exhibition in 1968.

dzimšanas dienā. Šie koki aug, kuplos un liecinās citām paaudzēm par latviešu klātieni šajā mājā.

Īsinādamas laiku, vairākas iemītnieces ir čaklas rokdarbu darinātājas, šujot spilvenus, adot un tamborējot cimodus, jakas un citus priekšmetus, kuņus nodod mājas izdaiļošanai, loterijām, vietējām izstādēm, Ziemsvētku tirdziņam vai citur pārdošanai. Te jāmin cītīgākās rokdarbnieces P. Rutenberga, A. Ciekure, K. Burberga, N. Vilciņa, E. Silarāja, A. Gaile, M. Markitante, A. Rone, A. Karlsonē un citas. Atbraucēji labprāt apciemo šīs rokdarbnieces, lai iegādātos kādu dāvanu tuviniekiem vai mājas izdaiļošanai sev. Kādas lielas Zemgales mājas saimniece neatlaidīgi adīja no līdzatvestās pašu mājas aitu vilnas zeķes un cimodus, lai būtu gatava, atgriežoties dzimtajās mājās, adīto sadalīt gājējiem un ganiņiem, kā tas dzimtenē bija parasts. Tik ļoti viņa ticēja atgriešanās iespējai Latvijā. Tagad sirmā lauksaimniece un dažas citas rokdarbnieces atdusas svešas zemes smiltājā Almelijas ciema kapsētā vai citur, nesagaidījušas atgriešanos savās mājās dzimtenē.

Ar 1963. gadu vairākus gadus no vietas Latviešu mājas rokdarbnieces piedalījās ar saviem darbiem angļu vecākās paaudzes labklājības komitejas (Community Council Old Peoples Welfare Committee) rīkotajās rokdarbu izstādēs Herefordā. Izstāžu nolūks bija rādīt jaunākai paaudzei, ko viņu mātes un vecās mātes ar savu uzņēmību, pacietību, māku un darba mīlestību var arī pieticīgos apstākļos blakus ikdienas pienākumiem veikt, mudinot jaunākās sekot šim piemēram. Pirmajā izstādē piedalījās starp 400 dalībniecēm arī 8 latviešu rokdarbnieces. Latviešu sieviešu rūpīgi paveiktie darbi, īpatnējie latviskie raksti un krāsu salikums izpelnījās izstādes rīkotāju un apmeklētāju ievēribu un atzinību, un mūsu rokdarbnieces saņēma vairākas godalgas, uzslavas rakstus, pasūtījumus un aicinājumus arī turpmāk piedalīties. To viņas arī darija, dodot savus darbus vairākām apkārtnē un mājā rīkotām izstādēm. Kādu laiku mājā ieradās apgabala labklājības darbinieces apmācīt sievietes un arī dažus vīriešus rokdarbos, apgādājot vajadzīgos materiālus. Vīriešu atsaucība šādām apmācībām bija atturīga. Viņi labprātāk nodevās kāršu un citām spēlēm, futbola kuponu izpildīšanai, un kad mājā uzstādīja spēļu aparātu, isināja laiku izmēģinot laimi pie tā. Daži bija atturīgi arī šādās spēlēs, labprāt nodevās televīzijas skatīšanai un lasīšanai. Visus mūs uzjautrināja ilggadīgais mājas iemītņieks un darbinieks Pēteris Leimanis, kas ar saviem īpatnējiem izteicieniem un jokiem smidināja citus, tā ienesot jautrību ikdienā un arī nopietnās darba gaitās.

Liels košums un pievilcība ir romantiskajam ezeriņam, kuŗā sākuma gados bija ļoti daudz asaru un citu zivju, ko mājas vadība vēl papildināja, ielaižot ezerā zivju mazulus. Pats mājas pārzinis un daži vīrieši aizrautīgi nodevās maksšķerēšanas sportam, pacietīgi pavadot pie ezera gaŗas agra rīta un vēlas vakara stundas, kam reti piebiedrojās dažas sievietes. Visi ar lielu interesi un sasprindzinātību vēroja maksšķerņiekus lēni soļojam mājup un iegriežamies virtuvē, zilējot, cik liels loms ir zivju darbā. Kādu laiku mājinieki zvejoja ar tīkliem, bet to ātri pārtrauca zivju saudzēšanas labad. Labi atmiņā kāda barga ziemas diena, kad maksšķerņieki izkala caur biezo ledus kārtu āliņģus un sāka žibulēt, ar prieku metot spaiņos prāvo asaru lomu. Tas atkārtojās vairākas reizes. Kas tās bija par lieliskām zivju tīrīšanas talkām! Visiem garšoja kopgaldā pasniegtie ceptie asari vai lieliskās zivju zupas. Bieži netālu no lielās mājas krūmājā

Mājas pārzinis 1956. gadā pārrauga bites; palīgi J. Rubenis un L. Zauere.

The manager supervising the bees in 1956.

redzēja pacelamies dūmu strūkliņu, norādot, ka vīrieši darbojas ap zivju vai zušu žāvējamo kasti. Ar laiku zivju daudzums pašu ezerā mazinājās, cītīgos makšķerniekus sāka nospiegt gadu nasta, un tikai nedaudzi iemītņieki, vasarnieki un jaunieši turpina veco tradīciju. Daudzi neapmierinājas ar mierīgo makšķerēšanu vietējā ezeriņā, bet izmanto apkārtējās upes un ezerus lielāku lomu vilkšanai. Šādu iespēju Almelijas apkārtnē ir daudz.

Mājas ezeriņš vilina katrā dienas vai gada laikā. Tie, kas nendarbojas ar makšķerēšanu, labprāt aizstaigā līdz ezeriņam, baro pīles, pasauļojas ūdens malā, izpeldās, pabraukā ar laivu vai pasapņo, vērojot mainīgo un dzīvo ūdens līmeni.

Savā laikā ezeru ilgus gadus pārvaldīja lielu, baltu gulbju pāris, ko nokristījām par Pēteri un Margrietu. Viņi draudzīgi apsveica katru atnācēju, lepni paceltām galvām stalti piepeldēja krastam un, ja nesagaidīja pretimnācību, nikni ieknieba stilbos. Gulbju pāris atlaidās katru pavasari, pret katru citu putnu pāri sīvi aizstāvēja savas tiesības uz ligzdas vietu un izperēja mazuļus, kas sākumā pelēki un neizskatīgi, riņķoja līdz saviem baltajiem vecākiem. Gulbjus visi ļoti lutināja un baroja. Rudenī, kad lielā vasarnieku un bērnu kņada pie ezera bija norimusi, gulbju pāris, omulīgi čāpojot, veda savu saimi pāri zālājam uz lielo māju, atgādinot savu klātieni un piederību mājas dzīvē. Vēlā rudenī viņi šķīrās, lai pavasarī mājas iemītnieki tos atkal apsveiktu, priecīgi vēstot cits citam: „Gulbji ir atkal klāt!” Tas nozīmēja vasaras sezonas iestāšanos.

Gulbju saimes galva Pēteris ar savu pulciņu Almēlijas ezeriņā mitinājās no 1953. līdz 1976. gadam.

Peter with his family. There were swans on the lake until 1976.

Gulbju saime ezeriņā.

Swans on the lake.

Gulbjiem lielu nepatiku sagādāja vēlāk ezerā ielaistās laivas, kas traucēja viņu kustības. Arī ar lielo piļu baru tiem nereti izcēlās sīvas cīņas. Bet iemitniekiem laivu ielaišana ezerā sagādāja lielu prieku, it īpaši pirmā laiva ar skaisto vārdu „Spīdoliņa”. Spīdoliņas ceļš līdz Latviešu mājai bija ļoti garš un sarežģīts. Jauko laiviņu kapteinis Sleja ar savu kuģa komandu bija atraduši Afrikas piekrastes ūdeņos, saposuši nodošanai kā dāvinājumu Latviešu mājai un ar savu kuģi „Spīdola”, iebraucot Anglijā, izlikuši krastā Barijas ostā. To vēlāk ar piedzīvojumiem bagātā braucienā no ostas uz māju atveda trīs uzņēmīgi mājas labvēļi J. Veiss, A. Mālers un Dž. Harlamovs, pavadīdami ceļā vairā nekā 14 stundas un nobraucot pāri par 400 jūdžu. Šādam braucienam vajadzēja daudz uzņēmības un drosmes. Tas notika tā: Kādā vēlā novembra vakarā atskan tālruna zvans un seko ziņojums: „Mēs esam ceļā uz Latviešu māju. Varēsim ierasties tikai vēl vakarā, jo sabojājusies auto rokas bremze, jābrauc lēnām, jo vedam „Spīdoliņu”. — Un tiešām. Pēc vairākām stundām no ciema puses tuvojās dīvains brauciens, mazais Hilmaņa „Husky” auto ar augstu virsbūvi, kas vēlāk izrādījās uz

jumta piestiprināta ap 12 pēdu gara un 5 pēdu plata laiva, garaajā ceļā pielijusi un sniega pieputināta, ar dižo uzrakstu „Spīdoliņa”. Atbraucēji priecīgi stāsta: „Bet tad atvedām gan laimīgi galā un mašīnas jumts arī nav iedragāts. Sākumā domājām, ka atvešanu nepaveiksim, kad ieraudzījām plato laivu pirmo reizi atvērtās šķūnīša durvīs Barijas ostā. Arī iezemieši pārgudri sminēja un neticīgi raudzījā uz mazo mašīnu. Tomēr negribējām būt velti braukuši tālo ceļu gabalu un tā nolēmām pamēģināt. Seši vīri sasparojāmies, uzcēlām un piestiprinājām laiviņu uz mašīnas jumta. Iezemieši ātri vien izklīda, lai nebūtu klāt pie varbūtējās neveiksmes, kad uzsāksim braucienu. Sākumā ar mazām šaubām, bet vēlāk ar lielāku pašāvību devāmies ceļā, nevērojot

Siena talka 1973. gadā; no kreisās: Pēteris Soika, Karlsons, Pēteris Avotiņš, Eduards Rūja, Elizabete Silarāja, Voldemārs Ķeņģis.

Hay-making in 1973.

Makšķernieki ar Almelijas ezeriņā iegūto zivju lomu. Zivju mazulus ezeriņā ielaida mājas pārzinis J. Skujevics.

A catch from the lake.

izbrīnas pilnos iedzīvotāju un neuzticīgos kārtībnieku skatus. Un tu nu mēs esam.” „Spīdoliņa” līdz pavasarim atpūtās no gaŗā ceļojuma, piespiedusi platos sānus pie palieveņa sienas. Vasarā mājas ļaudis, vasarnieki un bērni pacietīgi gaidīja savu rindu, lai vizinātos laiviņā. Ar laiku arī gulbju pāris noslēdza draudzību ar jauko laivu. Vēlāk „Spīdoliņai” piebiedrojās vēl citas, pašu iegādātas vai Halifaksas tautiešu dāvinātas laivas, bet pirmā bija visvairāk iemīļota. Ar laiku tā nolietojās. Arī gulbju pāris, tāpat kā visi dzīvi radījumi, mums par lielu nožēlu nobeidzās, un citi vairs vietā neatlaidās.

Vairāki iemītnieki, īpaši sievietes, bija lielas putnu mīļotājas un tos cītīgi baroja. Mums visiem prātā Cekuliņu Klāra, kuŗu, nevērojot aukstu un lietainu laiku, varēja sastapt, rīta gaismīņai svīstot, vai vēlu vakarā mājas priekšā, barojot savus putnus, uzmanīgi vērojot, lai katras sugas putns saņemtu īpaši viņam domāto barību, dažādu šķīru biskvitus, maizes garozas vai mikstumu. Ieraudzījuši savu barotāju, putni salaidās bariem un droši pulcējās ap savu

Vasarnieki zivju tīrīšanas talkā 1958. gadā. Pa labi stāv LNPL revīzijas komisijas priekšsēdis A. Bulle un A. Strazdiņš.

Guests scaling fish in 1958.

gādnieci, aizlidojot tikai citiem tuvojoties. Klārai viņas istabā bija vesela putnu barības rūpniecība, jo viņa mēdza pašas iegādāto barību rūpīgi sagatavot un sasmalcināt. Sevišķi uzmanīgi viņa apgādāja putnus aukstā ziemas laikā, attīrot ēdināšanas vietas no uzsnigušā sniega, kas dažkārt nebija tik viegli. Bet kādā aukstā ziemas dienā viņa paslīdēja un krītot pārļauza gūžas kaulu. Nu viņa bija jāievieto slimnīcā, no kurienes vairs nepārnāca. Vēl beidzamajā dienā viņas jautājums bija: „Kas baro manus putniņus?” Putnu barošanu turpināja citi, vairāk vīrieši, gan ne tik lielos apmēros, kā arī iekārtojot ērtākas barošanas vietas uz galdiem vai putnu būros. Mājā nebija atļauts turēt suņus un kaķus, kas kopdzīvē varēja radīt pārpratumus un nepatīkšanas. Tomēr izņēmuma gadījumā īsu laiku mājai bija liels pelēks runcis vārdā „Bricka”, kas drīz, pārāk laipnu siržu ēdināts, bija tā pārbarots, ka peles un žurkas varēja tam mierīgi dancot priekšā, runcim slinki pablisinot acis.

Šajā zemē ziemas ar sniegu ir retums, bet tomēr dažus gadus tādas sākumā ar prieku vērojām un vēlāk ar bažām pārdzīvojām. Tā tas notika 1963. gadā un arī dažus gadus pirms tam. Tad beidzamā Ziemsvētku dienā sāka snigt. Balta sniega kārtā pārklāja laukus, kokus un krūmus, radot mums tik pazīstamus un sirdij tuvus ziemas skatus, atgādinot dzimtenes ainavas. Iestājās klusas ziemas dienas. Retie Ziemsvētku viesi aizbrauca. Katrs iemītnieks ievilkās savā stūrī un meklēja siltāku vietu, pa logu vērojot skaisto ziemas ainavu. Kas gan Latvijā nepazīst labsajūtu, kas apņem no sniegotas āres ienācēju siltā istabā, nopurinot sniegu no apģērba un apaviem, sildot sastingušās rokas pie gaišas, sprēgājošas uguns liesmas vai silta mūrīša. Bet sals turpinājās, un sniģšana neapstājās. Ar katru dienu sniega kārtā kļuva biezāka, sacēlās puteņi un sniega kupenas aizsprostoja ceļu uz ārpusauli. Šīs zemes motorizētie satiksmes

Kartupeļu talka 1966. gada septembrī; no kreisās: Oto Grims, Edmunds Kalniņš, Anete Eigenfelde, Alise Pumpīte, Vilis Miķelsons, Jānis Keruss, Lidija Vikse, Karlīne Burberga, Anna Jaunbrālis, Janis Skujevics.

Picking potatoes in 1966.

lidzekļi nav piemēroti šādiem ceļiem un nespēj izlaust ceļu caur sniega kalniem. Bijām iesniguši, un velti bija gaidīt uz pastnieku un preču piegādātāju. Aizsala ūdens caurules, un gādīgais saimnieks nemitīgi staigāja ar lodlampu no vienas aizsalušās vietas uz otru. Katru rītu mājas ceļi bija jāattīra. Tikai uzņēmīgs kājnieks varēja lēni, soli pa solim aizbrist līdz vārtsarga mājiņai un lielākam ceļam, vai aiziet līdz tuvākajam miestīnam. Labi, ka mājā bija lieli pārtikas krājumi, pašu ievārījums, saknes, vistas un olas, amerikāņu dāvātais piens pulveris un siers. Kad šāda iesnigšana turpinājās jau vairākas nedēļas, saimnieks teica: „Cik labi būtu, ja mums būtu savs zirdziņš un viegla kamanas, kā savā laikā Latvijā!” Kad beidzot sniegs sāka kust, draudēja jauni sarežģījumi no plūdiem, un visi ilgojāmies siltas pavasara vēsmas un karstas, sausas vasaras. Līdzīga aizsnigšana atkārtojās bargajā 1982. gada ziemā, bet daudz īsāku laiku. Tomēr dažī koki, košuma krūmi un pat izturīgie kadiķi ļoti cieta bargajā salā un bija jāizcērt. Vēl paies ilgs laiks, līdz sala nodarītos postījumus aizstās citi zaļumi.

Kāpostu skābēšanu veic P. Soika, J. Veiss un V. Ķeņģis.

Pickling cabbage.

Latviešu mājas 25 gadus atzīmējot, izlozēja mājas rokdarbnieču darinātos tautiskos spilvenus, katru vienam darbības gadam. Uzņēmumā spilvenu laimētāji, starp kuriem bija pašvaldības darbniece Džūna Kartere (Carter), māc. Vitakers, E. Zepe, I. Ozola, virspriesteris A. Černejs, J. Kešāne, pltn. O. Meija, prof. A. Apinis ar dzīves biedri.

On the 25th anniversary of the Home 25 cushions made by the Home's needlewomen were raffled. Pictured here are some of the winners.

Pirmajos desmit gados mājā pieredzēti arī vairākkārtēji ūdens plūdi. Pirmo reizi plūdi mūs pārsteidza kādā vēlā vakarā, kad uz pavasara pusi tā gada lielle sniega kalni strauji sāka kust. Lielas ūdens straumes no tuvējā mežiņa izskaloja mājas ceļus, pārpludināja zāļu laukumus, puķu dobes, zemeņu un sakņu dārzus un ar lielu spēku laužās mājas iekšējos pagalmos, pāri zemajiem sliekšņiem priekšnamos, koridoros, ēdamistabā un zālē. Kad atskanēja izbīļu sauciens: „Palīgā. Ūdens pārpludina lielo māju!”, spēcīgākie mājas ļaudis ūdens zābakos, apbruņojušies slotām un dažādiem traukiem, draudzīgā talkā cīnījās ar ūdens straumēm, attīrot notekas, aizsprostojot durvis un izsmelot ūdeni un dubļus no telpām. Bija jāveic liels darbs, līdz vecajās ēkās salaboja plūdu radītos bojājumus.

Baltijas sievešu organizāciju Londonā rīkotais Ziemsvētku tirdziņš kopš 1953. gada latviešu novietnes atlikumu nodod Latviešu mājai. Uzņēmumā latviešu novietnes darbinieces 1979. gadā; no labās: M.A. Zariņa, M. Pakalne, latviešu novietnes organizētājas M. Ķeņģe un H. Zariņa, R. Krūmiņa, L. Janga, Ž. Vestheuzere, E. Millere.

A Christmas bazaar is organised annually in London by the Joint Committee of Estonian, Latvian and Lithuanian Women's Organisations. The profits from the Latvian stand are donated to the Home.

Pēc vairākiem šādiem negadījumiem Herefordas pašvaldība pār-
kārtēja ūdens notekas, un plūdu briesmas bija novērstas.

Mājā un tuvākajā apkārtnē ir daudz skaistu, ērtu un klusu
pastaigas vietu, kuŗas mājas iemītnieki un atbraucēji izmanto.
Īsākām pastaigām izlieto aizvēja takas apkārt mājai līdz tuvākā
kaimiņa dārzniecībai, ilgākām pastaigām — iebraucamo ceļu līdz
pasta kastītei pie vārtsarga mājiņas, otram ezeriņam vai Almelijas
ciemam, kad turp iet uz pastu, veikalu vai krodziņu. Pirmo gadu
mājas iemītnieki un atbraucēji atceras skaisto, lielo ozolu gatvi, kas
veda uz māju. Ozolus, mums par lielu nožēlu, pašvaldība
vēlāk nocirta un izmantoja kā lietas kokus, par kuŗiem maksāja lielu

naudu. Tagad, pa ceļu ejot, staigātāji var vērot labi koptās govīs, aitas un pavasaros daudzos jērus, kas ganās treknas zāles aplokos. Par tiem sevišķi priecājas bērni un bijušie laucinieki. Daudz staigātāju uz ceļa var sastapt jaukās, saulainās dienās, kad priekšā skaidri saskatāma apkārtnes ieleja ar Velsas kalnu grēdu tālumā. Staigātāji, klusēdami vai jautri tērzējot, pa vienam, pāros vai pulciņā, ar patiku ieelpo svaigo gaisu un vēro skaisto apkārtni mainīgos gada laikos. Kopā staigājot, ir slēgta viena otra draudzība un starp mājas iemītniekiem divas laulības.

Mājas darbinieki un viesi 1980. gadā izvadot bijušo mājas pārzini T. Strelertu; no kreisās: A. Abakuks, P. Higgins, mājas pārzinis J. Veperis, dzejniece V. Strēlerte-Johansone, labklājības departamenta vadītājs J. Peidžs (Page), M. Keņģis, N. Bisenieks, labklājības departamenta darbinieks D. Grīns (Green).

Latvian friends together with members of the Social Services Department after the funeral of Teodors Strelerts in 1980. From the left: A. Abakuks, P. Higgins, J. Veperis (manager), V. Strēlerte-Johansone (poet, Mr Strelerts' sister), J. Page, M. Keņģis, N. Bisenieks, D. Green.

Pa retam pa ceļu aizribo preču piegādātāju, pastnieka, apmeklētāju, tuvākā veikaliņa vai citi spēka rati. Veikaliņa autobuss rēgulāri iegriežās mājā divas reizes nedēļā noteiktos laikos, tā aiztaupot iemītniekiem ceļu uz ciemu vai pilsētu sīku vajadzību iegādei. Pēdējos gados mājai iegādātais minibuss vajadzības gadījumā aizvizina pircējus uz tuvāko pilsētiņu Kingtonu vai apgabala galvas pilsētu Herefordu un braucējus uz staciju. Mazu satraukumu un skumju prātu rada mājā iebraukušie ambulances rati, kas aizved vai atved slimojošos iemītniekus uz ārstu pārbaudēm vai ievietošanai ilgākam vai īsakam laikam apkārtējās slimnīcās.

Pa šo ceļu aizved arī uz tuvo ciema kapsētu vai krematoriju Herefordā iemītniekus, kas šķīrušies no mums uz mūžu. Līdz 1983. gadam tā aizgājuši 93 tautieši, no tiem 41 sieviete un 52 vīrieši, Latviešu mājas iemītnieki vai vasarnieki. No tiem Almelijas ciema kapsētā glabāti 35 un 13 viņu pelnu urnas. Citi glabāti Herefordas krematorijas piemiņas dārzā vai citās vietās: Brukvudā, Lesterā, Notinghamā, Bradfordā, Kārdifā, Vusterē, Svonsijā un citur.

Par kapu apkopšanu ciema kapsētā gādā mājas darbinieki ar brīvprātīgu talcinieku un mirušo tuvinieku palīdzību. Kapi tiek gādīgi greznoti ziediem vairākas reizes gadā nacionālos un baznīcas svētkos vai arī kādā piemiņas dienā. Gaŗo piemiņas plākšņu rindu aizmugurē grezno sarkanbaltsarkano rožu sēta.

Tā Latviešu mājā Almelijā norit tās iemītnieku dzīves novakare, līdzīgi citu latviešu mītņu iemītnieku dzīvei.

Latviešu mājas iemītnieku kapu rindas Almelijas ciema kapsētā.

Rows of Latvian gravestones in Almeley churchyard.

LNPL prezidija priekšsēdis atklāj Latviešu mājas 30 gadu darba svētkus 1983. gada 16. jūlijā. Pa labi rīcības komitejas priekšsēdis Kr. Līģers.

A. Abakuks, Chairman of the Latvian National Council, opening the celebration of the 30th anniversary of the Home on 16 July 1983.

Dr. O. Lūsis runā Latviešu mājas 30 gadu svētkos 1983. gada 17. jūlijā.

Dr O. Lūsis speaking at the 30th anniversary celebration.

ZIŅAS PAR LATVIEŠU MĀJAS IEMĪTNIEKIEM (sākot ar 1953. — 1983. g. ieskaitot)

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas		
		datums	vieta	
1953. g.				
Hochbergs, Jānis	6.7.	14.8.1897.	Vecatē	m. 30.7.1961.
Brunners, Adolfs	5.9.	31.7.1911.	Subatē	m. 16.6.1979.
Baurs, Kārlis	nov.	25.2.1907.	Mālpils pag.	m. 5.8.1954.
Rozenflints, Juris	22.11.	12.12.1903.	Vaiņodē	Māju atstāja 1954. g. nov. m. 15.5.1979. (Straumēnos)
Leitis, Luīze dz. Zeilerts	dec.	25.8.1887.	Rīgā	m. 5.3.1968. Kingsvudā
Birznieks, Fricis	2.11.			(Pašu uzņēmums (1954. g. vīstkopībā, (vēlāk dārzniecībā
Birznieks, Anna	2.11.			(Pašu uzņēmums (vīstkopībā, vēlāk (zemeņu audzēšanā. (Ar 1983. g. pārnāk (mājā par iemītniekiem
Fridenbergs, Kārlis	2.11.			
Fridenbergs, Elza	2.11.			
1954. g.				
Lūsis, Elmārs	2.1.	20.7.1912.	Alojā	m. 21.7.1970.
Kalniņš, Edmunds	16.1.	26.10.1922.	Grundzāles pag.	
Stikans, Emīlija dz. Danbergs	febr.	1.1.1892.		Aizgāja uz Bradfordu 1957. g. m. 25.10.1959.
Ariņš, Voldemārs	5.3.	25.2.1906.	Krustpils apr.	m. 9.2.1965. Burghilā.
Kļavenieks, Jūlija dz. Pleike	12.3.	21.4.1895.	Grobiņā	m. 28.9.1955.
Kalniņš, Jānis	16.3.	30.7.1894.	Mārcienā	m. 18.1.1961.
Jurģis-Jurģītis, Aleksandris	19.3.	22.5.1906.		Aizgāja no Almelijas 1955. g.
Balodis, Fredis	29.3.	15.11.1925.	Lauberē	m. 6.12.1961.
Pupuriņš, Otilija	nov.	13.1.1895.	Liezeres pag.	m. 5.2.1955.
Skujevics, Jānis	2.1.	7.7.1892.	Tervetes „Tišās”	

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas		
		datums	vieta	
Rubenis, Jānis	janv.	16.11.1908.	Dignājas pag.	Aizgāja no mājas citā darbā 1956. g. m. 18.9.1977. Straumēnos
Cekuliņš, Klāra	10.1.	15.12.1891.	Lauros	m. 3.5.1979.
Strazdiņš, Mārtiņš	1.3.	15.1.1926.		Aizgāja darbā uz Bedfordu 1956. g.
Tutass, Jānis	25.3.	16.7.1879.	Neiburgā, Vācijā.	15.12.1956.
Tutass, Ženija dz. Kažus	25.3.	1.12.1883.	Pampalē	Aizgāja uz Lidsu 1965. g. m. 1979.
Ķeņģis, Voldemars	30.3.	22.8.1897.	Rencēnos	
Ķeņģis, Marija dz. Ozoliņš	30.3.	28.3.1905.	Bauņu pag.	
Šteins, Marija dz. Smiltiņš	26.4.	18.10.1978.	Rīgā	m. 2.2.1963. Bromjardā
Zauers, Lizete dz. Vitte	26.4.	25.5.1879.	Sņikerē	m. 9.1.1964.
Ciekurs, Anna dz. Bērziņš	1.5.	4.9.1881.	Slokā	m. 1.3.1976. (94 g. vecumā)
Gailis, Arvids	maijā			Aizgāja no mājas rudenī
Gribusts, Anna dz. Augliņš	maijā	14.2.1897.	Kaimē, Lietuvā	m. 26.9.1962.
Ronis, Alma dz. Narbs	6.9.	8.2.1890.	Aucē	m. 16.5.1965.
Lapiņš, Andris	2.10.	14.12.1944.	Vācijā	1959. g. aizgāja uz Lucton vidusskolu.
Reinholds, Antonija dz. Jēgers	5.10.	17.9.1878.	Rīgā	m. 23.8.1960.
Uijerts, Jānis	7.10.	25.4.1872.	Rīgā	m. 25.4.1959. Burghilā
Uijerts, Marija dz. Kronbergs	7.10.	22.9.1878.	Matkulē	m. 16.12.1964.
Burbergs, Karlīne dz. Lācis	19.12.	13.12.1892.	Mazsalacā	m. 27.4.1983.

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas		
		datums	vieta	
Tuķens, Kārlis	jūnijā	22.2.1924.		Pārgāja darbā uz Birminghamu 1957. g. m. 21.5.1957.
Palmanis, Marta dz. Lazdiņš	15.9.	10.10.1882.	Rankā	m. 22.12.1958.
Mūrnieks, Jevdokija dz. Niščenko	1.10.	1.3.1902.	Krievijā	Aizbrauca uz Ameriku 1958. g. jūlijā
1957. g.				
Mednis, Ferdinands	14.9.	21.2.1892.	Rīgā	m. 17.9.1960.
Smurģis, Minna dz. Sirlaks		8.3.1866.	Cēsis	m. 17.1.1958. Burghilā
1958. g.				
Strelevics, Anna	16.3.	2.3.1895.	Liepājā	m. 11.7.1968.
Zariņš, Oskars	17.5.	16.9.1888.	Gaujienā	m. 23.4.1967. Redhilā
Kosītis, Jānis	19.5.	23.11.1890.	Salacā	m. 14.11.1959.
Ūdritis, Ernests	27.9.	5.10.1918.	Birzules pag.	m. 8.4.1962. Burghilā
Āboliņš, Karlīne dz. Ķīmen	sept.	14.2.1888.	Siguldā	(Uz slimnīcu 1979.) m. 17.8.1982. Kingsvudā
Leimanis, Pēteris	2.10.	12.4.1895.	Baiskalnē	m. 7.1.1975.
1959. g.				
Gulbis, Jānis	31.1.	2.7.1886.	Limbāžos	m. 30.1.1968.
Eigenfelds, Kristaps	16.5.	4.3.1893.	Zaļeniekos	m. 12.5.1963.
Eigenfelds, Anete dz. Zakovics	16.5.	8.9.1895.	Bukašos	m. 11.5.1983.
Dobelis, Žanis	20.5.	8.5.1894.	Bauskā	m. 13.2.1973.
Dobelis, Katrīna dz. Sulcs	20.5.	24.6.1893.	Krūtes pag.	m. 15.7.1974.
Hibe, Oskars	maijā	24.12.1900.		Pārcēlās uz Birminghamu 1961. g. m. 17.6.1963.

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas datums	vieta	
Apinis, Jānis	24.11.	20.9.1898.		Aizbrauca no mājas 6.1.1962.
Lūsis, Arturs	nov.	17.8.1921.	Pālē	m. 30.5.1963.
Gulbis, Aleksandra dz. Zalcmanis	15.12.	18.7.1910.	Rīgā	
1960. g.				
Vilciņš, Natalija dz. Sūmanis	29.3.	5.5.1893	Vecmoku pag.	m. 15.12.1980.
Ducmanis, Alvīne dz. Ronesals	21.10.	21.4.1898.	Rīgā	m. 3.8.1968. Burghilā
1961. g.				
Rutenbergs, Pauline dz. Bezdags	28.2.	5.12.1891.		m. 1.7.1971.
Bulis, Verners	24.10.	6.8.1925.	Jaunlaicēnē	Pārcēlās uz Sue Ryder invalidu mitni Donkasterā 1967. g.
1962. g.				
Zellis, Aleksandris	febr.	9.10.1906.	Jelgavā	Pārcēlās uz Lesteri. m. 7.8.1962.
Missa, Aleksejs	25.6.	14.3.1896.		Pārcēlās uz Lesteri 18.12.1962.
Ērglis, Aleksandris	aug.	5.5.1906.	Rīgā	m. 19.2.1964. Burghilā
Asaritis, Arturs	5.10.	5.3.1897.	Zaubes pag.	m. 9.9.1981.
Mūrnieks, Jānis	14.10.	11.7.1923.	Islices pag.	Pārcēlās uz dzīvi Herefordā 1977. g. novembrī
Gailis, Anastasija dz. Gubanov	16.10.	23.12.1901.	Maskavā	
1963. g.				
Piebalgs, Hermanis	1.1.	26.3.1899.	Lietuvā	m. 21.10.1979. Kingsvudā

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas		
		datums	vieta	
Cirponis, Jānis	1.2.	16.2.1901.		Pārcēlās citā darbā 31.8.1964. m. 1973. g. Korbijā.
Cirponis, Aino	1.2.	17.6.1920.	Igaunijā	Pārcēlās citā darbā 1964. g.
Ulrichs, Lidija	6.4.	20.5.1898.	Rīgā	m. 26.12.1969.
Auziņš, Marta dz. Benze	1.10.	16.7.1886.	Rīgā	Pārcēlās uz Derbiju 1966. g. m. 4.3.1969.
Goba, Karline dz. Verovkina	12.10.	31.1.1893.	Burtņiekos	Pārcēlās uz Birming- hamu 17.2.1967. m. 20.1.1975.
Miķelsons, Vilis	20.10.	13.5.1913.	Stendes pag.	
Trēde, Marianna dz. Bukalders	24.11.	6.6.1886.	Jaunlaicēnē	m. 4.7.1978.
Grimms, Otto	6.1.	25.12.1895.	Siguldā	m. 10.1.1974
Jaunbrālis, Anna dz. Ivanovs	7.3.	6.12.1899.	Rīgā	m. 3.4.1969.
Soika, Pēteris	25.4.	15.1.1924.	Rēzeknes apr.	
Balodis, Jānis	12.5.			Pārcēlās uz Ročdāli 1965. g.
Grāmatiņš, Antons	maijā	21.4.1891.		Pārcēlās uz Londonu 1965. g. m. 16.7.1969.
Strazdiņš, Arvids	20.8.	14.7.1899.	Piebalgā	m. 23.11.1966.
Blūms, Kurts	aug.	13.9.1903.		Pārcēlās uz Londonu 1965. g.
Vikse, Lidija dz. Sep	11.10.	7.1.1889.	Aderkašos	m. 30.3.1973. Lutonā
Kasvants, Elizabete dz. Platups	12.10.	5.2.1887.	Krievijā	m. 14.3.1968.
		1965. g.		
Keruss, Jānis	25.4.	22.12.1899.	Dobeles pag.	m. 22.11.1973.
Pumpītis, Alise dz. Dumpe	9.5.	15.12.1900.	Rīgā	

Ieradās Almelijā		Dzimšanas datums vieta		
Pumpītis, Daumants		11.8.1924.	Alūksnē	m. 2.6.1978. Birminghamā
Pētersons, Irma	20.10.	4.11.1892.	Rīgā	m. 4.10.1966.
Mellakauls, Augusts	nov.	11.12.1888.	Rīgā	Pārcēlās uz Notinghamu 1966. g. m. 9.3.1970.
1966. g.				
Šteins, Amilda	2.4.	26.3.1900.	Rīgā	
Silarājs, Elizabete dz. Freimanis	maiņa	25.2.1901.	Ceraukstes pag.	
Lūsis, Jēkabs	5.11.	18.1.1900.	Taurupē	m. 13.5.1979.
1967. g.				
Sakars, Roberts	4.2.	1.6.1921.	Rīgā	m. 12.11.1974.
Markitants, Marija	16.3.	24.4.1900.	Rīgā	
Turauskis, Kārlis	22.4.	2.4.1900.	Rīgā	m. 11.1.1973.
Vāvere, Marija dz. Valdiņš	3.9.	8.11.1896.	Mērdzenē	m. 18.9.1976.
Skurbe, Arvids	6.9.	22.10.1888.	Irlavas pag.	m. 22.3.1972.
Skurbe, Eigenija dz. Savickis	6.9.	30.12.1900.	Krievijā	m. 15.9.1980. Burghilā
1968. g.				
Jansons, Bernhards	4.9.	15.2.1901.	Ķieģeļu pag.	m. 7.5.1969.
Strelerts, Teodors	10.9.	10.4.1902.	Dobelē	m. 1.9.1981.
Strelerts, Alvīne dz. Smirnovs	10.9.	8.12.1901.	Rīgā	m. 24.3.1974.
Zakevics, Luīze dz. Krauliņš	28.10.	10.5.1899.	Svētē	m. 31.5.1971.
Kamerads, Roberts	18.12.	8.8.1898.	Rīgā	Pārcēlās uz Koventriju 1972. g. m. 23.11.1973.

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas		
		datums	vieta	
1969. g.				
Dorilis, Pēteris	26.9.	20.8.1898.	Raunā	m. 16.2.1973.
Ozoliņš-Ozols, Nikolajs	okt.	15.6.1900.	Krustpili	m. 17.4.1971.
Rence, Edite dz. Baltābols	10.11.	7.1.1908.	Kauguroš	
Tavars, Jekabs	13.12.	14.9.1901.	Jaunpils pag.	m. 13.12.1973.
1970. g.				
Kļaviņš, Jānis	3.1.	2.1.1905.	Savienē	m. 24.10.1980.
Bernans, Valdis	1.3.	7.8.1902.	Pēterpili	m. 8.10.1983.
Pētersons, Jūlijs	5.3.	7.7.1902.		m. 25.3.1974.
Runcis, Jānis		24.6.1922.	Rankā	Pārcēlās uz Sue Ryder invalidu mitni. m. 30.12.1978.
Bite, Tekla dz. Plēkšņa	12.4.	6.10.1907.	Makašēnu pag.	Pārcēlās uz „Mūsmājām” Koven- trijā, 1972. g. jūnijā.
1971. g.				
Rūja, Edvards	20.4.	24.12.1901.	Rīgā	m. 16.5.1974.
Mellis, Alberts	9.5.	3.1.1903.		Pārcēlās uz Straumēniem 1975. g.
Palejs, Maksis	6.7.	17.1.1906.		Pārcēlās uz Volverhamptonu 1971. g. sept.
Ducmanis, Kārlis	27.8.	8.5.1896.	Liepājā	m. 25.5.1972.
Lintiņš, Rudolfs	1.9.	13.4.1898.	Rīgā	m. 13.3.1977.
Birkenšteins, Jānis	11.9.	5.2.1909.	Rīgā	Aizgāja uz Burghill slimnicu 1972. g. un atgriezās Almelijā 19.4.1974.
Karļsons, Auguste dz. Avotiņš	31.10.	11.4.1895.	Kalsnavā	m. 14.10.1979. Kingsvudā

Ieradās Almelijā		Dzimšanas datums vieta		
1972. g.				
Avotiņš, Pēteris	21.7.	5.7.1907.	Odzienas pag.	
Apinis, Arnolds	19.9.	10.8.1905.	Rīgā	m. 17.8.1978.
Apinis, Irene dz. Zorgevics	19.9.	17.2.1913.	Liepājā	m. 30.3.1978.
1973. g.				
Vigups, Konstantins	martā	27.11.1907.	Latgalē	Pārcēlās uz Boltonu 1974. g. Mīris.
Martelis, Jānis	23.4.	1.6.1910.	Jelgavā	
Zeibots, Marija dz. Zaķis	6.9.	29.9.1906.	Carnikavā	m. 21.10.1976.
Birkhans, Rasma dz. Gulbis	22.9.	8.5.1919.	Limbažos	Pārcēlās uz Šveici 1978. g. oktobrī
Saltups-Szybovska, Lūcija	14.11.	21.8.1901.	Rīgā	Pārcēlās uz Herefordu 1974. g. vasarā.
1974. g.				
Pakalns, Andrejs	15.2.	28.11.1908.	Vecumnieku pag.m.	19.4.1975.
Jansons, Vladimirs	16.2.	28.6.1913.		Pārcēlās uz Londonu 1975. g. sept. Mīris 1983. g.
Ozoliņš, Lidiņa dz. Dumpis	aprīli	30.7.1906.	Padedzē	m. 26.10.1975.
Vrublevskis, Pēteris	8.6.	10.11.1900.	Gaigalavas pag.	
Skrivelis, Pētēris	20.10	3.3.1909.	Annas pag.	
Aprups, Jānis-Jūlijs	3.12.	2.10.1913.	Dagdas pag.	
Gailis, Antons	20.12.	24.10.1912.	Rēzeknes apr.	m. 17.4.1977.

Ieradās Almelijā		Dzimšanas datums	vieta	
1975. g.				
Ramanis, Otilija	22.2.	13.9.1895.	Ventspili	m. 11.11.1977.
Ozols, Konstance dz. Garroza		31.1.1895.	Liepājā	m. 18.3.1978.
Zakovics, Herta dz. Ansbergs		6.1.1908.	Rīgā	m. 6.4.1978.
Vitols, Lidija dz. Kuppe		5.11.1903.		m. 16.1.1982. Burghila
Dancmeisters, Alberts	25.7.	1.12.1908.	Vandzenes pag.	
1976. g.				
Antiņš, Eduards	11.7.	28.6.1911.		Pārcēlās uz Straumēniem 1981. g.
Meijers, Juris	11.7.	11.8.1906.	Skrundas pag.	
Zviedrans, Vincents	6.12.	1.8.1914.	Dviekstes pag.	
1977. g.				
Molnārs, Alma dz. Gulbis	26.4.	15.8.1898.	Rīgā	
Grants, Raimonds	12.11.	22.10.1912.	Rīgā	m. 19.2.1982.
Ozoliņš, Paulis	29.12.	6.2.1912.	Bauņu pag.	
1978. g.				
Izaks, Jānis	25.9.	10.11.1916.	Alūksnē	
Siliņš, Arturs	3.10.	19.8.1914.	Zaube	m. 28.10.1980.
1979. g.				
Veperis, Jānis	6.1.	9.8.1911.	Rankā	
Veperis, Lilija dz. Kakstiņš	6.1.	20.6.1919.	Bulgākovā, Sibirijā	
Strauss, Adolfs	2.2.	22.8.1926.	Rīgā	
Sipko, Konstantins	2.2.	15.12.1919.	Rēzeknes pag.	
Kalniņš, Voldemars	20.7.	13.7.1914.	Mazstraupē	

	Ieradās Almelijā	Dzimšanas datums	vieta	
1980. g.				
Zakss, Alfreds	26.5.	6.5.1908.	Rīgā	m. 25.1.1983.
Zakss, Elza dz. Vizbulis	26.5.	4.3.1901.	Rīgā	
Veiss, Imants	26.9.	4.4.1925.	Ventspili	
Veiss, Anna dz. Klampe	26.9.	22.9.1923.	Nicā	
Pitans, Jānis	16.10.	14.10.1924.	Babrenē	
Pitans, Brigita dz. Plits	16.10.	23.3.1931.	Blidenes pag.	
1981. g.				
Magone, Marija dz. Vinkler	24.8.	9.2.1899.	Rīgā	
Leipietis, Jānis	9.9.	7.11.1912.	Galgaukas pag.	
1982. g.				
Matuzels, Fricis	7.11.	12.8.1915.	Vecgulbenē	
Gailis, Voldemars	20.11.	27.7.1908.	Pēterpili	
Gailis, Maria dz. Rall	20.11.	27.5.1903.	Pērnavā, Igaunijā	m. 13.3.1983.
1983. g.				
Sturins, Eduards	14.5.83.	5.4.1920.		
Lapsiņš, Olga	14.8.83.	22.6.1904.		
Virziņš, Jānis	16.10.83.	4.10.1915.		

Lilija Zobena vada koŗa un viesu kopŗju dziesmu 30 gadu darba svŗtkos.

Lilija Zobens conducting the choir and visitors at the 30th anniversary celebration.

Jaunieŗu dziesmu vieniba mŗjas 30 gadu darba svŗtkos.

The youth choir at the 30th anniversary celebration.

SABIEDRISKĀ UN KULTŪRAS DZĪVE

Latviešu mājā, ko dažkārt apzīmē par „Mazo Latviju”, gadu gaitā blakus ikdienas dzīves notikumiem un ik vasaru organizētām bērnu vasaras kolonijām notiek daudz citi sarīkojumi, sanāksmes un svētki, ko sagaida ar priecīgu satraukumu, un tiem beidzoties, ir daudz laba, ko atcerēties. Sie notikumi dod mājinieku ikdienas dzīvei uzmundrinājumu, modina interesi un atmiņas, paveŗ plašāku skatu uz latviešu sabiedrisko dzīvi un pasaules notikumiem, rosina pārdomas un neļauj iegrimt vienaldzībā.

Periodiski mājā notiek dievkalpojumi un svētbrīži, dodot gara stiprinājumu ikdienai un mierinājumu skumjos brīžos. Par reliģiskās gara dzīves uzturēšanu rūpējas latviešu garīdznieki. Visvairāk par mājas iedzīvotājiem ir gādājuši sākuma gados prāvesti E. Bergs un B. Fedders un pēc tam prāvests R. Mužiks. Viņus visbiežāk aizstājuši mācītāji A. Dzenītis, J. Jurgis, A. Putce un A. Celms. Māju apmeklējuši un dievkalpojumus vadījuši arī prāvesti J. Teriņš un J. Savickis, mācītāji P. Namgauds, R. Āboliņš, K. Zuika, E. Bergmanis, J. Sapiets, kandidāts K. Siliņš un virspriesteris A. Černejs.

Ļoti zīmīgs notikums mājas iemītniekiem un kolonijas bērniem bija sirmā archibiskapa T. Grinberga apciemojums 1956. gada augustā. Archibiskaps apciemoja katru iemītnieku viņa istabā un izteica gandarījumu par mošo, sirsnīgo garu, kas valda mājā. Sirmais viesis noturēja īsu kopēju svētbrīdi. Archibiskapu pavadīja prāvesti E. Rozītis un R. Mužiks.

Dievkalpojumi notiek mājas lielajā sanāksmes zālē. Dienas nozīmīgumu izceļ uz altāra ziedu rotājumi sveču atspulgā. Latvieši piedalās īpašos svētku gadījumos angļu draudzes dievkalpojumos veclaicīgajā, skaistajā ciema baznīcā, no kurienes izvada arī mūsu tautiešus pēdējai dusai Almelijas ciema kapsētā. Divreiz šajā baznīcā ir notikuši apvienoti angļu un latviešu dievkalpojumi prāv. R. Mužika un māc. A. Celma vadībā.

Vietējā angļu draudzē latviešu mājas pastāvēšanas laikā ir mainījušies pieci mācītāji, kas visi latviešu saimi ir vairākkārt apciemojuši, piedalījušies dažos mājas dievkalpojumos, aizgājušo izvadīšanā un svētkos. No visiem tiem latviešiem visdraudzīgāki bija mācītāji C. Čalendžers (C. Challenger) un J. Vitakers (J. Whittaker), kas vēlējās iemācīties kaut mazliet latviešu valodu. Bija gadījums, kad māc. C. Čalendžers, ienācis mājas virtuvē, vēlēdamies apmeklēt kādu slimnieci, skaidrā latviešu valodā mājas darbiniekiem jautāja: „Labdien. Kā iet slimnieci? Es vēlētos viņu apmeklēt.” Šos teikumus viņš bija pēc grāmatas „Teach Yourself Latvian” pats sastādījis un vārdus pareizi izrunāja, kas mums bija patīkams pārsteigums. Līdzīgā veidā mūs uzjautrināja kāds pasta ierēdnis, kas bija iemācījis dažus latviešu teikumus un, nododot pastu, bravūrīgi noskaitīja: „Labrīt. Kā nu labi iet? Sveiki.” Tā dažs labs vasarnieks, to dzirdējis, apjautājās: „No kuŗa laika tad jums ir latviešu pastnieks?”

Atzīmējot latviešu nacionālos svētkus, piemiņas dienas un citus zīmīgus datumus, lielās mājas zālāja laukumā augstā mastā plīvo Latvijas karogs. Tad mājas koptelpas greznotas zaļumiem, ziediem un karodziņiem. Tas ikkatram mājnīkam vai ienācējam atgādina dienas nozīmību, mūsu tautas likteņgaitas un latviešu parašas.

Varoņu piemiņas dienā 11. novembrī un valsts svētkos 18. novembrī mājas iemītniekus rīta maltītē uzrunā mājas pārzinis vai viņa aizstājējs, tam seko īss klusuma brīdis, pieminot no mums aizgājušos vai šķirtos tautiešus, un atskan kopīgi dziedāta Latvijas valsts himna. 11. novembris, kuŗu sauc arī par Lāčplēšu dienu, latviešiem ir ne mazāk nozīmīga diena kā valsts svētki. Tā veltīta Latvijas neatkarības laikā ar augstāko varonības zīmi — Lāčplēša kuŗa ordeni apbalvotajiem un visiem drosmīgajiem kuŗavīriem, kas aizstāvējuši savu tēvu zemi Latviju. Latviešu mājā dzīvoja LKOK pulkv. A. Skurbe un vēl tagad dzīvo LKOK Voldemārs Ņengis,

vairāku citu varonības zīmju īpašnieki, bijušie kaņavīri un kaņā invalidi. 11. novembris sakrīt ar citu tautu cīnītāju piemiņas dienu, ko atzīmē Anglijā un citās Eiropas zemēs.

Bez rīta piemiņas brīžiem 11. un 18. novembrī notiek dievkalpojumi un svinīgi akti ar uzrunām un piemērotiem priekšnesumiem. Blakus vietējiem runātājiem svētku runas ir teikuši vairākas reizes LNPL prezidija priekšsēdis Augusts Abakuks, LNPL loceklī Dr. A. Silarājs, M. A. Zariņa, Andris Abakuks, Z. Daškevica, sabiedriskie darbinieki E. Zelmenis, LKOK plkv. O. Meija, I. Kažociņš, V. Buševics, E. Rudzītis, A. Zeps, J. Miezītis un citi. Ar dzejas skandējumiem piedalījušies I. un B. Zariņas, Z. Lazdiņa, E. Zepe, Š. Kažociņa, J. Tavors, N. Miķelsons un citi, ar dziesmām vai citiem priekšnesumiem: Ks. Bidiņa, J. Traumanis, P. Svilis, A. un S. Tauriņas, Bradfordas vīru koris „Daugava” ar koņā priekšnieku K. Birzgali un diriģentu A. Tālbergu, vairākkārt Lesteras un Koventrijas apvienotais koris māc. J. Jurgā vadībā, Birminghamas jauniešu grupa „Sienāzīši” Z. Blezūras un K. Krūmiņa vadībā un citi.

Citās reizēs ar atsevišķām dziesmām vai veselu koncerta programmu mājas iemītniekus ir iepriecinājuši bez iepriekš minētajiem: solisti R. Dzilna-Zaprauska, Edvīns Krūmiņš, Skaidrite Bundža, E. Dambis, M. Daškevica-Putce, J. Traumanis, B. Arbeitere-Heistere un citi. Dziedājumus pavadījuši E. Roze-Cīrule, A. Jērums, D. Pavasara, prof. A. Apinis, V. Grigulis, M. A. Zariņa, un L. Īsts (East).

Koņā koncertus ir snieguši vīru koris „Mežezers” diriģenta J. Baloža vadībā (1955. g.), vīru koris „Dzintarzeme” diriģenta A. Pommers vadībā (1961. g.), Notinghamas jauktais koris diriģenta N. Kandroviča vadībā (1967. g.), vīru dubultkvartets „Tērvete” diriģenta H. Pavasara vadībā ar solistiem A. Tālbergu un A. Lagzdiņu (1963. g.), Zuikas vīru koris no Korbijas A. Rutenberga vadībā (1974. g.), vairākkārt Lesteras un apvienotais Lesteras un Koventrijas jauktais koris ar diriģentu māc. J. Jurgī (1962., 1967., 1971. un 1977. gadā), vairākas reizes dziesmu vienība „Atbalss” ar diriģentiem L. Īstu (East) un L. Zobenu (1978., 1982. gadā), Svonsijas vanadžu kopas dziedātājas R. Vanagas vadībā un vīru dziesmu trijotne V. Griguļa vadībā.

Jāņi Latviešu mājā 1966. gadā; Jāņa bērni grezno ar vainagiem Jāņu tēvu sūtni Kārli Zariņu un Jāņu māti viņa dzīves biedri Henrietu. Jāņu uzvedumu vadīja Vera Rulliņa, un piedalījās Bradfordas, Koventrijas un Korbijas latvieši.

The Latvian ambassador, Kārlis Zariņš, and his wife being garlanded at the midsummer celebration in 1966.

Te jāpiemin jautrs epizods. Reiz Lesteras dziedātājiem kā pateicību par jauko dziedāšanu mājinieki ziedu vietā pasniedza lielu mājas dārzā izaudzētu ķirbi. Nākošā reizē koŗa dalībnieki pēc koncerta pasniedza mājiniekiem par lielu uzjautrinājumu veselu kasti vīna, kas bija darināts lielā ķirbī.

Citās reizēs mājas iemītnieki pulcējušies, lai kopā noklausītos P. Asmanes dāvātās plates „Skroderdienas Silmačos” uzveduma un dziesmu dienu vai citu sarīkojumu atskaņojumus platēs vai lentās. Tos visbiežāk atskaņoja J. Tavors, H. Blezūrs, citi vasarnieki un mājas darbinieki.

Latvieši, it sevišķi vecākā paaudze, ļoti mīl teātra izrādes. Mājas iemītnieki ir ļoti priecīgi par iespēju skatīt teātra izrādes pašu mājā.

Kā pirmā mūs 1958. gadā apciemoja Stokportas drāmatiskā kopa un sniedza V. Richtera komēdijas „Pavasara vēji” izrādi G. Berga režijā. Tai sekoja 1960. gadā Korbijas teātra kopa ar Blaumaņa komēdiju „Zelta kupris” izrādi režisora J. Zariņa vadībā. Pēc tam DVF Volverhamptonas drāmatiskā kopa devusi vairākas izrādes E. Zepes režijā, kā 1962. gadā R. Blaumaņa „Ļaunais gars”, 1967. gadā I. S. Poruka „Dzīve iet tālāk”, 1971. gadā M. Ziles „Atvasara”, 1972. gadā Anšlava Egliša „Omartija kundze”, 1975. gadā M. Zīverta „Zaļā krūze” un 1976. gadā M. Zīverta „Meli meklē meli”. Visās izrādēs bija pašu gatavotas un vietējiem apstākļiem piemērotas labas dekorācijas un apgaismojums, kas rādīja labu izdomu un veiksmi. Citās reizēs notikušas arī mazākas izrādes. Tā 1967. gadā Lesteras vanadzies viesojās ar A. Brigaderas „Čaukstenes” uzvedumu Z. Sotnieces režijā. Citreiz M. A. Zariņa ar Ināru Zariņu 1964. gadā tēloja dažus skatus no Janševska romāna „Dzimtene”. „Jautrais desmitnieks” no Bradfordas 1968. gada Vasarsvētkos neiedomājami ātrā laikā pārveidoja lielo sanāksmes telpu par krāšņu

DVF rīkotos Jāņos 1972. gadā viesus pie karoga uzrunā lietvedis T.V. Ozoliņš, no viņa pa kreisi DV priekšnieks J. Frišvalds un Londonas dejotāji.

Midsummer celebration, 1972, organized by the Latvian Welfare Fund.

Spāņu ciemu ar oleandru un rožu krūmiem apaugušiem mūriem un stūrī novietotu čigānu nometni. Uz spoži apgaismotās skatuves raibā virknē risinājās dziesmu, deju un asprātīgu skeču priekšnesumi, ko veikli bija izkārtojis šīs grupas vadītājs R. Zuļģis. Vanadžu 20 gadu jubilejas sanāksmē 1970. gadā maijā vanadzēs sniedza veselu rindu jautru priekšnesumu V. Rulliņas vadībā un 1982. gada rudenī Vidusanglijas vanadžu sanāksmē Londonas vanadžu grupa A. Liepiņas vadībā uzveda asprātīgu skeču „5 x 5” par pareizu latviešu valodas mācīšanu. Ar jautriem mūzikas priekšnesumiem iemītniekus iepriecināja jauniešu grupas orķestra „Šamie” dalībnieki, Straudas trijotne un citi. Vairākas reizes kopš 1981. gada notikušas masku balles DVF Almelijas nodaļas izkārtojumā.

Latviešu māju ir apmeklējuši daudzi izcili sabiedriskie darbinieki, organizāciju pārstāvji, rakstnieki, mākslinieki, žurnālisti no Anglijas, Amerikas, Austrālijas, Kanadas, Vācijas, Zviedrijas, Francijas un paretam viesi no dzimtenes un citām zemēm. Īsāku vai ilgāku laiku mājā uzturējās pulkveži R. Bangerskis, A. Plensners, V. Janums, prof. V. Tone, arch. R. Legzdiņš, Arturs Bērziņš, V. Skrēbers, V. Hazners, J. Leitītis, A. J. Bērziņš, citi DV vadības darbinieki u.c. Rakstnieki un dzejnieki Pāvils Klāns, Fricis Dziesma, Vilis Lesiņš, Arnolds Apse, Ilona Leimane un Veronika Strelerte viesojās Almelijā, lasīja savus darbus un stāstīja par latviešu literātiem. Priekšlasījumus par rakstniekiem, ilustrējot stāstījumu ar lasījumiem no viņu darbiem, devuši T. Lazdiņa kopā ar M. Vilumsoni, J. Andrupu, māc. A. Celms, I. Kažociņš, Dz. Purmale un kolonijas audzinātāji.

Mājā jau no pašiem sākuma gadiem iekārtota plaša bibliotēka, kurā pašreiz ir pāri par 3000 sējumu. Bez grāmatām latviešu valodā vēl ir ap simts vācu un ap 250 angļu valodā. Bibliotēku rūpīgi pārzinājuši sākuma gados J. Hochbergs, vēlāk P. Leimanis, T. Strelerts, R. Grants un pašreiz J. Aprups. Bibliotēku arvien paplašina ar jauniegādātām vai Draudzīgā aicinājuma dienā un citās reizēs dāvinātām grāmatām. Bibliotēku plaši izmanto mājas iemītnieki un daudzie apmeklētāji. Bērnu vasaras kolonijai ir īpaša maza bibliotēka.

Klusajos pavasarā, rudenī un ziemas mēnešos mājas iemītniekiem ir patīkami noklausīties atbraucēju viesu stāstījumus par

piedzīvojumiem svešās zemēs, iepazīstinot ar to dabu un īpatnībām, kā arī par mūsu tautiešu rosībām. Stāstījumus ilustrē ar attēlu, diapozitīvu vai šaurfilmu rādīšanu. Tā esam no jauna skatījuši dzimtenes āres, pilsētas un ievērojamas vietas agrākos gados un tagad, mūsu kaŗavīru cīņu vietas, dziesmu dienas Latvijā, Gotlandē un citur, tālu zemju krāšņās vietas, kur neesam bijuši. Sākuma gados īsfilmas par reliģiskiem un dabaszinātniskiem tematiem rādīja mūsu mācītāji un V. Jērs (W. Year) no Herefordas pašvaldības izglītības departamenta krājumiem, vēlākos gados daudzi mūsu tautieši. Ļoti interesanti bija 1956.-58. gados māc. E. Zingera stāstījumi un izrādes par dzīvi Indijā un vēlāk O. Bonga vairākkārtējie attēlojumi par seno un mūsu laiku Rīgu, latviešu baznīcām, rakstnieku dzimtām mājām un citām vēsturiskām vietām, S. Spurdziņa attēli par latviešu kaŗavīru cīņām un likteņgaitām, A. Sprūdža par dzīvi pie eskimiem Kanadas ziemeļos, N. Bisenieka un I. Reinika, A. Ozoliņa, māc. J. Jurģa un citu ceļojumu apraksti. Ne mazāk interesanti bija skatīt entuziastisko fotografētāju T. Jaunzemja, K. Grauberga un J. Mūrnieka lieliski uzņemtos dabas skatus un ainas no Latviešu mājas dzīves. Dažus notikumus mājā 16 mm filmā uzņēma V. Lēmanis, kad 1966. gadā Jāņos Almelijā viesojās plkv. V. Janums, un 1972. gadā V. Blankenburgs, kas filmā un diapozitīvos uzņēma skatus no mājas vasaras nogalē.

Dienvidvelsas televīzijas darbinieki Kārdifā uzņēma bēgļu gadā mājas un tās iemītnieku skatus. Tos noraidīja 1963. gada 14. jūnijā piecu minūšu ilgā raidījumā. Programmas vadītājs pēc īsa ievada par padomju varas okupēto Latviju un 1941. gada 14. jūnija notikumiem norādīja, ka latvieši ar saviem līdzekļiem un spēkiem iekārtojuši latviešu veco ļaužu un invalidu mītņi. Tam sekoja agrāk uzņemtie skati. Raidījumu nobeidza ar interviju ar M. Ķeņģi, kas atbildēja uz jautājumiem, kādēļ daudzi latvieši atstājuši savu dzimteni. Citos gados traģiskā 14. jūnija atcerei notikuši piemiņas brīži, kuŗos tāli viesi, kas piedalījās DVF kultūras daļas izkārtotos braucienos pa Angliju, kā V. Labinskis, Guntars Martinsons, P. Brūvers, māc. P. Kļaviņš, P. Sondors un citi, kas paši netālā pagātnē smagi cietuši, stāstīja par pārdzīvoto un attēloja dzīvi dzimtenē. Latviešu mājā 14. jūnijā karogs ir pusmastā.

Sākoties vasaras sezonai, plašākais sarīkojums ar lielu tautas pieplūdumu ir Jāņu dienas atzīmēšana. Tas notiek 23./24. jūnijā

Jāņuguns ELJA's Anglijas nodaļas rīkotajos Jāņos 1980. gadā.

The bonfire at the midsummer celebration organised in 1980 by the Latvian Youth Association.

vai šim datumam tuvākajā nedēļas nogalē. Jāņus rīko pēc senām latviešu saulgriežu parašām ar dziesmām un dejām apkārt Jāņu ugunīm, kas turpinās visu nakti līdz saules lēktam. Pirmā plašā Jāņu dienas atzīmēšana Almelijā notika Daugavas vanadžu ierosmē 1954. gada 19. jūnijā, līdztekus Anglijas Daugavas vanadžu trešajam salidojumam. Svētku ievadījumā vanadzies dāvāja mājai Latvijas karogu līdz ar līdzekļiem karoga masta uzcelšanai. Pasniedzot karogu, vanadzies vēlēja, lai šajā pirmajā latviešu mītnē vienmēr valdītu nesalaužams latvisks gars un tiktu piekoptas latviešu parašas, saglabāta stipra ticība un griba mūsu tautas brīvības atgūšanai. Pēc sūtņa K. Zariņa uzrunas prāvests E. Bergs karogu iesvētīja, un to mastā uzvilka mājas pārzinis J. Skujevics un mājas iemītnieks invalids E. Lūsis, vanadžu korim dziedot J. Norviļa „Svēts mantojums”. Pēc šī akta vanadzies nodeva mājai veltes mājas iekārtošanai un izdaiļošanai. Vakarā sekoja Jāņu svinēšana. Jāņu tēva un Jāņu mātes lomu uzņēma Mājas komitejas goda priekšsēdis sūtnis K. Zariņš ar kundzi Henrietu, kas visus cienāja ar mājā gatavoto Jāņu mīstiņu un sieru. Jāņu bērni bija sabraukuši kuplā skaitā no daudziem latviešu centriem. Tie ieradās svētku laukumā no vairākām pusēm, kā senāk līgotāji no kaimiņu mājām, ar Jāņu zālēm un kupliem ozolu un ziedu vainagiem, dziedot Jāņu dziesmas, rotājot Jāņu tēvu un māti, visus Jāņu un goda viesus. Ļoti dzīva izvērtās tradicionālā apdziedāšanās, sieviešu grupu vadot Ks. Bidiņai un vīriešu grupu E. Dambim. Dziesmās, tautas dejās un rotaļās apkārt Jāņu ugunij pagāja īsā nakts un pienāca saules lēkts. Nākošajā dienā turpinājās vanadžu salidojuma darba sēde.

Ar 1955. gadu Jāņu sarīkojumus Almelijā sāka rīkot DVF valde. Toreizējais DVF valdes priekšsēdis A. Alksnītis par tā gada atbildīgo rīkotāju nozīmēja A. Mauriņu, kas sadarbibā ar vanadžu nozares vadītāju, mājas vadību un darbiniekiem lieliski paveica šo uzdevumu. Tautiešu atsaucebe bija liela. Tajos gados latvieši izmantoja katru izdevību sameklēt radus un senus draugus, satikt paziņas un iepazīties ar citiem latviešiem. Par spīti toreizējām satiksmes grūtībām tautieši, skaitā ap 800, saradās no daudzām vietām 18 lielos autobusos, nedaudzās privātās mašīnās un dažs pat no tālās Skotijas ar riteni. Šiem Jāņu bērniem piebiedrojās daudzie mājas viesi un vietējie iemītnieki. Sevišķi labi izdevās Bradfordas tautieša A. Kalniņa vadībā izkārtotais uzvedums „Jāņu

diena lauku sētā", ko visi uzņēma ar lielu atsaucību. No tā laika Jāņu sarīkojumu katru gadu kārtoja DVF kultūras, vanadžu un jaunatnes daļas darbinieki labā saskaņā ar mājas vadību. Atbildīgie sarīkojuma kārtotāji visbiežāk bija A. Freimanis, I. Pālitis un J. Miezītis.

Parasti ar Jāņu dienu mājā ir liels viesu pieplūdums, un telpas viesu pārnakšņošanai ir izmantotas līdz pēdējai iespējai. Šis jautājums bija vieglāki izkārtojams, kad 1967. gadā atklāja jaunatnes mītņi. Līdz tam laikam svētku rīkotājiem Jāņu bērnu naktsmājām bija jāirē un jāuzstāda lielas teltis, dažkārt skaitā 6 un vairāk. Tās ļoti labprāt izmantoja tālāku ceļu mērotāji, it īpaši Lesteras saime. Blakus lielajām teltīm tautieši uzstādīja savas teltis, kas gadiem ejot, redzamas arvien modernākas un lielākas, pat bieži līdzinājas mazām vasarnīcām. Saradās laukumā arī karavānas, un tā apkārt mājas ēkām izveidojas raiba, daudzveidīga telšu pilsēta. Tautieši, jautrā kņadā mūzicējot un dziedot, ciemojas pie viesmīlīgiem kaimiņiem. Sevišķi cītīgas telšu uzstādīšanā bija Dārbijas, Stokportas, Birminghamas, Ročdāles un Svonsijas tautiešu grupas.

Pēc pirmo Jāņu sarīkojuma tradīcijas oficiālai atklāšanai un karoga pacelšanai seko kāds uzvedums vai koŗa koncerts un Jāņu bērnu cienāšana. Sevišķi iespaidīgs bija uzvedums, ko 1966. gadā izkārtoja pazīstamā tautas folkloras zinātāja Vera Rulliņa, iesaistot plašas Bradfordas un Koventrijas dziedātāju un dejotāju grupas. Šo uzvedumu filmā uzņēma viesis no Vācijas V. Lēmanis. Iespaidīgs bija arī 1974. gadā Korbijas dziedātāju un dejotāju uzvedums A. Rutenberga un V. Grīguļa vadībā. Visbiežāk svētku priecīgo noskaņojumu pastiprināja jauniešu deju grupu uzvedumi, kas koŗos tautas tērpos rādīja virkni tautas dejas, kas tik spoŗi izcēlās uz zaļā laukuma. Tā Jāņos un dažkārt arī citos gadījumos varējam skatīt tautas deju kopas „Rotu” no Notinghamas, „Kamolīņu” no Līdsas, „Sprīdīti” no Halīfaksas, „Saktu” no Bradfordas, „Pērkonīti” no Korbijas, „Līgu” no Kārdīfas, „Pastarniekus” un „Metieniņu” no Londonas. Ar jautriem priekšnesumiem viesojās jauniešu grupa „Caunu cepure” no Notinghamas, koklētāju grupa „Dziesmu rota” no Līdsas un koklētāji no Boltonas, kam vēlāk sekoja citas jauniešu grupas ar saviem priekšnesumiem.

Jāņu sarīkojumos arvien kāda vanadžu kopa, ikgadus maino-

ties, rūpējās par desiņām ar kāpostiem vai citu cienastu un plašu loteriju, kam arvien ir liela piekrišana. Kādā reizē mājas vadība bija loterijas rīkotājām dāvājusi lielu, baltu gaili. Tas košu saiti ap kaklu, mājinieku gatavotā glītā būrī, bija uzstādīts uz loterijas galda kā galvenais laimests. Tajā reizē interese par loteriju bija sevišķi dzīva, jo katrs vēlējās lepno gaili laimēt. Lielas bija gaviles, kad laimīgo lozi izvilka sūtnis K. Zariņš. Gaili pēc izlozes būrī novietoja lielās mājas ēkas priekšā, kur to katrs varēja apbrīnot. Bet tikko notika koņa vai kādas grupas dziedāšana, satrauktais gailis sāka skaļi dziedāt, kas radīja lielu jautrību. Tā gailis bija jānovieto klusākā vietā. Gaili atdāvināja atpakaļ mājai, un tas vēl ilgi valdīja pār savu lielo vistu baru.

DVF saime ar daudzu organizāciju un tautiešu atbalstu iegādāja plašu lauku īpašumu Ragbijas tuvumā. To atklāja 1976. gadā un nosauca par „Straumēniem”. No tā laika DVF valde savu lielo Jāņu svinēšanu organizē „Straumēnos”. Latviešu Almelijā Jāņu atzīmēšana turpinās ikgadus mājas vadības iniciatīvā, sadarbībā ar jauniešu grupām, saskaņojot sarīkojuma laiku ar citām latviešu mitnēm. Pēdējos gados Jāņu sarīkojumus organizē Eiropas latviešu jaunatnes apvienības (ELJA) Anglijas nodaļa saziņā ar mājas vadību, katreizējā ELJA's priekšnieka un viņa izraudzītās rīcības komitejas vadībā. Galvenie svētku rīkotāji no jauniešu puses ir bijuši brāļi M. un R. Dāles, I. Lūsis, G. Abakuks un A. Mellakauls, kārtojot sarīkojuma programmas daļu un norisi.

Īstā Jāņu diena un zāļu vakars bieži iekrīt darba dienā. Mājā dzīvo daudz Jāņu, un tādu netrūkst starp viesiem. Tā šo Jāņu atzīmēšanā un apligošanā piedalās visa mājas saime, darbinieku izkārtojumā. Dažus gadus vasarnieku grupa no Ročdāles arvien jautrā L. Kiršfelda ierosmē ar citu vasarnieku palīdzību pārsteidza iemītniekus, jauki izkārtojot kopēju Jāņu svinēšanu brīvā dabā pie ugunsкура. Šo draudzīgo, sirsnīgo izkārtojumu arvien pateicībā pieminam.

Latviešu māja Almelijā ir LNPL pasākums, kas padots LNPL prezidija pārraudzībai un kontrolei. Māju bieži apmeklē atbildīgi LNPL darbinieki, it īpaši prezidija priekšsēdis un saimnieciskās nozares vadītājs, lai apspriestu ar mājas vadību un darbiniekiem svarīgus saimnieciskus jautājumus un iepazītos ar mājas iekšējās dzīves problēmām. Periodiski mājā notiek Latviešu mājas komitejas

LNPL prezidija sēde Latviešu mājas dārzā 1962. gada oktobrī. No kreisās: A. Liepiņa, priekšsēdis A. Abakuks, J. Ranka, M. Ķeņģe, J. Andrupis, M.A. Zariņa, Kr. Krūmiņš, A. Jērumis, N. Bisenieks.

A meeting of the Executive Committee of the Latvian National Council in 1962.

sēdes. Pēc vajadzības LNPL prezidija priekšsēdis sasauca mājā prezidija vai padomes sēdes un sesijas, vai organizēja plašākas LNPL padomes locekļu un organizāciju pārstāvju un sabiedrisko darbinieku sanāksmes. Šeit pieminēsim svarīgākās. Nozīmīga LNPL prezidija sēde notika 1955. gada 25./26. jūnijā, ko vadīja LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks. Sēdes dalībnieki iepazinās ar paveiktiem mājas iekārtošanas darbiem un iemītnieku dzīvi, apsprieda saimniecības uzlabošanas iespējas, dārzkopības un putnu farmas iekārtošanu, nepieciešamās pārbūves un finanču jautājumus. Pēc sanāksmes dalībnieki piedalījās DVF rīkotā plašā Jāņu sarīkojumā.

Citā reizē 1963. gada 6. jūlijā notika apvienota LNPL prezidija un Mājas komitejas sēde A. Abakuka vadībā sakarā ar mājas 10 gadu pastāvēšanas atzīmēšanu. Mājas pārziņa J. Skujevica sniegtais 10

gadu darbības pārskats rādīja, ka mājas iekārtošanā ieguldītie līdzekļi un ziedotās pūles nav bijuši veltīgi. Iecerētais istenojies ar labiem panākumiem, par ko jāpateicas organizētāju tālredzībai, plašai latviešu sabiedrības atsaucībai un darbinieku nesavtīgai rīcībai. Sēdē LNPL prezidijs lūdza Henrietu Zariņu uzņemties Latviešu mājas komitejas goda priekšsēdes pienākumus. H. Zariņa parādījusi lielu interesi, veltījusi pūles līdzekļu sagādāšanā mājas iekārtošanai un veco ļaužu ērtību uzlabošanai no paša mājas sākuma līdz pat tagadējam laikam. Sēdei sekoja Latviešu mājas 10 gadu pastāvēšanas atceres akts, daudzo lūgto viesu, mājas darbinieku un iemītnieku klātienē. Svinības ievadīja prāvesta R. Mužika vadītais svētbrīdis, kam sekoja svētku runas, apsveikumi, svētku koncerts un kopmielasts.

DVF valdes sēde Latviešu mājā 1970. gada maijā; no kreisās: I. Pālitis, A. Freimanis, G. Ritiņš, A. Lazdiņš, M. Keņģe, J. Frišvalds, DV priekšnieks V. Hāzners, plkv. A. Skurbe, A. Tauriņš, N. Bisenieks, L. Ceriņš.

A meeting of the Executive Committee of the Latvian Welfare Fund in 1970.

1964. gada 12./13. septembrī notika LNPL prezidija un Mājas komitejas paplašināta sēde A. Abakuka vadībā ar LNPL padomes locekļu, pārstāvību vadītāju un organizāciju vadītāju piedalīšanos. Darba kārtībā bija mājas vadības maiņa, mājas nākošo gadu darbība un citi aktuāli sabiedriskās dzīves jautājumi. Klātesošie sumināja ilggadīgo mājas pārzini J. Skujevicu, izsakot atzinību un pateicību par veikto darbu mājas iekārtošanā un izveidošanā un sveica A. Strazdiņu, kas ar 14. septembri pārņēma mājas vadību.

1965. gada 10./11. jūlijā LNPL priekšsēdis A. Abakuks sasauca prezidija un Mājas komitejas kopsēdi, kas bija veltīta mājas apsaimniekošanas un telpu paplašināšanas jautājumiem. Mājas pārvaldnieks A. Strazdiņš bija smagi saslimis, un mājas vadību no jauna pārņēma J. Skujevics. Iepriekšējā dienā 10. jūlijā sēdes dalībnieki godināja Latviešu mājas labvēļa, nelaiķa sūtņa K. Zariņa piemiņu ar piemiņas plāksnes atklāšanu mājas sanāksmju telpā. Bez LNPL prezidija un Mājas komitejas locekļiem klāt bija nelaiķa sūtņa dzīves biedre H. Zariņa ar meitu, Latvijas sūtniecības lietvedis T. V. Ozoliņš, mājas darbinieki un saime. Plāksni bronžā darinājis tēlnieks F. Kovačs. Plāksnē ieraksts: „Latvijas ārkārtējo pilnvaru nesējs sūtnis Kārlis Zariņš (1879.4.12. — 1963.29.4.) še cēla latvisku mājvietu trimdiniekiem. LNPL un Latviešu mājas saime.” Svinīgo plāksnes atklāšanu ievadīja dziedoņa E. Krūmiņa dziedātā J. Mediņa dziesma „Draugi”. Tam sekoja lietveža T. V. Ozoliņa uzruna. Klātesošiem dziedot Latvijas valsts himnu, H. Zariņa kundze atklāja plāksni un teica pateicības runu. Plāksni kopēji iesvētīja prāv. R. Mužiks un J. Savickis. Aktu nobeidza dziedoņa E. Krūmiņa koncerts M. A. Zariņas klavieru pavadījumā. Svinīgo aktu vadīja J. Ranka.

1966. g. 10./11. septembrī notika LNPL prezidija un Mājas komitejas apvienota sēde, ko vadīja LNPL priekšsēdis J. Ranka. Sēdē mājas pārzinis J. Skujevics sniedza plašu ziņojumu par mājas saimniecību, telpu paplašināšanas un apkures pārkārtošanas jautājumiem un vasaras mājas celšanas projektu. Sēdē nolēma uzsākt priekšdarbus jaunatnes mītnes celšanai un ievadīt līdzekļu vākšanu. Šo lēmumu nākošā LNPL sesija apstiprināja, un nekavējoties sākās jaunatnes mītnes celšanas darbi. Šīs sēdes priekšvakarā notika Zuikas vīru koŗa koncerts diriģenta V. Lāča vadībā. Pēc koncerta Korbijas deju kopa „Pērkonītis” V. Grigūļa vadībā dejoja tautas dejas.

Vakaru nobeidza kopējas vakariņas ar visu mājas saimi.

1967. gada 8./9. jūlijā LNPL prezidija priekšsēdis J. Ranka no jauna sasauca LNPL prezidija un Mājas komitejas kopsēdi Almelijā. Jaunatnes mītnes celšanas darbi bija nobeigti un mītņi 8. jūlijā atklāja un iesvētīja LNPL darbinieku un daudzu lūgtu viesu klātienē. Jaunatnes mītne ir pirmā, kas šai zemē celta latviešu jaunatnei sagaitu un sanāksmju rīkošanai par zīmi mūsu ticībai latviešu jaunajai audzei. Jaunatnes mītņi atklāja lietvedis T. V. Ozoliņš un iesvētīja prāvests R. Mužiks. Uzrunas teica Mājas komitejas priekšsēdis A. Abakuks, goda priekšsēde H. Zariņa, ELJA's Anglijas nodaļas priekšsēdis V. Grunts un LNPL viesis Herefordas novada parlamenta loceklis sērs Klaivs Bossoms (Clive Bossom), kuŗa tēvs labi pazina un milēja Latviju, bijis tuvs draugs sūtnim K. Zariņam un viņa ģimenei. Visi runātāji izteica atzinību mītnes cēlājiem, pateicību šī pasākuma atbalstītājiem un cerību, ka latviešu jaunatne šo mītņi novērtēs un pilnībā izmantos savām rosmēm. Klātesošie svētku dalībnieki nodeva veltes jaunatnes mītnes izdaiļošanai. Svinības nobeidza dziedātājas M. Daškevicis-Putces latviešu tautas dziesmu koncerts. Nākošā dienā notika LNPL prezidija un darbinieku kopsēde, apspriežot pašreizējo un tuvākā nākotnē iezīmēto LNPL un Latviešu mājas darbību. Augusta sākumā jaunajā mītnē notika bērnu vasaras kolonija un augusta pēdējā nedēļā jaunatnes sagaita no 14 līdz 18 gadu veciem.

1972. gada 9. jūlijā LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks sasauca ārkārtēju LNPL sesiju. To vadīja Kr. Krūmiņš ar palīgu I. Balodi. Protokolēja Z. Daškevica un I. Pālītis. Darba kārtībā bija lietveža T. V. Ozoliņa apskats par pasaules politiku un gaidāmo Eiropas drošības konferenci Helsinkos, LNPL vēlēšanas un mājas turpmākā nomāšana, Herefordas pašvaldība bija noraidījusi mājas pārdošanu latviešiem. Sesija nolēma slēgt jaunu līgumu par mājas nomāšanu turpmākiem 7 gadiem. Pēc sēdes tika izrādīta V. Lēmaņa uzņemta filma par 1. Eiropas latviešu dziesmu svētkiem Hamburgā un latviešu dzīvi Eiropā. Vakārā notika ilggadīgā mājas pārziņa J. Skujevica 80. gadskārtas atzīmēšana, kuŗā piedalījās sēdes dalībnieki un visa mājas saime.

1978. gada 11. jūnijā notika Latviešu mājas 25 gadu darbības atzīmēšana. Tajā piedalījās LNPL prezidija un padomes locekļi, organizāciju pārstāvji, mājas draugi, labvēļi, mājas darbinieki un

1970. gada maijā vanadzēs atzīmēja savu 20 gadu darbību Latviešu mājā. No kreisās: V. Rullīņa, M. Keņģe, V. Hāznērs, lietvedis T.V. Ozoliņš, A. Liepiņa.

The women's section of the Latvian Welfare Fund celebrated its 20th anniversary in 1970.

saimē. Atceres akts sākās ar svētbrīdi, ko vadīja prāvests R. Mužiks un virspriesteris A. Černejs. Dziedāja Lilija Zobena. Viesus uzrunāja mājas pārzinis T. Strelerts, un par mājas darbību 25 gadus runāja A. Abakuks. Sekoja patriotisku dzejoļu skandējumi B. Zariņas un S. Kažociņas sniegtajā, daudzi apsveikumi un svētku dāvanu nodošana, I. Kažociņa apcerējuma „Mājas gars” nolasīšana un nobeigumā dziesmu vienības „Atbalss” koncerts L. Īsta vadībā. Jubilejas gadījumam bija noorganizēta īpatnēja loterija, nozīmējot katram pagājušam darbības gadam vienu krāšņu tautiskos rakstos mājas iemītnieču un labvēļu darinātu spilvenu. Loterijai bija liela atsauce, un laimētāji pārnesa mājās skaistas piemiņas veltes.

1976. gada 30. un 31. augustā Latviešu mājā pulcējās Latviešu atjaunošanas komitejas Eiropas centra (LAK EC) delegāti no Eiropas zemēm uz gadskārtējo kopsēdi. Viesus 29. augusta vēlā stundā sagaidīja mājas pārzinis T. Strelerts un mājas darbinieki.

Otrā rītā sākās kopsēde, kuŗu vadīja Jānis Muchks. Pēc prezidija priekšsēža L. Apkalna ziņojuma sākās rūpīgs un saskanīgs darbs, kas turpinājās divas dienas mājīgos apstākļos. Tika pieņemti priekšlikumi sabiedriski politiskam darbam un nacionālai stājai. Atvadoties delegāti pateicās par parādīto viesmīlību un izteicās atzinīgi par Latviešu mājā vēroto iekārtu un dzīvi.

1982. gada 10. un 11. jūlijā mājā pulcējās LNPL prezidija, Mājas komitejas locekļi un daudzi viesi, lai apsveiktu Jani Skujevicu viņa 90. dzimšanas dienā. Jau 7. jūlijā, viņa dzimšanas dienā, viņu apsveica mājas iemītnieki, draugi un paziņas. Sestdienā, 10. jūlija pēcpusdienā notika svinīgs akts un koncerts. LNPL priekšsēdis A. Abakuks apsveica jubilāru un pasniedza viņam Anglijas latviešu kopēju dāvanu, rakstu un uzņēmumu krājumu par Jaņa Skujevica dzīvi un darbu. Albuma sakārtošanu ar dažu sabiedrisku darbinieku palīdzību bija veicis Dr. O. Lūsis. Jubilāra mīļākās dziesmas dziedāja Ksenija Bidiņa un Pēteris Svīlis Ivara Sviļa klavieru pavadījumā un dzejoļus skandēja Biruta Zariņa. Svētdien, 11.

Vanadzū icrinda pie karoga, 20 gadu darbību atzīmejoj 1970. gadā. Runā lietvedis T.V. Ozoliņš.

jūlija rītā viesi pulcējās mājas priekšā, kur iestādīja Jaņa Skujevica piemiņas ozolu, tam sekoja dievkalpojums. Pēc tam notika LNPL prezidija un Mājas komitejas sēde, kuŗā apsprieda arī jautājumus par mājas 30 gadu darbības atceres sarīkošanu 1983. gada 16./17. jūlijā un Latviešu mājas vēsturiska apskata rakstu krājuma sagatavošanu un izdošanu.

1955. gada 26. jūnijā DVF valde organizēja pirmo plašo informācijas darbinieku sanāksmi, kuŗā piedalījās DVF valdes un LNPL darbinieki, no LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks, padomes locekļi J. Andrups, Dr. A. Silarājs, T. Strelerts un citi, DVF nodaļu pārstāvji no 14 vietām un daudzi interesenti. Sanāksmi vadīja tikai gadu iepriekš pie DVF valdes nodibinātās Informācijas daļas pirmais vadītājs J. Frišvalds. Toreizējais DVF valdes priekšsēdis A. Alksnītis, atklājot sanāksmi, teica: „Līdz šim DVF galveno vērību un enerģiju izlietojis organizācijas izveidošanai un aprūpes darbam. Tagad pie organizācijas nodibinātai Informācijas daļai ir dots plašs un svarīgs uzdevums saskaņā ar DV statūtiem sekmēt un atbalstīt iespējamiem veidiem un līdzekļiem Latvijas atbrīvošanas centienus. Šajā ziņā jāsekmē un jāveicina draudzīga sadarbība ar LNPL”. Sanāksmē izraisījās mošas pārrunas, un tā deva daudz ierosmes darba veicējiem.

Izmantojot izdevību tikties ar daudziem tautiešiem Jāņu sarīkojumā, notika vairākas DVF valdes sēdes, vienreiz ar DV priekšnieka plkv. V. Januma piedalīšanos un citreiz ar citiem DV darbiniekiem no citām zemēm. 1972. gada jūnijā notika DV Centrālās valdes sēde priekšnieka J. Frišvalda vadībā. Tajā piedalījās DVCV un DVF darbinieki šajā zemē un DV saimju pārstāvji no Amerikas, Austrālijas, Kanadas, Zviedrijas un Vācijas. Pēc sēdes visi bija klāt Jāņu sarīkojumā. 1970. gada 30./31. maijā notika DVF vanadžu saimes 15. salidojums toreizējās vanadžu priekšnieces M. Ķeņģes un viņas palīdzu izkārtojumā. Tad atzīmēja DVF vanadžu darbības 20. gadskārtu. Salidojumā piedalījās DV priekšnieks V. Hāzners, DV CV locekļi, DVF goda priekšsēdis, sūtniecības lietvedis T. V. Ozoliņš, LNPL un DVF vadība un locekļi, daudzi DVF nodaļu pārstāvji un 140 vanadzēs no 20 dažādām vietām. Pirms salidojuma DVF valde pulcējās sēdē. Pēc salidojuma atklāšanas un oficiālajām runām LNPL un Mājas komitejas priekšsēdis A. Abakuks stāstīja par mājas sākuma gadiem un izveidošanos, kam arī vanadzēs veltī-

jušas daudz pūļu un palīdzības. Vakarā bija jautrs sadraudzības sarīkojums ar raibu programmu, ko interesantā veidā bija izkārtojis un vadīja V. Rullīņa. Blakus telpā atradās izstāde ar attēliem vanadžu kopu albumos, darbības sākuma dokumenti, vanadžu dotie raksti, grāmatas, rokdarbi un daiļamatniecības darbi, kas rādīja vanadžu rosīgo darbību. Otrā dienā notika darba sēde ar svētbrīdi ievadā, darbības pārskatiem, E. Uijertes referātu par pirmo gadu palīdzības sniegšanu tautiešiem Vācijā un vanadžu vēstījuma latviešu sievietēm dzimtenē nolasīšanu, ko vēlāk noraidīja uz Latviju. Vanadzies mājai dāvāja V. Bērziņa gleznu un veltes mājas iemītniekiem. Loterijā iegūtos līdzekļus vanadzies novēlēja jaunatnes latviskās audzināšanas un īpaši bērnu kolonijas vajadzībām. Salidojums noritēja lielā pacilātībā un daudzo vanadžu un viesu klātienē izvērtās par vienu no izcilākiem sarīkojumiem Latviešu mājā.

1982. gada rudenī Vidusanglijas novada vanadzies Z. Lazdiņas vadībā rīkoja savu gadskārtējo vakarēšanu. Pēc darba sēdes un referāta sekoja saviesīgs vakars vietējo vanadžu izkārtojumā. 1981. gada 10. jūlijā nodibinājās DVF Almelijas kopa, vēlāk nodaļa. Nodaļa pārņēma mājas saviesīgās dzīves izkārtošānu, ko līdz tam organizēja mājas darbinieki.

Pavasara un rudens mēnešos, kad mājā uzturas mazāk viesu, vairākas organizācijas un grupas rīko savas internās sanāksmes, kuŗās mājas iemītnieki nepiedalās. Tā vairākas reizes notikušas studentu korporāciju Selonijas, Patria, Fraternitas Lettica, Imeria maija vai rudens komerši, pārņemot dažas dienas mājas sabiedriskās telpas savā rīcībā. Vairākus gadus no vietas Almelijā pulcējās Staburaga roverskautu dzimta, E. Asmaņa, J. Tavera vai O. Avotiņa vadībā, rīkoja savas sanāksmes, organizēja draudzības vakaru mājas saimei un katru reizi veica kādu praktisku „labo darbu”, uzkopjot kādu mājas vietu, ciema kapsētas latviešu nodalījuma kapus vai piedalījās kādā citā darba talkā. Šim piemēram sekoja arī dažas jauniešu grupas, it īpaši dārzeņu vai kartupeļu stādīšanas vai nokopšanas laikā.

Īpatnēji sarīkojumi bija Zemnieku dienas, ko kopēji rīkoja Agronomu biedrības un Zemnieku savienības kopas Anglijā, agronoma E. Zelmeņa ierosmē un vadībā. Tās atmiņā atsaucā dzimtenē no 1934. gada ikgadus rīkotās plašās Zemnieku dienas

1961. gada septembrī Zemnieku savienība Latviešu mājā rīkoja Zemnieku dienas; 1. rindā no kreisās: A. Abakuks, E. Līcis, A. Rozentāls, Zemnieku dienu rīkotājs agronoms E. Zelmenis un mājas pārzinis J. Skujevics.

A meeting of the Peasants' Union Party in 1961.

Rīgā, kuŗu nolūks bija paust zemniekos tautas vienības ideju, tuvinot lauku un pilsētas iedzīvotājus ciešākai sadarbībai. Zemnieku dienas radās prezidenta agronoma Kārļa Ulmaņa ierosmē un risinājās vairākas dienas ar vērtīgu programmu.

Pirmās Zemnieku dienas Almelijā notika 1955. gada 3./4. septembrī. Tās ievadīja māc. J. Jurģa vadīts svētbrīdis, un dienas atklāja sūtnis K. Zariņš. Sekoja vairāki vērtīgi referāti un pārrunas par tautsaimnieciskiem un praktiskiem lauksaimniecības jautājumiem, ekskursijas uz priekšzīmīgām apkārtnes saimniecībām un saviesīgs draudzības vakars ar mājas iemītņiem pie dziesmu un mūzikas priekšnesumiem. Mājas iemītņiki, bijušie lauksaimnieki, labprāt noklausījās interesantos priekšlasījumus. Almelijas māju atzina par piemērotu vietu šo sarīkojumu rīkošanā, jo tā

atrodas lielā un labi izkoptā lauksaimniecības apvidū. Tradicionālās Zemnieku dienas Almelijā rīkoja rudenī K. Ulmaņa dzimšanas dienai — 4. septembrim tuvākajā nedēļas nogalē, tā atceroties un godinot lielo valstsvīru un viņa darbu Latvijas valsts un latviešu zemnieku labā. Zemnieku dienā referātus ir lasījuši E. Zelmenis, E. Līcis, J. Skujevics, agr. Dr. E. Dambis, Dr. A. Melderis, A. Abakuks, A. Rozentāls, J. Andrupis, A. Kalnājs, A. Tērmanis un citi. Zemnieku dienu rīkošana izbeidzās ar E. Zelmeņa aiziešanu mūžībā 1979. gadā.

Kopš Latviešu mājas sākuma gadiem ELJA (Eiropas latviešu jaunatnes apvienība) un atsevišķas jauniešu deju, mūzikas, vai latviešu skolu grupas piedalījušās ne tikvien LNPL un DVF rīkotos sarīkojumos Almelijā, bet rīkojušās arī savas internās sanāksmes vai sarīkojumus Almelijas saimei. Tos parasti organizēja pirms vasaras sezonas sākšanās ap Vasarsvētkiem vai Ģimenes dienu un agrā rudenī pēc bērnu vasaras kolonijas. Pirmie ELJA's sanāksmju rīkotāji bija G. Tamsons, brāļi Z. un A. Pētersoni, Ināra Sleja, brāļi J. un A. Rītiņi, V. un J. Eksti, A. Tērmanis, V. Grigulis, vēlāk četri brāļi Dāles, I. Lūsis, A. Mellakauls un citi. 1956. gada 6./7. septembrī notika ELJA's Anglijas nodaļas rīkotās Jaunatnes dienas un organizācijas gada sapulce ar praktiskām nodarbībām, referātiem un sadraudzības sarīkojumu, 1964. gada 16. un 17. maijā ELJA's Anglijas nodaļas 10. kongress, kas pulcināja lielu dalībnieku skaitu ar plašu referātu ciklu. 1965. gada Vasarsvētkos jaunatnes draudzības sanāksme, kam vēlāk sekoja vēl citas. Kopš jaunatnes mītnes atklāšanas radās iespēja rīkot rēgulārāk plašākas jaunatnes sanāksmes.

Izcilākais sarīkojums bija 1969. gadā no 1. — 7. augustam notikušais Eiropas latviešu jaunatnes apvienības 15. kongress ELJA's Anglijas nodaļas izkārtojumā, toreizējā priekšnieka A. Tērmaņa un palīga V. Griguļa vadībā, ar pāri par 200 dalībniekiem no Vācijas, Zviedrijas, Beļģijas, Anglijas, Kanadas, ASV un dažiem no Austrālijas, kā arī ar lielu skaitu viesu, interesentu. Sanāksmes vajadzībām bija uzceltas teltis. Kongresa darba kārtībā bija daudz referātu, ko lasīja redzami sabiedriskie darbinieki un jauniešu pārstāvji: A. Jērums, Br. Kalniņš, J. Andrupis, B. Ločs, A. Ozoliņš, A. Urdze, V. Āboliņš un citi. Kongresu atklāja LNPL prezidija priekšsēdis A. Abakuks. Kongresā lielāko uzmanību pievērsa jautājumiem par

jaunatnes pašdarbības izveidošanu atsevišķo zemju jaunatnes kopās, jauniešu izglītības veicināšanu un izglīto to jauniešu un citu interesentu līdzdalību latviešu nacionāli politiskajā darbā. Līdzīgi kongresi notikuši vēlāk citās sanāksmes vietās. Vēlākos gados ELJA pasāka savas gadskārtējās sanāksmes rīkot ziemā ikreizes citā vietā. Almelijā 1980. un 1982. gada beigās notika vairāku dienu gadu mijas kongress. Jaunieši noorganizēja plašu programmu kongresam un sadraudzības vakariem. Kongresos bez jaunatnes darbiniekiem referātus lasīja LAK EC priekšsēdis J. Ranka un Velšu nacionālās partijas pārstāvis, kam sekoja debātes. Kongresu laikā notika organizācijas sapulces ar amatpersonu pārvēlēšanu.

Svētku dievkalpojumam rotātais altāris mājas zālē.

The altar prepared.

SASKARE AR APKĀRTĒJO ANĢĻU SABIEDRĪBU

Kad latvieši 1953. gadā uzsāka apsaimniekot Nieuporta māju, apvidū dzīvoja maz sveštautiešu. Vietējie pazina tikai dažus poļus, kas bija noņemti pie Herefordas nelielā poļu bijušo kaņavīru noņemē, un dažas ģimenes, kas bija nodarbinātas lauksaimniecībā vai rūpniecībā. Vietējie visus ārzemniekus apzīmēja par poļiem. Tas mainījās, kad gadu gaitā viņi iepazinās tuvāk ar latviešiem.

Vietējie angļi sākumā ar skepsi raudzījās uz svešo ienācēju pasākumu, nesaprašanā vērojot viņu atšķirīgās parašas, valodu un rīcību, bet vēlāk, iepazīstot latviešus, mainīja savus ieskus, un ātri nodibinājās kontakts un labas attiecības. Sākumā sakaru nodibināšanai ar iestādēm ļoti palīdzīgs bija bijušais sanatorijas saimniecības pārzinis V. Jērs (W. Yare), kas labi pārzināja vietējos apstākļus. Vispirms kontakti radās ar Herefordas pašvaldības darbiniekiem, kaimiņu farmeriem, vietējiem veikalniekiem, pārtikas un citu preču piegādātājiem. Pēdējie sākumā ļoti brīnījās par dažu angļiem nepazīstamu produktu pieprasījumiem un lietošanu: kā rudzu maize, sālītas siļķes, skābi kāposti, gurķi, biezpiens un tamlīdzīgi produkti. Vēlākos gados, kad Anglijā saradās vairāk ārzemnieku un paši angļi bija vairāk ceļojuši pa citām zemēm, šīs latviešu pieprasītās preces bija dabūjamas īpašos kontinentālo preču veikalos un vēlāk parādījās arī vietējos veikalos.

Interesanti atzīmēt dažus īpatnējus gadījumus pirmajā dzīves posmā Latviešu mājā. Mūsu piena vedējs kādā karstā vasaras dienā izmisis paziņoja, ka nevarot mums nodot vēlamo piena daudzuma, jo tas, tālo ceļu vedot, saskābis, Viņš ļoti brīnījās, kad paziņojām, ka

gribam arī šo saskābušo pienu paturēt, un pūlējās mums iestāstīt, ka saskābušais piens ir inde un to nevar lietot. Uz mūsu atkārtoto lūgumu to mums atstāja, bet otrā dienā gribēja pārliecināties, vai saskābušais piens mums nav kaitējis. No tās reizes pieninieks labprāt atstāja mums saskābušo pienu par puscenu. Citu reizi uzzinājām, ka kaimiņa govij atnesies teļš, un lūdzām kaimiņam kādu daļu pirmā slaukuma piena pārdot mums kā lielu gardumu īpašu ēdienu gatavošanai. Kaimiņš tik pakratīja galvu, teikdams, ka pirmā slaukuma piens nav derīgs ēšanai, to te parasti izlej zemē vai izbaro cūkām. Mēs tomēr pirmpienu dabūjām. Pēc tam kaimiņš, līdzīgi pieniniekam, nāca pārliecināties, vai pēc pirmpiena lietošanas mēs vēl esam veseli, un kad par to pārliecinājās, piedāvāja mums arī turpmāk pirmo piena izslaukumu.

Drīz vien vietējie iedzīvotāji sarada ar ienācējiem. Nelielā latviešu kolonija atmodināja klusā lauksaimniecības apgabala dzīvi, angļu tirdznieciskā rosība apkārtējos ciemos plauka, ceļus atdzīvināja vasarnieku autobusi un vieglās mašīnas, latviešu dziesmas skanēja klusos vasaras vakaros pāri laukiem, un vietējie ar interesi vēroja latviešus, svinot Jāpus un citus svētkus. Mājas vecajiem ļaudīm sākumā bija grūtības sazināties ar angļiem valodas nezināšanas dēļ, bet arī šīs grūtības ar laiku izlīdzinājās.

Angļi sāka apbrīnot latviešu uzņēmību, darba prieku, sīkstumu un izturību, veidojot savu dzīvi svešā zemē, grūtos dzīves apstākļos, uzturot možu garu un dzīvu latviešu valodu un latviskās parašas. Labs kontakts nodibinājās ar sociālām, labklājības un veselības iestādēm un darbiniekiem, kas parādīja labvēlīgu pretimnākšanu mūsu vajadzībām. Sevišķi palīdzīgi dažādu sarežģītāku lietu kārtošanai ar iestādēm bija apvienotā Herefordas — Vusteras (Worcester) sociālā labklājības departamenta vadības personas, it īpaši Peidžs (J. Page), D. Grīns (D. Green), P. Hīgins, kā arī savā laikā Herefordas — Vusteras labklājības komitejas priekšsēde J. Kārtere (J. Carter). Viņi bieži apciemoja māju, iepazinās ar darbību un iemītniekiem, piedalījās apspriedēs, mājas sarīkojumos un svētkos. Labklājības darbiniece Berila Endrjū (Beril Andrew) ilgus gadus gādāja par bāreni Andri Lapiņu, kas dzīvoja mājā, līdz beidza izglītību. Viņa arī palīdzēja nodibināt kontaktu ar citiem sociālās labklājības darbiniekiem slimnicās un citās iestādēs. Daudzus gadus grupa slimnīcas draugu biedrības darbinieku

(League of Hospital Friends) izpalīdzēja mājai ar slimnieku transportu iemītņieku braucieniem pie optiķa, zobārsta vai citur, kā arī vedot steidzamos gadījumos slimniekus tālākās slimnīcās apciemot. Vēlāk radās citas transporta iespējas.

Par latviešu koloniju Almelijā sāka interesēties daudzas apkārtējās angļu organizācijas un grupas, meklējot saskari, apciemojot un aicinot latviešus uz savām sanāksmēm un sarīkojumiem. Pirmie aicinājumi 1957. gadā nāca no tuvākās apkārtnes Almelijā un Kingsvudā (Kingswood) lauku sieviešu biedrību (Womens Institute) vadītājām ar lūgumu sniegt viņu sanāksmē priekšlasījumu par latviešiem un viņu tautas mākslu. Pēc tam sekoja citi aicinājumi no tālākām vietām, kā arī no Herefordas un Lemsteres (Leominsteres) pilsētas sieviešu organizācijām (Womens Voluntary Service) grupām un draudzēm. Tas īpaši sakāms par 1963. gadu, ko izsludināja par „Bēgļu gadu”. Tajā gadā daudzas palīdzības organizācijas grieza vērību uz pēdējā kara bēgļu stāvokli Eiropā,

Herefordas Soroptimistu kluba dalībnieces un Herefordas baleta skola apmeklēja Latviešu māju 1960. gadā un ieprincināja iemītņiekus ar daudzpusīgiem priekšnesumiem.

The visit of the Hereford Soroptimists and ballet school in 1960.

aicinot sniegt viņiem palīdzību. Tad radās plašas iespējas priekšlasījumos sniegt informāciju par latviešiem un mūsu tautas likteni.

Latviešu māju apciemoja Sarkanā krusta darbinieces, gaidu un mazgaidu grupas, Jauno farmeru biedrības locekļi un sieviešu organizācijas, vedot veltes mājas saimniecībai un iemītņiekiem, kā arī sniedzot iemītņiekiem dažāda veida mūzikas un citus priekšnesumus. Sevišķi spilgtā atmiņā palikusi Herefordas Soroptimistu (sieviešu Rotary) kluba biedru apciemojums 1960. gadā, kad tās sev līdzī bija aicinājušas Herefordas baleta skolas audzēkņus un skolotājus, kas sniedza veselu virkni interesantu deju priekšnesumu. Citā reizē bija citi priekšnesumi. Ierodoties lielākām angļu apmeklētāju grupām, mājas darbinieces no savas puses organizēja mūsu rokdarbu un daiļamatniecības skates. Ieinteresētie viesi aicināja mūs piedalīties ar latvisku priekšmetu skati viņu rīkotajās izstādēs un rudens skatēs. Interesantākā no šīm skatēm bija Vitnejas lauku sieviešu organizācijas vadītājas un lielas Latviešu mājas labvēles J. Penningtonas 1968. gadā noorganizētā izstāde, kur piedalījās ar eksponātiem vairāku tautību dalībnieces. Latviešu stūrītis guva lielu ievēribu. Citā reizē mūsu tautu meitas košos tautas tērpos piedalījās Eastnor pils dārzā pie Ledburijas sarīkotajā tautas tērpu parādē. Almelijas mājas iemītņieces vairākas reizes izstādīja savus rokdarbus Herefordā un Almelijas ciemā, izpelnoties atzinību un apbalvojumus.

Angļu viesiem, apmeklējot Jāņu vai bērnu kolonijas sarīkojumus, ļoti patīk latviešu dziesmas, dejas un tautas tērpi. Sekoja aicinājumi kolonijas dalībniekiem piedalīties ar priekšnesumiem dažādo grupu rīkotos dārzu svētkos vai rudens lauksaimniecības skatēs. Šiem ielūgumiem bērnu kolonijas audzinātāji un bērni vairākas reizes labprāt sekoja, uzstājoties ar priekšnesumiem Lemsterē, Kinnerslejšā, Erdislandē un citur, tā populārizējot latviešu tautas mākslu.

Angļu viesi, pārkāpjot Latviešu mājas robežas, saka, ka jūtoties kā citā, svešā pasaulē, kur runā citu valodu, piekopj citas parašas, ēd citus ēdienus, svin citus svētkus, citādi vērtē pasaules notikumus un ar dziļu mīlestību stāsta par savu dzimteni. Kāds žurnālists, kas mūs ilgus gadus bieži apciemoja, saka: „Latvieši jau ilgus gadus dzīvo Herefordas grafistē, bet jāceļo tūkstošiem jūdžu līdz mazai zemei — Latvijai, Baltijas jūras krastā, lai sameklētu viņu saknes un sirdis. Viņu sirdis ir Latvijā un Latvija ir viņu sirdis”.

MĀJAS APSAIMNIEKOŠANA

Jau pirmajā mājas komitejas sēdē, kas notika 1953. gada 15. jūnijā Latvijas sūtniecības telpās Londonā un ko vadīja komitejas priekšsēdis sūtnis Kārlis Zariņš, galvenais pārrunu punkts bija līdzekļu sagāde Latviešu mājas Almelijā iekārtošanai, nomas maksai un citiem izdevumiem. Šai sēdē mājas saimniecības daļas vadītāja pienākumus uzņēmas Fr. Kursietis.

Uzsākot Latviešu mājas iekārtošanu, LNPL redzamu materiālu atbalstu nespēja dot, tikai ap £200. Bija jāpaļaujas galvenokārt uz tautiešu, organizāciju un citiem ziedojumiem, kā arī uz mājas darbinieku paš aizliedzīgu darbu. Pirmos ziedojumus deva Latvijas sūtniecība Londonā £50, sūtnis K. Zariņš £10, DVF £30, Latvijas ev. lut. baznīcas pārvalde £20.10.0, Miera draudze £10 un dažas privātas personas. Daļa mantu jau bija iepirktas, bet bija nepieciešams vēl iegādāties lielāku skaitu gultu, matračus, palagus, segas, spilvendrānas, galda piederumus, virtuves traukus u.t.t. Šo iepirkumu vajadzībai vien bija nepieciešams vismaz £450, kur tad vēl izdevumi inventāra vēlākai papildināšanai un citām vajadzībām. Mājas komiteja atzina, ka ar dažiem privātiem aizdevumiem un ienākušiem ziedojumiem visnepieciešamākos izdevumus segt nevarēs, kādēļ nolēma organizēt īpašu ziedojumu akciju. Apmēram nedēļas laikā tika sagatavotas un izsūtītas 275 ziedojumu vākšanas listes ar termiņu līdz 1953. gada beigām. Šai ziedojumu vākšanas akcijai bija ļoti labi panākumi. Jau līdz 5. jūlijam (1953.) ziedojumos bija saņemtas £191, līdz 14. augustam £382, līdz 2. oktobrim £552 un līdz 31. decembrim £1123. Šīs ziedojumu akcijas kopējie ienākumi

bija £1493. Akcijā piedalījās draudzes, DVF nodaļas un vanadžu kopas, LNPL pārstāvības un daudzi citi. Līdztekus šai ziedojumu akcijai līdzekļu sagādē palīdzēja sūtniecība ar £200 aizdevumu, DVF ar £100 aizdevumu un pat amerikāņu ev. lut. baznīcas prāvests Ostergrēns (Ostergreen) ar £150 aizdevumu.

LNPL sesijā 1953. gada 18. jūlijā LM komiteja varēja ziņot, ka Almelijas māja jau pārņemta latviešu rīcībā un ka tur sākusī darboties bērnu vasaras kolonija. J. Skujevics uzsvēra, ka reizē ar kolonijas darba uzsākšanu lielajā mājā galvenie iekārtošanas darbi uzskatāmi par nobeigtiem, bet būs nepieciešami inventāra papildinājumi un iekārtošanas darba turpinājums. Ieguldot LNPL brīvos līdzekļus, aizdevumus un ienākušos ziedojumus, inventāra kapitālie priekšmeti pirkti izsolēs un lietoto mēbeļu veikalos, bet spilvendrānas, segas un palagi jauni. Daļa no nepieciešamā inventāra tika iegādāta arī uz kredīta — pie Lewis & Co., Londonā, un pie Greenlands Ltd., Herefordā. Ar prāv. Ostergrēna gādību 1953. gadā saņemts ziedojums £50 no Amerikāņu Luteriešu padomes. Kompensējot šo atbalstu, atzina par nepieciešamu tajās nedēļās, kad latviešu bērnu skaits māju pilnā mērā nenosloga, uzņemt arī citu tautību bērnus. Tā pirmajā bērnu kolonijā 1953. gada vasarā bija 87 latviešu bērni, 36 igauņu un 5 vācu bērni. Arī 1954. gada vasarā bērnu kolonijā uzņēma igauņu bērnus, bet ne vairs vēlākos gados.

Atsaucība latviskas mājas Almelijā nomāšanai izrādījās tik spontāna un plaša, ka bija nopietni jāapsver ieteikums māju nomāt uz vairākiem gadiem, ligumā mēģinot nodrošināt pirmā pircēja tiesības. Jau bija noslēgts nomas līgums par £140 lielās mājas izmantošanai, ieskaitot tur esošo inventāru, bērnu vasaras kolonijas vajadzībai no 1. jūlija līdz 30. septembrim, 1953. g. Turpmākās sarunās ar Herefordas pašvaldību LNPL noslēdza jaunu nomas līgumu uz 5 gadiem, sākot ar 1953. gada 1. oktobri, nododot latviešu lietošanā „A” bloku (lielā māja ar piebūvi un noliktavas māja), „B” bloku, zemes kopplatību 15,25 akri un maksākerēšanas tiesības ezerā. Nomas maksa £250 gadā. Pie mājas piederošo bijušās slimnīcas inventāru — dzelzs gultas, astru matračus, nedaudz gultas veļas, gaŗus galdus, metalla un koka krēslus, dažādus traukus un citus piederumus — atpirka par £45. Šo kārtojumu un mājas saimniecības pārņemšanu no Herefordas pašvaldības nekustamo īpašumu daļas

pt. 127
256

65
540

69a
1-293

GARDENER'S
DOTTAGE

126
2-482

Newport
House

3 acres
approx

158
6-980

pt. 157
2-082

pts. 157 & 159
11-011

5 acres approx

Fish Pond

156
4-508

Area Coloured

15.268 acres

Sluice

0262a 0-4740

vadītāja E. Filipša (Phillips) izdarija J. Skujevics ar Fr. Kursieti.

No 1954. gada 1. oktobra līdz 1958. gada 1. oktobrim nomāja arī dārzniecību, par ko pirmajā gadā nomas maksa bija £35, nākamos £50. Ar pašvaldības piekrišanu dārzniecības apsaimniekošanu nodeva Fr. Birzniekam, viņam uzņemoties pildīt visus nomas noteikumus un maksājumus. Dārzniecības ražojumi pēc vajadzības un par pastāvošām tirgus cenām bija nododami mājai. Pēc 1958. gada 1. oktobra dārzniecība vairs netika nomāta. Papildus līgums par t.s. „Ārsta mājas” (The Beeches) lietošanu stājās spēkā 1957. gada 1. martā, par ko noteiktā nomas maksa bija £120 gadā. Herefordas pašvaldības vadītāji vairākkārt apmeklēja Almeliju un bija ļoti atzinīgi par labo kārtību un priekšzīmīgo tīrību. Šādu apzinīgu mājas apsaimniekošanu pienācīgi novērtējot, pašvaldība izrādīja lielu pretimnācību līguma noteikumus.

Pēc nomas līguma parakstīšanas uz 5 gadiem prāvests J. Savickis izbrauca uz Herefordu un noskaidroja, ka vietējās pašvaldības sociālās nodrošināšanas iestādes turpinās maksāt pabalstus visiem darba nespējīgiem, kas pabalstus jau saņēma, ja viņi pārceltos uz Latviešu māju Almelijā. Sākās intensīvs darbs mājas iekārtošanā, lai tā spētu tās apmeklētājiem un pastāvīgiem iemītniekiem, invalidiem un darba nespējīgiem sniegt piemērotas uzturēšanās iespējas. Tāpēc neatliekami bija „B” blokā izdarāmas vairākas sienu iebūves, pārkrāsojamas telpas, pārkārtojami elektriskie vadi u.t.t. Lielajā mājā tika renovēts viss trešais stāvs un dažas istabas otrā un apakšstāvā. Pārkrāsoja plašos apakšstāva koridorus, vannas istabas un citas blakus telpas. Tika pielaboti arī jumti un savesta kārtībā kanalizācija, uzkopti apstādījumi un zālāji. Darbus veica galvenokārt pašu spēkiem. Šai ziņā mājas pārzinim J. Skujevicam pirmajā gadā ļoti izpalīdzīgi bija Fr. Birznieks, K. Frīdenbergs, J. Kalniņš, bet vēlākos gados arī V. Ķeņģis, E. Lūsis, Z. Dobelis, A. Asarītis un citi. 1953./54. gados remontiem izdeva £540, bet inventāra iegādei £1697. Bez pirkta inventāra māja saņēma arī daudzus mantu ziedojumus: gultas segas, palagus, spilvenus, dvieļus, galdautus, logu aizkarus, virtuves un galda piederumus, pat bišu saimes ar stropiem, televīzijas aparātu (LNPL), klavieres (DVF) un „Ventas” kapteiņa J. Slejas un kuģa apkalpes kopīgi dāvāto laivu „Spīdoliņa”. Bez ziedojumiem un naudas aizņēmumiem liels atvieglinājums mājas budžeta sastādīšanā no 1955. līdz 1957. gadam

bija Pasaules baznīcu apvienības pārtikas dāvinājumi £1289 kopvērtībā. 1958. gadā mūsu labvēļa E. Filipša (Phillips), Herefordas pašvaldības nekustamo īpašumu daļas vadītāja, ierosmē un organizācijas „River Wye Guild” izkārtojumā rīkotā ziedojumu akcija mājai ienesa £107. Arī sekojošos trijos gados šī organizācija mājas budžetu atbalstīja ar ziedojumiem kopsummā £290. Sevišķi liels atspaidis mājas saimniecībā bija saņemti ziedojumi no Britu padomes bēgļu palīdzībai (British Council for Aid to Refugees): 1962. gadā — £2400, 1963. gadā — £573 un 1967. gadā — £1000. Palīdzību sniedza arī Britu Sarkanā krusta Herefordas nodaļa, nododot mājas rīcībā slimnieku kopšanai noderīgu materiālu un ievietojot vietējā angļu presē aicinājumu apkārtnes iedzīvotājiem ziedot mājai noderīgus priekšmetus. Šim aicinājumam bija labi panākumi. Arī kāda angļu mācītāja ģimene Ričmondā piecus gadus pēc kārtas izkārtoja Ziemsvētku tirdziņu, nododot visu tā atlikumu mājas iekārtošanas vajadzībā.

Jau no mājas pirmajiem darbības gadiem lieli nopelni līdzekļu sagādē bija ne tikai sūtniecībai, LNPL, Latvijas ev. lut. baznīcas pārvaldei un draudzēm, Katoļu biedrībai un prāvestam J. Savickim, bet arī DVF, tā nodaļām/kopām un vanadzēm, kas sevišķi aktīvi piedalījās ziedojumu vākšanas akcijās. Jau 1954. gada 19./20. jūnijā Almelijā rīkotajā vanadzū salidojumā mājai tika nodots bagātīgs ziedojumu klāsts mantās un naudā. Šis gads bija arī sākums Almelijā DVF organizētiem tradicionāliem Jāņiem, kas rīkoti bez pārtraukuma līdz 1976. gadam, kad DVF iniciatīvē bija radies jauns latviešu sabiedriskās dzīves centrs iegādātajā lauku īpašumā „Straumēni”. Šie Jāņu sarīkojumi katru gadu mājas kasē ienesa £100-200. Jāņu rīkošana turpināta arī pēc 1975. gada, bet ne DVF tiešā izkārtojumā. Sevišķu vērību mājas atbalstīšanā piegriežusi Halifaksas nodaļa, vairākkārt ziedojot lielas summas dārzkopības vajadzībām vai arī jaunas laivas un citu nepieciešamu priekšmetu iegādei. Šai priekšzīmei, kaut mazākā mērā, ir sēkojušas arī dažas citas DVF nodaļas un vanadzū kopas. — Bez šiem ziedojumiem māja kopš 1954. gada nepārtraukti ir saņēmusi Londonas tradicionālā Ziemsvētku tirdziņa latviešu novietnes tiro atlikumu. Šo gadskārtējo tirdziņu sāka organizēt sūtņa dzīves biedre Henriete Zariņa kopīgi ar vanadzū vadītāju Mariju Keņģi. Bija ieviesusies tradīcija tirdziņa atlikumu ikgadus Draudzīgā aicinājuma dienā pasniegt Latviešu

Skats uz māju no ezera.

A view of the house from the lake.

mājas komitejas goda priekšsēdim sūtnim K. Zariņam nodošanai tālāk mājas pārzinim. Pēc sūtņa nāves ziedojums nodots LNPL prezidija priekšsēdim. Londonas Ziemsvētku tirdziņa rīkošana labdarīgiem mērķiem H. Zariņas un M. Keņģes vadībā turpināta līdz šai dienai un gadu gaitā mājai ir devusi nozīmīgu atbalstu, ap £6000.

Līdzekļu sagādei rīkotas arī loterijas. Tā 1955. gadā no LM komitejas organizētās loterijas 10.000 lozēm pārdotas 6954. Atskaitot izdevumus, loterija mājas kasei ienesa ap £430.

Lai gan jau 1956. gada novembrī mājas pārzinis varēja ziņot, ka mājas saimniecība nostabilizējusies, taču bija jādomā arī par nākotni, jo vajadzību vēl arvien bija daudz. Izdevumus prasīja ne tikai mājas nomas maksa, inventāra iegāde un remonts, bet arī minimālā atlīdzība mājas darbiniekiem, apkure, elektrība, pārtikas sagāde u.t.t. Bija jāiegādājās arī traktors un ledusskapis. Visu šo apsverot, LM komiteja nolēma Draudzīgā aicinājuma zīmē noorganizēt jaunu ziedojumu vākšanas akciju. Intereses labā jāreģistrē, ka šīs akcijas ietvaros ziedojumu nodeva arī DV Kanadas

valde un 59 Kanadā dzīvojošie latvieši.

Neraugoties uz visiem minētiem ziedojumiem un citiem ienākumiem, mājas apsaimniekošanas vajadzībai līdzekļus vajadzēja sagādāt arī mājai pašai. Šim nolūkam jau sākuma gados tika iekārtots sakņu un ogu dārzs un 1966. gadā iestādītas 20 ābelītes. 1955. gadā uzsāka arī vistkopību, to vēlāk paplašinot. Ar pašu darba spēku tika uzceltas piecas vistu mājiņas. Lielākais dējēju vistu skaits ir bijis 1450, paralēli audzējot cāļus veco vistu nomaiņai. Kā dārzkopība, tā vistkopība lielā mērā atviegloja mājas budžetu kopgaldam. Neizlietoto sakņu un olu pārpalikumu pārdeva vietējiem uzņēmējiem. Piemēram, 1958. gadā 13.382 olas nodotas mājas kopgaldam, bet 77.934 olas pārdotas par £1289. Vistkopība atmaksājās līdz 1968. gadam un arī 1970. gadā, sākuma gados vairāk, vēlāk mazāk, bet sakarā ar uznākušo vistu sērgu un olu cenu pazemināšanos mājas vadība 1971. gadā atzina, ka vistkopība mazos apmēros neatmaksājas un nav vairs turpināma.

Mājas ienākumu pavairošanai 1963. gadā uzstādīts naudas spēļu aparāts, bet 1980. gadā uz vasarnieku vēlēšanos un ieteikumu ierīkots dzērienu bārs.

Galvenos ienākumus mājai arvien ir devušas mājas pastāvīgo iemītnieku noteiktās uztura maksas un ieņēmumi no viesiem. Te vēl pieminams sūtniecības regulārais pabalsts nomas maksai un daži testamentāri novēlējumi. Kad 1973. gada 30. martā māju reģistrēja kā veco ļaužu mītņi pie vietējās angļu pašvaldības, bija pienācis laiks nopietni domāt par mājas darbinieku algu skalas pārkārtojumu un arī par lielākiem remontiem. Līdz tam laikam ienākumi nebija pietiekami, lai māja varētu atļauties saviem darbiniekiem maksāt kaut cik pienācīgu atlīdzību. Stāvokļa uzlabošanai 1974. gada mājas budžets tika sastādīts ar £4699 iztrūkumu un viena kopija, pārtulkota angļu valodā, piesūtīta vietējam angļu sociālās nodrošināšanas departamentam. Jau ar 1974. gada 15. marta rakstu Herefordas/Vusteras administrācijas sociālās aprūpes komiteja paziņoja, ka tā apņemas dot mājai finansiālu atbalstu. 1974. gadā māja saņēma £2000 un 1975. gadā £7130. Šāda veida atbalstu māja ir saņēmusi arī turpmākos gados, kā redzams no beigās pievienotās tabulas. Pēc mājas reģistrēšanas pie vietējās angļu pašvaldības par veco ļaužu mītņi pamazām sāka uzlaboties sociālās nodrošināšanas departamenta piemaksas pastāvīgo iemītnieku pensijām, un līdz ar

to paaugstināti iemītnieku maksājumi mājai par uzturu un dzīvokli. Iemītnieki sadalīti trīs grupās: apkopjamie, tie, kas spēj sevi apkopt, un slimie, kas vēl nav sasnieguši pensijas gadus. Mājai pastāv ļoti labas attiecības ne tikai ar sociālās apgādes darbiniekiem, it sevišķi ar I. Peidžu (Page) un D. Grīnu (Green), tagadējiem mājas goda padomdevējiem, bet arī ar vietējo parlamenta locekli P. Temple-Morris.

Pēc paveiktiem iekārtošanas darbiem sākuma gados laiku pa laikam bija nepieciešami remontu gan lielajā mājā, gan „B” blokā. Lai taupītu līdzekļus, vairums darbu arī turpmāk veikti ar mājas darbinieku un brīvprātīgo iemītnieku palīdzību mājas pārziņa vadībā, viņam pašam strādājot līdzī. Bija nepieciešams „B” blokā izbūvēt palieveni, pārkrāsot dzīvojamās istabas, koridorus un citas telpas, ielikt jaunus linolejus, izbūvēt papildus istabas „B” blokā un „A” bloka sētas nodalījumā, pārdalīt divas istabas Lielajā mājā, izbūvēt garažu, labot jumtus, iekārtot ezerā bērnu peldaploku utt. Daudzus gadus turpinājās sausās puves bojājumu labošana, it īpaši Lielajā mājā. Sākuma gados palīdzēja arī pašvaldība, bet smagums tomēr gūlās uz nomnieka pleciem. Izbūvēto istabu skaitu pa atsevišķām vietām ilustrē sekojošā tabula.

Istabu skaits 1954. gadā Lielajā mājā		Nomnieks izbūvēja saviem spēkiem	Istabu skaits 1982. gadā
Apakšstāvā	11	—	11
2. stāvā	12	1	13
3. stāvā	10	1	11
Sēta	(veļas mazgātuve, etc.)	5	5
„B” blokā	19	12 (garažā, etc.)	31
„Ārsta mājā”	6	—	6
	58	19	77

Mājas apsaimniekošanas laikā ir bijuši arī remontu un uzlabojumi, ko ar saviem spēkiem māja nevarēja veikt. Tā, piemēram, bija jāatjauno karstā ūdens boileri Lielajā mājā un „B” blokā, jāiekārto palētinātā tarifa elektriskā apsildīšana (1966. gadā 34 apsildāmās krāsnis), „B” blokā nolietotā siltā ūdens boileru vietā jāuzstāda jauna iekārta ar eļļas apkuri, visās dzīvojamās istabās

jāuzstāda mazgājamās bļodas, jāpārkrāso virtuve un blakus telpa, jāizdara asfaltēšana, etc.

1967. gadā tika uzcelta jaunatnes mītne (vasaras māja) ar klases un guļamtelpām 40 bērniem un audzinātājiem. Darbus, ieskaitot kanalizāciju un ūdens pievada ierīkošanu, pēc izstrādāta plāna un noteikumiem veica būvfirma „Howell & Jones”. Kopējie izdevumi, ieskaitot arī elektrības kabeļa ievilkšanu un elektrības instalācijas darbus, bija £5408, bet mītnes apmēbelēšana izmaksāja £696. Jaunatnes mītnes būvei un apmēbelēšanas vajadzībai līdzekļi sagādāti gan aizdevumu un ziedojumu ceļā, gan citādi. Aizdeva: J. Mūrnieks £1000, desmit privātas personas — £1000, DVF nodaļas — £450; ziedoja: 24 privātas personas — £125, DVF nodaļas — £65 un divas ev. lut. draudzes un katoļu biedrība — £23. Bez tam £1000 saņemtas no Britu padomes bēgļu palīdzībai (BCAR), Irmas Pētersones testamentārs novēlējums — £1500 un no mājas spēļu aparāta ienākumiem — £941. Bez pirkta inventāra jaunatnes mītnes apmēbelēšanai māja no savām rezervēm nodeva: klavieres, novusa galdus, 40 parastos krēslus, divus mikstos krēslus, 7 galdus, 5 gultas ar matračiem, 94 gultas segas, 4 kumodes, visu gultas veļu, 60 spilvenus un citus piederumus.

Pēdējos gados mājā izdarītie galvenie remontu ar mājas līdzekļiem ir šādi:

1975. gadā. Labota jumta sega Lielajā mājā (£718), izdarīti asfaltēšanas darbi (£425), renovētas istabas un koridori (£706).

1976. gadā. Salaboti jumti „B” blokā (£715) un pārlikta jumta sega Lielās mājas vienā spārnā (750), veikti krāsošanas darbi „Ārsta mājā” un citur (£516) un „Ārsta mājā” atjaunota arī elektriskā instalācija (£307).

1977. gadā. Lielajā mājā veikti krāsošanas darbi (£913), iekārtota eļļas apkures sistēma „Ārsta mājā” (£745), labota jumta sega (£428).

1978. gadā. Viscaur Lielajā mājā un „B” blokā atjaunots elektrības vadu tīkls (£11.665), iekārtoti ugunsdrošības noteikumiem atbilstoši nodrošinājumi Lielās mājas visos stāvos (£7144), darbnīcas ēkai atjaunota jumta sega (£386), veikti krāsošanas darbi Lielā mājā (£416), asfaltēts celiņš uz „Ārsta māju”.

1979. gadā. Lielajā mājā renovēta trepju telpa un priekštelpa (bij. bibliotēkas istaba) apakšstāvā, kā arī izkrāsota trauku mazgā-

jamā istaba. Nojaukts viens dūmvads (L772), un ezerā uz cementa stabiem iebūvēta jauna laipa (L850). „B” blokā izkrāsotas 6 dzīvojamās istabas un Jaunatnes mītnē klases telpa un koridori, remontēts logs birojā (L210).

1980. gadā. Lielajā mājā renovēta bij. mājas iemītnieku ēdamistaba, apmēbelēta un tajā iekārtots dzērienu bārs (L3194), „B” blokā pastāvīgo iemītnieku istabās veikti griestu atjaunošanas darbi un ar mājas darba spēku 15 istabās dekoratīvais remonts. Lielajā mājā renovētas divas vannas istabas un ievietoti dušas skapji (L1659).

1981. gadā. Kapitāli atremontēta un eļļas krāsā izkrāsota virtuve un blakus telpa (L1694). Izdarīts dekoratīvais remonts Lielās mājas kāpņu telpā (L815) un vairākās viesu istabās. Ar pašvaldības līdzekļiem un darba spēku laboti jumti un ūdens notekas. Izdarīti pēdējie griestu atjaunošanas darbi „B” blokā.

1982. gadā. Ar pašvaldības līdzekļiem un darba spēku „B” blokā salabotas ūdens notekas un logi, kā arī veikti visi ārpusē krāsošanas darbi „B” blokā un Lielajā mājā. Iebūvēta jauna kanalizācijas attīrīšanas iekārta (sewage plant). Ar mājas līdzekļiem renovēta un apmēbelēta launaga istaba, Lielajā mājā eļļas krāsā izkrāsots koridors un paklājiem izklāti celiņi koridoros un trepju telpā. Izbūvēta labierīcības telpa „B” blokā (L1254), renovēta zāles telpa (L977), un zālē un launaga istabā ierīkota palētinātā tarifa elektriskā apsildīšana.

Liela daļa no minētiem remontiem un uzlabojumiem bija iespējami ar sociālās apgādes piešķirti pabalsti. Remontiem un dažām pārbūvēm laikā no 1953. līdz 1982. gadam ieskaitot māja no saviem līdzekļiem ir izdevusi kolosālu summu — L71.789.

Mājas saimnieciskā pārskatā pieminams, ka karstās un sausās vasarās mājas saimniecībai lielas grūtības sagādāja ūdens trūkums, jo mājas ūdens piegādes iekārta nebija piemērota pietiekama ūdens daudzuma pievadīšanai tik lielam bērnu vasaras koloniju dalībnieku, mājas iemītnieku un vasarnieku skaitam. Ūdeni lielā mērā lietoja arī apkārtējie lauksaimnieki gan savai vajadzībai, gan govju un aitu dzirdīšanai, kuņu skaits ar katru gadu pieauga. Tādēļ pašvaldība izšķīrās ierīkot mājas teritorijā artēzisku aku, kuņas iegūto ūdeni izmantotu māja, to uzkrājot rezervāros, un tikai ūdens pārpalikumu novadot lauksaimnieku vajadzībai. Ar kāda jau gados vecāka iezemieša palīdzību ar rīkstīti tika saziņēta liela ūdens

dzīsla un pēc tam 1962. gadā ierīkota arteziska aka. Izdevumus sedza kopīgi pašvaldība ar māju. Akas pumpis ir pieslēgts elektriskai strāvai, un tā pārraudzība piekrīt latviešu mājai. Pēc arteziskās akas ierīkošanas ūdens piegādes ziņā mājai nekad problēmu nav bijis. Ūdens ir dzidr un garšīgs.

Lasītāju interesei jāatzīmē, ka pirmajos gados vairākkārt pavasaros un reizi arī vasarā lielas lietus gāzes bija par iemeslu plūdiem, kas sākās netālu ziemeļvakaros no mājas. Ūdens masa appludināja ne tikai mājas pagalmus, bet daļa no tā atrada ceļu uz mājas priekštelpām un pat lielo zāli un ēdamtelpu. Lai pasargātu māju no atkārtotiem plūdiem, pašvaldība bija spiesta pārkārtot kanalizācijas sistēmu un lielo ūdeni novadīt citā virzienā.

Nomas līgumi. Mājas saimniecība lielā mērā ir bijusi atkarīga no noslēgtā nomas līguma starp LNPL un vietējo angļu pašvaldību. Pie līgumā ietverto noteikumu izstrādāšanas vienmēr liela loma ir bijusi pašvaldības nekustamo īpašumu daļas vadītājam. Kad 1953. gadā veda sarunas par līguma noslēgšanu uz pieciem gadiem, Herefordas pašvaldības nekustamo īpašumu daļas vadītājs bija E. Filips (Phillips), kas dotajos apstākļos daudzējādā ziņā bija ļoti izpalīdzīgs un pie līguma noslēgšanas izrādīja laipnu pretfīmnicību. Jāpateicas viņam, ka nākamais mājas nomas līgums noslēgts ar samērā izdevīgiem un mums pieņemamiem noteikumiem — uz 5 gadiem, sākot ar 1958. gada 1. oktobri. Nomas maksa bija noteikta £310 gadā. LNPL kā oficiālais līguma parts nomā saņēma „A” bloku (Lielā māja ar piebūvi un noliktavas ēka), „B” bloku un „Ārsta māju”, aptverot kopējo zemes platību 15,637 akri, pie kam nomniekam bija arī maksākerēšanas tiesības ezerā. Šis līgums pēc trim gadiem tika pārjaunots uz 12 gadiem, t.i. līdz 1973. gada 1. oktobrim. No 1961. gada 1. oktobra līdz 1963. gada 1. oktobrim nomas maksa bija £280 gadā. Pēc tam par pašvaldības gādībā veicamo papildu darbu pie kanalizācijas attīrīšanas iekārtas bija jāmaksā atsevišķi vēl £30 gadā. Abpusēji vienojoties, sākot ar 1969. gada 20. jūniju, mājas kopējā nomas maksa bija £304 gadā.

LNPL prezidijs ir atkārtoti interesējies un griezies pie angļu pašvaldības ar lūgumu apsvērt iespēju pārdot māju LNPL īpašumā. Taču atkārtotie mēģinājumi beidzās bez panākumiem. Tā 1970. gada decembrī W. H. Edvards (Edward), Herefordas pašvaldības nekustamo īpašumu daļas vadītājs (Hereford County

Estate Surveyor), ar rakstu paziņo, ka nesēn notikušajā mazsaimniecību komitejas (Smallholding Committee) sēdē pieņemts lēmums nekustamo īpašumu nepārdot, bet piedāvā slēgt jaunu nomas līgumu uz 21 gadu. Arī 1972. gadā mājas pirkšanas lietā LNPL iesniegtais lūgums noraidīts. To ievērojot, LNPL prezidijs uzdod četru vīru komisijai — LNPL prezidija un LM komitejas priekšsēdis A. Abakuks, J. Skujevics, T. Strelerts un N. Bisenieks — kārtot ar Herefordas pašvaldību visus jautājumus, kas saistās ar jauna līguma noslēgšanu. Pēc nomas līgumā minēto punktu rūpīgas izvērtēšanas līgums parakstīts uz 7 gadiem, sākot ar 1973. gada 1. oktobri. Nomas maksa £650 gadā plus £40 gadā par papildu darbu pie kanalizācijas attīrīšanas iekārtas.

1978. gada atkal ievadītas sarunas par mājas pirkšanu, šai lietā izraugot īpašu komisiju šādā sastāvā: LNPL prezidija un LM komitejas priekšsēdis A. Abakuks, mājas pārzinis T. Strelerts, J. Ranka un N. Bisenieks. Tā paša gada augustā saņemts pašvaldības nekustamo īpašumu daļas vadītāja W. H. Edvarda raksts desmit punktos ar aprādījumu, ka māja novērtēta par £95.000 un tiek piedāvāta pirkšanai. LNPL prezidijs atzīst, ka cena ir par augstu.

1979. gada 19. maijā mājas pirkšanas jautājumā Almelijā notiek īpaša sēde, kurā piedalās Aug. Abakuks, J. Veperis, T. Strelerts, J. Ranka, N. Bisenieks, W. H. Edvards un viņa palīgs Forbs. Šoreiz māja tiek piedāvāta pirkšanai par nedaudz zemāku cenu, bet ievērojot, ka māja nomāta jau ilgāk nekā 25 gadi, ka mājas tehniskās iekārtas atjaunošanā un remontos līdz tam laikam no mājas līdzekļiem jau bija ieguldīts kopā ap £44.000 un ka mājai vēl būs nepieciešami lielāki līdzekļi kapitālremontiem, prezidijs atsevišķā sēdē atzīst, ka piedāvātā mājas pirkšanas cena nav pieņemama un ka LNPL nav tādu līdzekļu, lai augsto cenu varētu maksāt. Tādēļ prezidijs izšķirās noslēgt jaunu nomas līgumu. Šai sakarā 1979. gada 9. jūnijā Almelijā atkal sasaukta sēde, kurā piedalās LNPL prezidija un LM komitejas priekšsēdis A. Abakuks, J. Ranka, A. Tauriņš, mājas vadība un no angļu pašvaldības W. H. Edvards. Šai sēdē apskatīts jaunā līguma teksta manuskripts un runāts par jauno nomas maksu. 19. jūlija sēdē Londonā prezidijs nolemj, ka līgums parakstāms. Līgums nosaka, ka Herefordas-Vusteras pašvaldība iznomā māju uz 12 gadiem, sākot ar 1980. gada 1. oktobri, un ka gadskārtējā nomas maksa pirmajos 4 gados ir £8500,

pie kam pašvaldība uzņemas atbildību par visiem kapitālremonti, ieskaitot jaunas kanalizācijas iekārtas uzstādīšanu. LNPL var uzteikt nomas līgumu tikai pēc 1984. gada 1. oktobra. Uzteikuma termiņš — viens gads.

Pēdējos gados, galvenokārt pateicoties sociālās nodrošināšanas departamentam par piešķirtiem pabalstiem un piemaksām pie iemītņieku pensijām, mājas saimniecībā finansiālu grūtību nav bijis. Māja ir varējusi ar drošu roku ne tikai gādāt, lai mājas iemītņieku labklājības standarts neslidētu uz leju un viesi varētu pavadīt patīkamas brīvdienas latviskā vidē, bet arī lai varētu samaksāt mājas augsto nomas maksu, un lai mājas strādājošais personāls saņemtu kaut cik pienācīgu atalgojumu un varētu veikt nepieciešamos remontus un uzlabojumus.

Herefordas pašvaldība aizved pārdošanai nocirstos simtgadīgos ozolus, kas auga ap māju.

The Council felled the oaks for timber.

MĀJAS APDZĪVOTĪBA

Gads	Bērnu kolonija		Aprūpējamie iemītņiki		Viesu dienas	Apkalpes dienas	Dienu kop-skaits		
	Vasaras skolas dalībņ.	Pārējie bērni	Dienu skaits	Audzin. Personas dienu skaits					
Mājas pārzinis J. Skujevics									
1953	128		2594	185	2	310	680	387	4156
1954	179		3468	191	10	3074	2403	1450	10586
1955	155		2582	83	20	5782	3231	1920	13598
1956	75	64	2473	116	23	7058	2919	2006	14572
1957	60	71	2252	91	23	7151	2943	2123	14560
1958	60	21	1551	56	25	7856	2356	2280	14099
1959	41	46	1500	92	27	8225	2104	2507	14428
1960	38	59	1631	77	29	9359	2391	2082	15540
1961	44	35	1423	105	29	8763	2705	1946	14942
1962	47	47	1645	84	29	8752	2944	2177	15602
1963	41	66	1696	77	30	10102	2473	1642	15990
Mājas pārzinis A. Strazdiņš									
1964	38	44	1157	52	32	10758	2460	2157	16584
Mājas pārzinis J. Skujevics									
1965	51	61	1585	56	37	12447	2594	2263	18945
1966	47	55	1435	70	36	12715	2237	1966	18423
1967	63	68	1856	98	36	12083	2469	2002	18508
1968	45	51	1349	98	37	12486	2264	1624	17821
1969	49	86	1892	98	39	13436	1949	1666	19041
1970	27	26	743	84	42	16208	2589	1840	21464
1971	25	23	663	84	43	15695	1825	1825	20092
1972	60	12	995	98	44	15856	2111	1680	20740
1973	33	31	842	224	44	15780	2360	2036	21242
1974	52	16	951	140	40	13484	2326	2360	19625
1975	44	32	1074	156	44	15300	2126	2190	20846
Mājas pārzinis T. Strelerts									
1976	52	12	889	131	43	14135	2079	2991	20225
1977	32	pie-	448	105	39	12472	2235	2890	18150
1978	51	skai-	910	175	38	13383	1675	3429	19572
		titi							
Mājas pārzinis J. Veperis									
1979	31	vie-	487	225	37	12049	1345	3944	18050
1980	40	siem	700	196	35	11420	1464	4906	18686
1981	36		595	203	34	11359	1759	4557	18473
1982	17		317	189	35	11629	1475	3752	17362

DAŽI ĪPATNĒJI IZDEVUMU POSTEŅI

Gads	Algas	Nomas maksā	Paš- vald. nodeva	Re- monti, būves	Inven- tārs	No- dokļi		Invent. amorti- zācija
	£	£	£	£	£	£	£	£
Mājas pārzinis J. Skujevics								
1953	256	140	—	156	684			
1954	?	250		384	1013			386
1955	948	250	73	197	509			420
1956	1203	250	?	226	652	59		303
1957	1378	250	?	176	735	62		441
1958	1660	250	?	126	1061	98		721
1959	1649	310	88	181	286	102		774
1960	1679	310	81	159	688	88		456
1961	1732	310	95	187	466	83		200
1962	1586	280	95	1636	1198	68	100	920
1963	2084	280	136	685	1007	75	100	398
Mājas pārzinis A. Strazdiņš								
1964	2239	280	146	327	745	89	100	412
Mājas pārzinis J. Skujevics								
1965	2125	280	163	769	572	93	150	997
1966	2610	280	176	962	739	153	250	307
1967	2544	280	179	332	931	441	100	709
1968	2417	280	221	360	378	390	100	596
1969	1909	280	204	695	580	472	200	715
1970	2370	280	204	389	837	665	200	550
1971	2384	280	240	438	792	622	200	650
1972	2410	280	276	485	565	517	200	350
1973	2451	280	366	504	754	359	4362	650
1974	5232	690	727	1936	811	732	200	600
1975	8301	690	667	2933	659	885	300	—
Mājas pārzinis T. Strelerts								
1976	10892	690	796	2880	1280	1273	300	1057
1977	13601	690	480	10702	1170	1557	300	674
1978	14226	690	560	15100	2620	1910	300	1004
Mājas pārzinis J. Veperis								
1979	16815	690	640	8817	5807	2593	300	2303
1980	19517	690	804	6741	2506	4210	500	1929
1981	24204	8500	876	5518	9811	5524	700	5378
1982	25541	8500	1034	7788	3909	5505	1000	3909

DAŽI RAKSTURĪGĀKIE IEŅĒMUMI

Gads	Ziedojumi* Draudz. aic. Loterijas	Sūtniecības pabalsts nomai	Ziemsvētku tirdziņš	Testamentāri novēļējumi un mantojumi	Spēļu aparāts	Vistkopība	Dzērīnu bārs	Ārēji pabalsti un subsīdijas
	£	£	£	£	£	£	£	£
Mājas pārzinis								
J. Skujevics								
1953	1222							50 (1)
1954	448	250	12					
1955	909	250	27			139	51	612 (2)
1956	129	250	80			192	324	548 (2)
1957	254	250	88			150	377	129 (2)
1958	568	175	100			175	678	107 (3)
1959	93	250	80			224	1013	70 (3)
1960	163	250	120			235	241	60 (3)
1961	128	250	105			204	490	160 (3)
1962	120	250	115			198	436	2400 (4)
1963	67	250	95		161	130	968	573 (4)
Mājas pārzinis								
A. Strazdiņš								
1964	77	250	144		702	179	122	
Mājas pārzinis								
J. Skujevics								
1965	90	250	132		973	205	186	
1966	95	250	150		721	235	151	
1967	343	250	171	1513	1118	234	20	1000 (4)
1968	207	250	197		997	192		
1969	238	250	179	3385	923	261		
1970	331	250	253		1809	409	329	
1971	342	250	241	1081	1577	534		
1972	269	250	217	36	1649	326		
1973	412	400	288	206	1938	301		
1974	588	400	351	50	1999	502		2000 (5)
1975	1117	500	250		2020			7130 (5)
Mājas pārzinis								
T. Strelerts								
1976	928	500	277	626	2534	1575		5000 (5)
1977	998	500	392	1000	2382	482		
1978	2054	500	370		4058	1472		5000 (5)
Mājas pārzinis								
J. Veperis								
1979	974	500	480	160	5288	833		5000 (5)
1980	783	375	453	347	5567	823	232	6480 (5)
1981	840	500	363	100	5047	385	1471	8800 (5)
1982	956		229		3922	1435	1387	15500 (5)

* Ziedojumi: dažādi, bērnu kolonijai, svētku atzīmēšanai.

- (1) £50 — ziedojums no Amerikas Luteriešu Padomes.
- (2) £1289 — pārtikas dāvanas no Pasaules Baznīcas Apvienības.
- (3) £397 — ziedojums no River Wye Guild un angļu pilsoņiem.
- (4) £3973 — pabalsts pensionāru mītnes uzlabošanai un skolas būvei no BCAR.
- (5) £54910 — County Council subsidija.

Galvenā ēka no dārza puses.

A view of the house.

BIJUŠO LATVIEŠU KAĶAVĪRU PASES, BĒĢĻU KARTOTEKA UN BOTANISKĀ KOLLEKCIJA

Bijušo latviešu kaķavīru pases un bēģļu kartotēku Latviešu māja Almelijā saņēma glabāšanā 1954. gada janvārī. Pēc kara beigām šie materiāli, kopā ar trimdas skolu archīvu, uz Angliju bija pārvesti no Vācijas, un par to novietošanu un uzglabāšanu rūpējās Latvijas sūtniecība Londonā. Līdz šo materiālu pārvietošanai uz Latviešu māju, tie glabājās kādas Londonas transporta firmas noliktavā. Redzot, ka bijušo latviešu kaķavīru pases daudzo gadu gaitā sāk bojāties, par to labāku sakārtošanu un turpmāko saglabāšanu iniciatīvu 1974. gadā uzņēmas DV Centrālās valdes prezidijs. Saziņā ar Latvijas lietvedi Londonā T. V. Ozoliņu un LNPL prezidiju pasu lietas kārtošanu pret nelielu atlīdzību no DV CV līdzekļiem, nodeva mag. iur. T. Strelertam, kas toreiz pildīja Latviešu mājas Almelijā administratīvos pienākumus. Apmēram gada laikā šis darbs bija nobeigts, bijušo latviešu kaķavīru pases rūpīgi sakārtotas un par tām sastādīts alfabētisks saraksts kataloga veidā. Saraksts aptver 29, 757 vārdus. T. Strelerts rūpējās arī par pasu izsniegšanu. Uz presē un periodikā ievietotiem sludinājumiem un informāciju līdz pasu izsniegšanas noliktajam termiņam T. Strelerts bija saņēmis 327 pasu pieprasījumus, kas pa zemēm sadalās šādi: ASV — 108, Anglija — 100, Kanada — 63, Vācija — 33, Austrālija — 19, Zviedrija — 2, Francija — 1 un Norveģija — 1. No visiem 327 pieprasījumiem pases atradās un tika piesūtītas 46 personām: ASV — 18, Anglijā — 17, Kanadā — 4, Vācijā — 4, Austrālijā — 2 un Zviedrijā — 1. 1978. gada beigās bij. latviešu kaķavīru pases no Latviešu mājas Almelijā tika pārvietotas

uzglabāšanai DVF Bradfordas nodaļas namā.

Bēgļu kartotēka Latviešu mājā Almelijā glabājas vēl tagad. Par šī vēsturiskā materiāla sakārtošanu un kataloga sagatavošanu rūpējas LNPL prezidijs.

Latviešu māja Almelijā glabāšanā saņēma arī botānisko kolekciju (herbariju), par kuŗa pārvešanu no Rīgas uz Vāciju bija rūpējies botaniķis prof. N. Malta, kas pats ar sievu aizgāja bojā sabiedroto uzlidojumā Štolcenausai (Z. Vācijā) 1944. gada 21. novembrī. Šo botānisko kolekciju bija sakārtojuši pensionēti vācu profesori, un tā piederēja kādai Baltijas vācu botāniskai biedrībai. Baltijas vāciešiem repatriējoties no Latvijas, kolekcija, domājams, ir tikusi nodota prof. N. Maltam uzglabāšanā pie Latvijas universitātes Rīgā. Anglijā par šīs kolekcijas saglabāšanu un rēgulāru pārbaudi pret bojājumiem turpināja rūpēties botaniķis prof. A. Apinis. Pēc viņa aiziešanas mūžībā 1979. gada maijā botāniskās kolekcijas aprūpei nav tikusi pievērsta tik liela vērība kā sākuma gados, bet tā vēl arvien ir tajā pašā telpā kur agrāk. Šis jautājums ir vairākkārt pārrunāts LNPL sesijās, bet kolekcijas liktenis palicis bez piemērota atrisinājuma.

THE LATVIAN HOME

Introduction

This book describes the life of the Latvian Home as it has developed over a period of more than thirty years. The Latvian Home is located at Nieuport House, near the village of Almeley in Herefordshire. One of the chapters outlines the history of the house prior to the arrival of the Latvians. Thanks are due to the staff of the Hereford Record Office, especially to Miss D. S. Hubbard, for their generous assistance and for permission to reproduce some of the documents relating to Nieuport House.

This final chapter, for the English reader, is largely a summary of parts of the Latvian chapters.

History of Nieuport House

The earliest document that mentions Almeley is the Domesday Book of 1086, although the village together with a surrounding area must have constituted an economic unit for some centuries before then. It was held by Roger de Lacy, whose father had been a member of William the Conqueror's invading army. Thereafter Almeley remained in the possession of Norman barons and their descendants for more than six centuries. The first Newport House was built in Norman times, but the first written record of it is in King Edward III's Close Rolls of 1347. (The name came to be written as Nieuport only much later). Most of the owners of Almeley or their tenants have lived at Nieuport House.

One of the most distinguished of the owners of Almeley is Sir John Oldcastle, who lived at Nieuport House and, in all probability, was born there in about 1360. Oldcastle was a leader of the Lollards. He was condemned as a traitor and a heretic and hanged and burned in London in 1417. The character of Sir John Oldcastle appeared in Shakespeare's plays, much maligned as a drunkard and an unscrupulous adventurer, but after protests from Oldcastle's relatives the name of the character was changed to Falstaff.

During the reign of Charles I, Almeley was bought by Francis Pember, one of the rich merchants of the time. From then on, Almeley was owned by families of merchants and industrialists, many of whom made their fortunes in the industrial towns of the North but found recreation in the peace of rural Herefordshire. In 1774, the Foley family, who were the owners of Almeley at the time, rebuilt Nieuport House, and its external appearance remains more or less unchanged to the present day.

In 1919, the Nieuport estate came into the possession of Herefordshire County Council. The land was split up into fifty acre units and leased out to veterans of the First World War. In 1920, Nieuport House was converted into a sanatorium. The sanatorium was closed in 1950 and the house remained unoccupied until 1953.

The Establishment of the Latvian Home

The Latvians who arrived in Britain after the Second World War had lived in the independent state of Latvia that existed between the two world wars. They had experienced a year of Soviet occupation in 1940-41 followed by three years of German Nazi occupation in 1941-44. Most of the younger men had been illegally conscripted into the German armed forces, had fought on the eastern front, but had managed to fall into the hands of the western allies at the end of the war. Others were refugees who had fled before the advance of the Soviet army in 1944 and had found their way to displaced persons' camps in Germany. Britain was the first country to offer work to the refugees. Most of the Latvian workers arrived in 1947. By 1950, they and their dependants numbered about 18,000. After re-emigration, there were some 13,000 remaining in 1953. The Latvian Legation with its pre-war ambassador was still functioning. The Latvian National Council in Great Britain had been set up in 1950.

By 1953, it was recognised that there was a need for a place where Latvian children could gather in the summer and where their parents could take a holiday. There were also invalids and old people in need of a home. It was in this situation that Nieuport House was found. With the backing of the legation and of various Latvian organisations, the Latvian National Council leased the house from Herefordshire County Council, initially for three months from July, 1953, and then for a further period of five years at an annual rent of £250. The transformation of Nieuport House into the Latvian Home could begin.

A number of volunteers spent their summer holidays cleaning the house, which had lain derelict for three years, and installing some basic furnishings, which were bought from the Latvian National Council's meagre resources. It was this spirit of self-help in financially very precarious circumstances that was to characterise the activities of the Home during the early years. The first children's summer school took place in July and the first permanent resident, Janis Hochbergs, arrived. He was left on his own in the house from August to act as caretaker.

There is a story about the arrival of the second permanent resident. In September, stormy weather had set in. Every word and every footstep echoed along the corridors of the empty old house. One dark evening, there was a sharp knock at the kitchen door. Several times Hochbergs heard a voice asking to be let in. Apprehensively, he opened the door. A youngish man limped into the kitchen and presented himself in military fashion: Brunners, Adolfs. Then he opened up his pack and laid out a collection of knives on the table. It turned out that Captain Brunners wanted the job of cook and had brought his utensils with him. He worked as cook until 1977, when he fell seriously ill. He died in 1979.

The Residents

By the end of 1955, 37 permanent residents had arrived at the Home. Some came as staff. Others were old people, whose relatives were unable to provide them with a home. There were also younger men who, because of ill health brought on by their experiences as prisoners of war and refugees followed by heavy work of an unaccustomed kind in Britain, were now unable to find employment.

In the early years, there was a strong sense of community at the Home and the distinction between staff and other residents was barely perceptible, with most people contributing in some way or other to the running of the Home.

Throughout the years, the Home has continued to take Latvian old-age pensioners and invalids. The resident staff have nearly all been Latvians, but there are also some non-resident staff, who are English. At present, there are over forty residents, including seven staff. Those newly arriving are generally people who have spent most of their working lives in Britain and are now old-age pensioners. They too are encouraged to take some part in the running of the Home, most commonly in the kitchens or the gardens.

One of the special features of the Home, in contrast with most old people's homes run by local authorities, is the independent, unregimented way of life enjoyed by the residents. Apart from the communal meals, they can dispose of their time as they wish. They can arrange their own rooms as they please, and many of them bring their own furnishings with them when they arrive. For those of the residents who have lived at the Home for some thirty years, it has become home in a deeper sense — the only home that they have known in exile.

The oldest resident is Janis Skujevics. As a young man, before the First World War, he had been an estate manager in Russia. During the period of Latvian independence he was an official in the Ministry of Finance and became the director of one of its departments. Apart from a break of one year, he was manager of the Home from 1954 to 1976. The responsibility for repairing and improving the house and its facilities, especially heavy during the difficult early years, lay mainly on his shoulders. Mr. Skujevics celebrated his ninetieth birthday in 1982 and still looks after the accounts of the Home.

The other dominant personality in the formative years of the Home was Marija Kengis, who had charge of the housekeeping and social activities from 1955 to 1979. It was mainly through her guidance that the Latvian traditions of the Home were firmly established. Together with her husband, she too still lives at the Home. Mrs. Kengis has contributed several chapters to this book.

Summer Visitors

A number of rooms are set aside for visitors, and although they are used occasionally at other times of the year their main use is during the summer season. There are some regular visitors who like the unhurried, informal atmosphere of the Home and who appreciate a quiet summer holiday in the unspoilt Herefordshire countryside, far from any urban centre, and in a Latvian environment. The Home can be used as a base for exploring Wales and the border country. It is ideal for young children, who can roam freely in the grounds. The lake is a major attraction for all generations, for angling, boat trips, swimming and watching the bird life.

At one of the weekends nearest to 24th June, the traditional midsummer celebration of John's day takes place. The Home is then full to overflowing, and tents and caravans appear in the grounds. In recent years this event, organised by the Latvian Youth Association, has been on a smaller scale than it used to be, mainly because Latvian organisations now have other properties, where similar celebrations take place. Especially in the early years, the sound of folk songs could be heard far across the fields until the break of day. Visitors could watch bonfires being lit, see groups of singers and folk dancers in their national costumes, wearing garlands of flowers and oak-leaves, and sample the home-made John's day cheese and beer.

Another annual event is the children's summer school or 'camp', lasting two to three weeks in July and August. The aims of the school are to improve the children's knowledge of the Latvian language, culture, history and geography, to teach them folk songs and dances, and to provide them with recreational and sporting activities. An indication of the importance of the school to the Latvian community in this country and of its long-term effect is that in recent years many of the teachers and parents of the children have themselves been former participants. As the years have gone by, the problems of teaching the language have become more and more difficult. Nowadays many of the children have a poor knowledge of Latvian and, for most of the year, the opportunities for speaking it are at best limited to the family, a small circle of friends and weekend school.

The Home has also been used as a venue for a variety of other celebrations, congresses and meetings. Many of those who have been regular visitors for perhaps twenty or thirty years have developed a strong affection for the Home as a place where they too feel at home.

Financial considerations

The Home has always derived a proportion of its income from its permanent residents and from summer visitors, but in the fifties and early sixties it was heavily dependent upon donations from the Latvian community and from British organisations. The initial fund-raising campaign of 1953 had raised £1,500. Major donations and grants were received in later years from the World Council of Churches and from the British Council for Aid to Refugees. Income was also derived from selling garden produce and from chicken farming, which was reasonably profitable until 1963. But this was a period of hand to mouth existence, with the staff receiving only minimal wages. However, money was found to erect a prefabricated building with accommodation for forty in 1967, primarily to house the summer schools.

A major change in the financial outlook occurred during the time of Teodors Strelerts, who was secretary of the Home from 1973 to 1976 and manager from 1976 to 1979. In 1973 the Home was registered as an old people's home and, from 1974 onwards, has received substantial annual grants from the Social Services Department of Hereford and Worcester County Council. In addition, the helpfulness and friendship of individual members of the Department have contributed enormously to the welfare of the Home. As a consequence, Janis Vepers, who took over as manager in 1979, inherited a financially much more secure situation than had his predecessors. On the other hand, he bears a dual responsibility for the running of the Home, both to the Latvian National Council and to the Social Services Department.

Under the terms of the latest agreement, from October, 1980, the annual rent for Nieuport House underwent a massive increase to £8,500 from its previous value of £650. However, the County Council was in future to be responsible for maintenance of the external fabric of the house. Up to that time, the Home had been responsible for all repairs, and it has been calculated that between 1953 and 1982 the

Latvian National Council has from its own resources, not counting grants from the Social Services Department, spent £72,000 on repairs and improvements.

Postscript

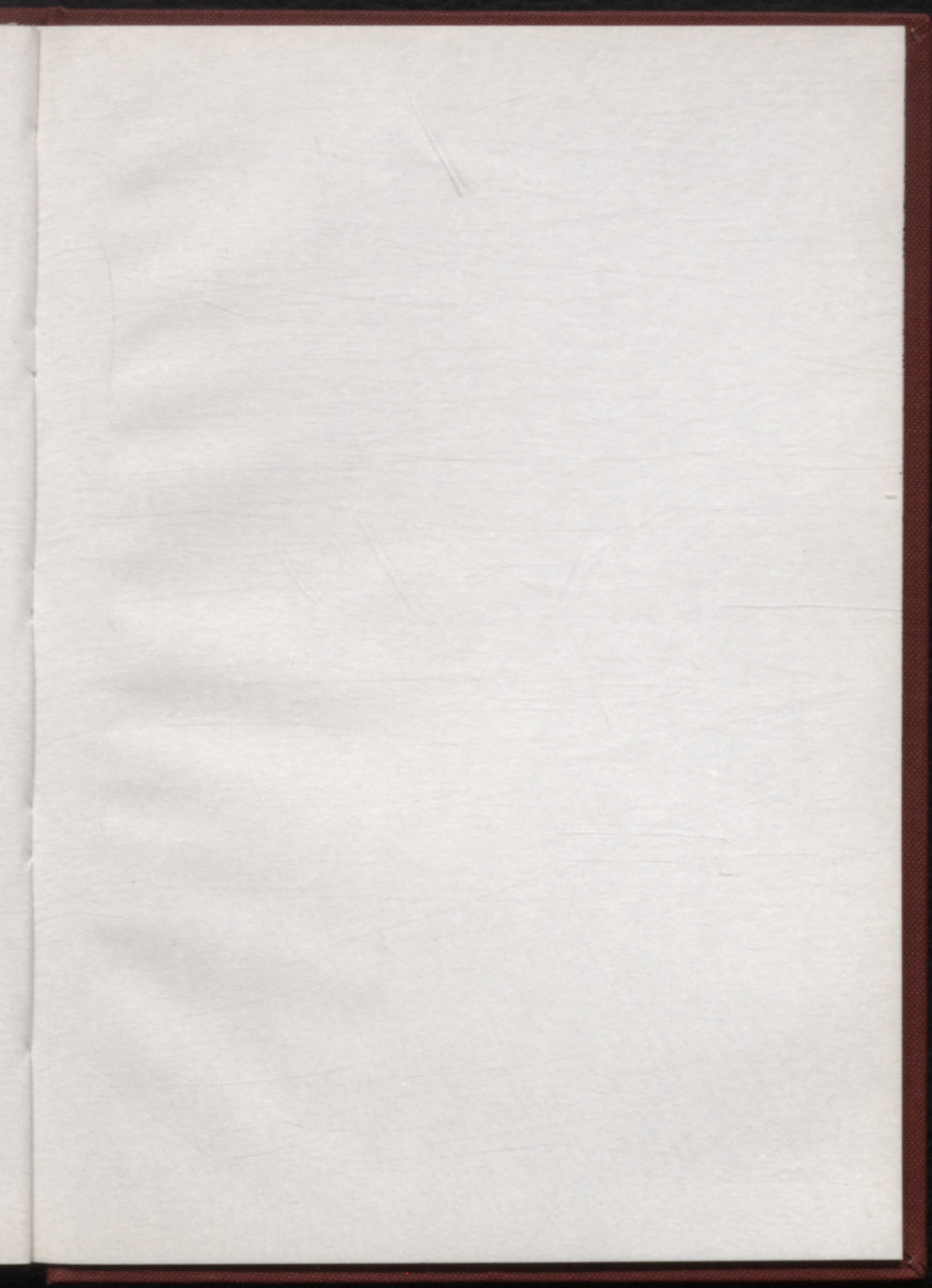
The Latvian word that has been translated here as 'home' can also be translated as 'homestead'. In Latvian peasant life, the homestead linked together all the generations of a family that had worked its land. This Home too has been regarded as a place that unites the generations, and its very existence recalls a way of life that, since the Soviet collectivisation of agriculture in the Baltic republics in the late nineteen forties, has all but vanished.

The name 'Latvian Home' appeared on the Ordnance Survey map of Herefordshire as revised in 1965. This recognition of the existence of the Home, its acceptance as a part of the landscape, was a source of great satisfaction. Over the years, friendships have developed with local people and organisations. To a certain degree, the Home has been integrated into British society, but at the same time it has emphatically asserted its own distinctive Latvian identity.

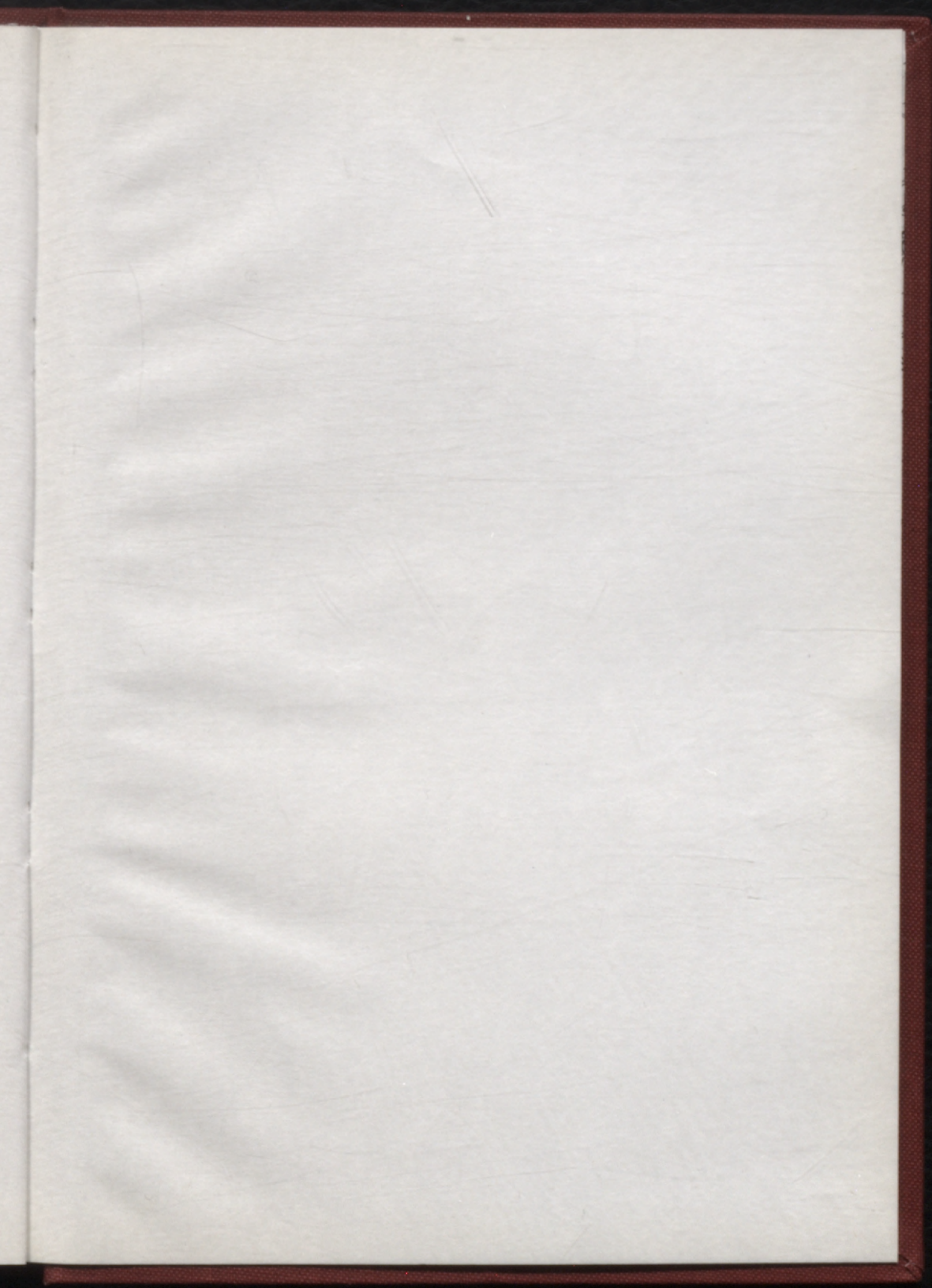
If you take the road from the Home into the village of Almeley and then turn into the churchyard with the old castle mound nearby, where sheep now graze, you find yourself in a place which, even for a churchyard, is more than usually evocative of the timeless and of the passing of time. Here you can find Latvian gravestones, which constitute a partial record of previous residents of the Home — partial because many are buried elsewhere. The earliest are those of Karlis Bauris, who died in 1954, and of Otilija Pupurins, who died in 1955. The remainder of those buried here are clustered together in their own corner of the churchyard, in death as in life maintaining their own separate identity. They came to England hoping, and even expecting, to return to their own country within a few years, but it turned out otherwise. They found a home of sorts at Nieuport House, but they were never fully at home in what for them was and always remained a foreign country.

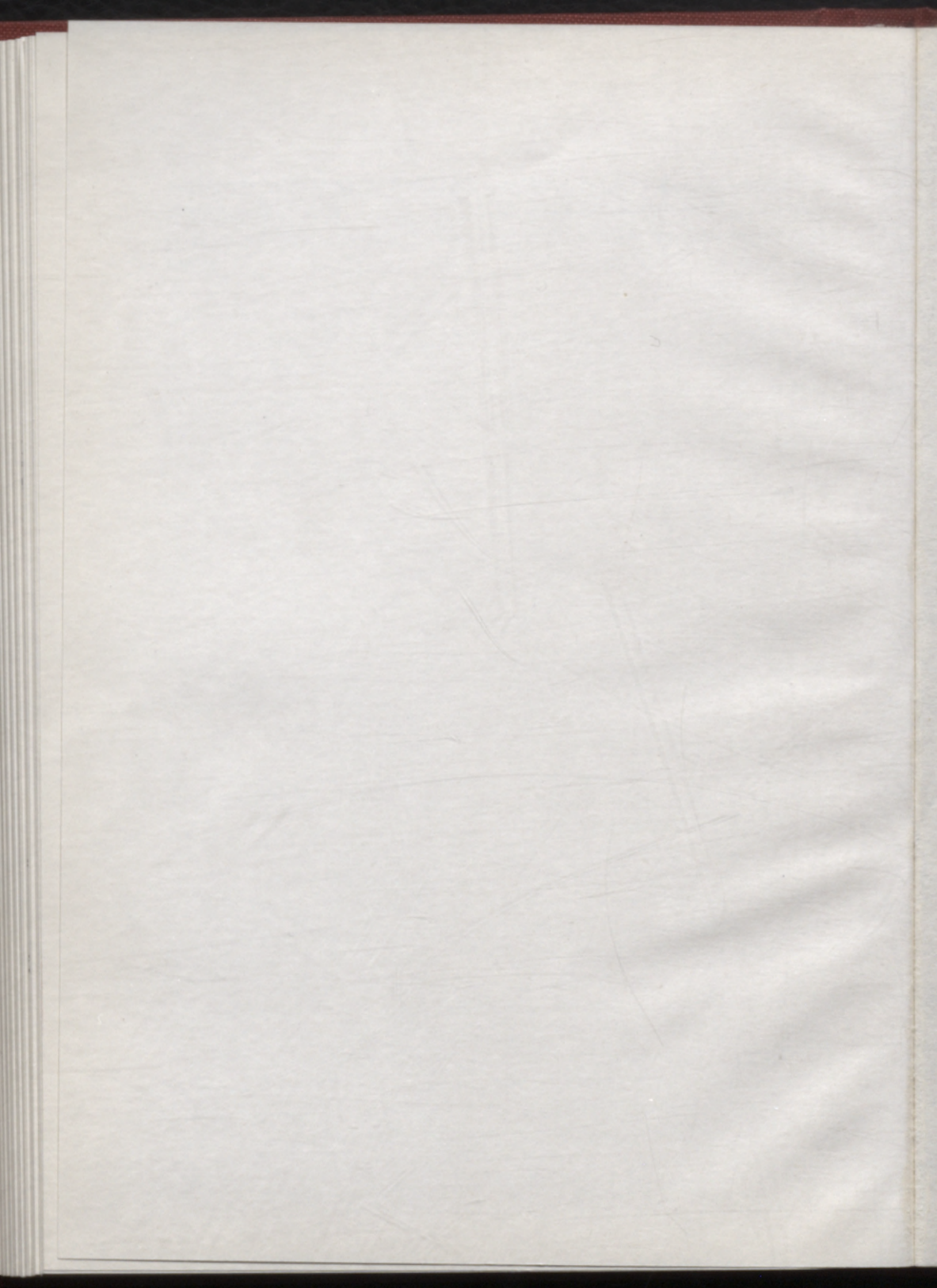
Latvians who have reached retirement age in recent years or will do so during the next few years have become more accustomed to the British way of life and to the security offered by the welfare state than

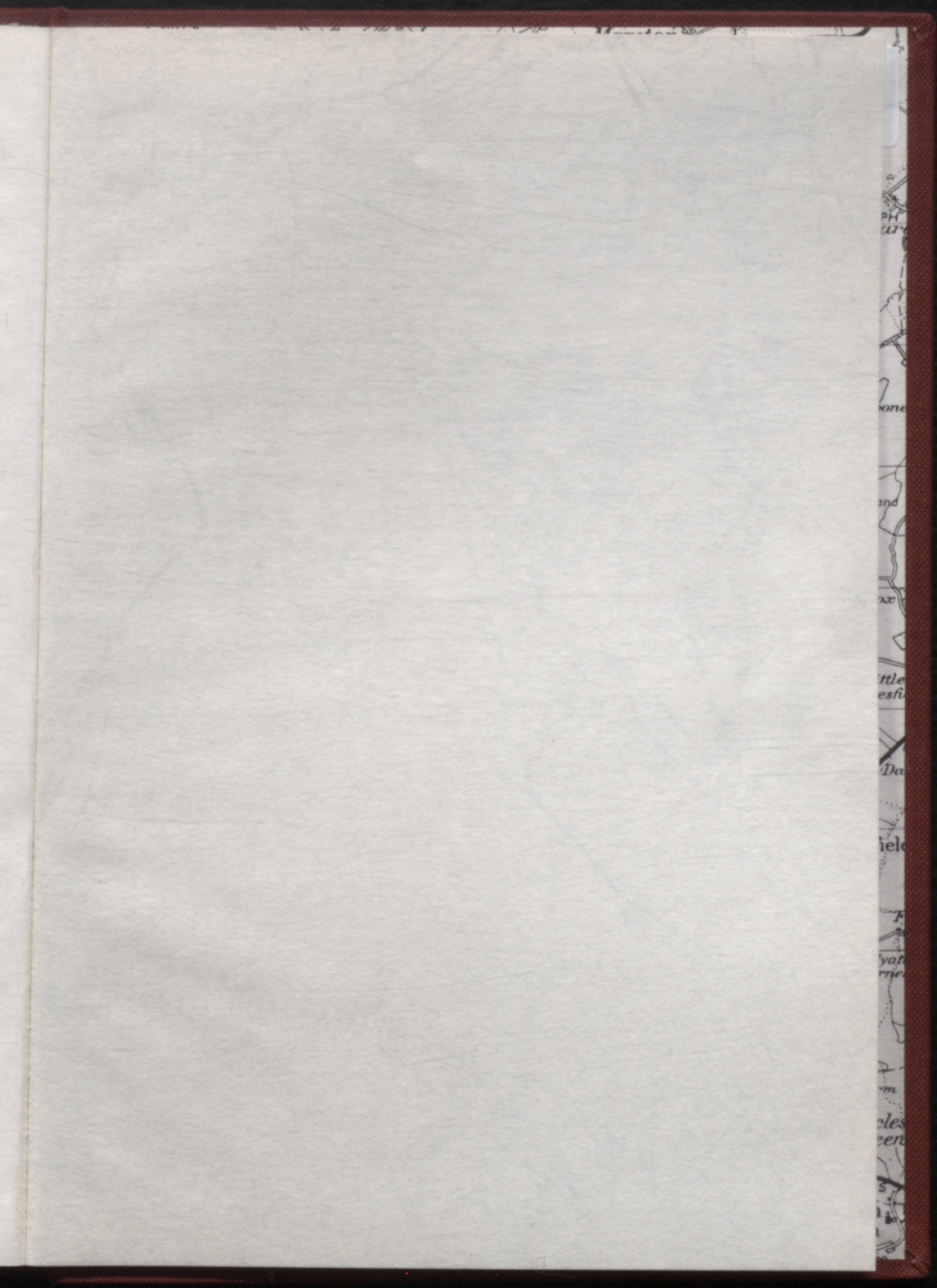
had their predecessors. All the same, there is still a steady demand for places at the Home and other similar establishments, which provides a basis for the continued existence of the Home for many years to come.

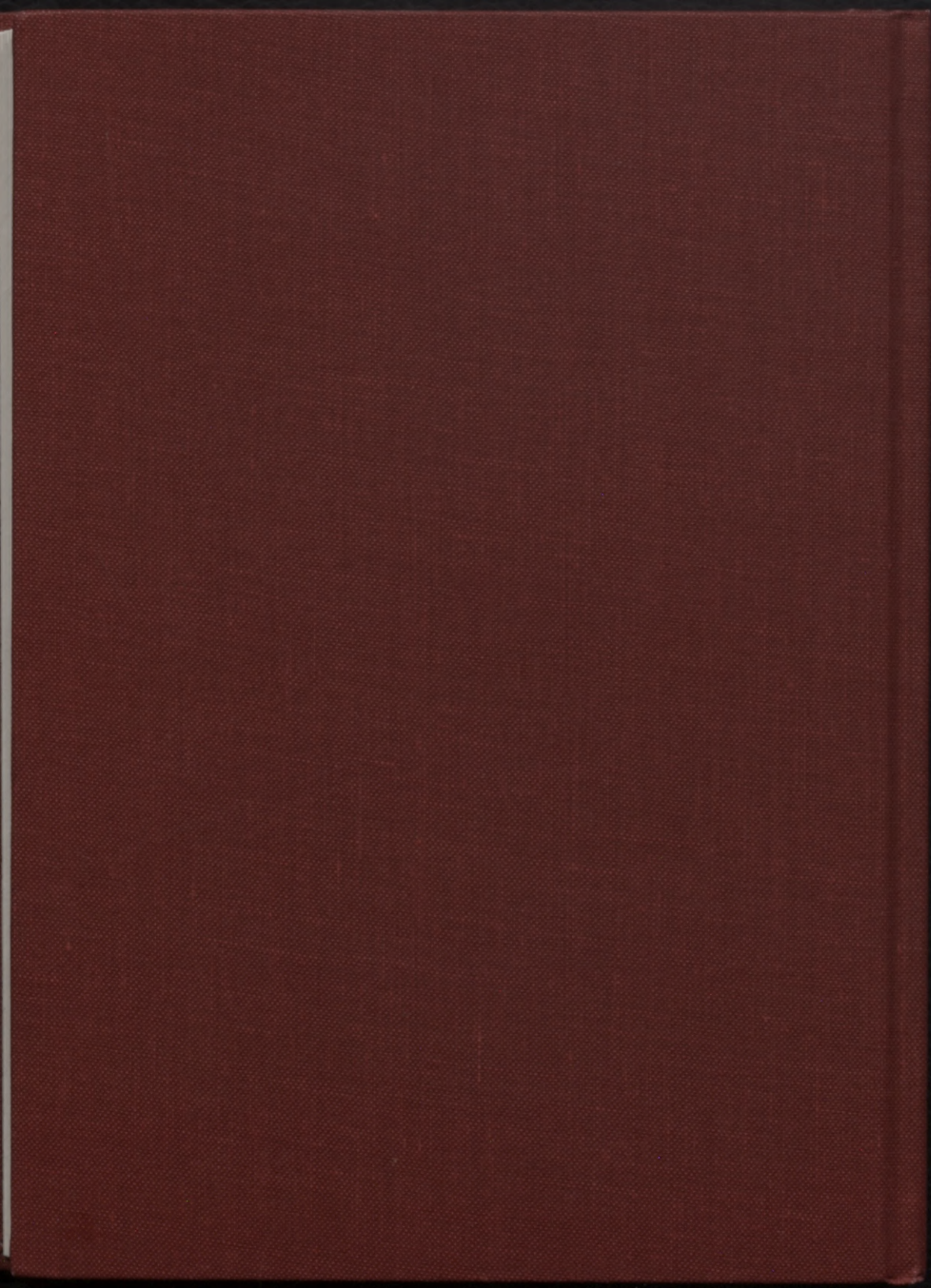

...the
... ..
... ..
... ..

91-3
559

**LATVIEŠU MĀJA
ALMELIJĀ**

